

PROMINA

LIST ŽUPE SVETOGA MIHOVILA - PROMINA

GODINA VIII

BOŽIĆ 2013

BR. 8

Riječ župnika

Pa jeli moguće da je blagdan Božića već pred vratima? Da, jest. Tako prođe godina dana kao ugodan izlet i u dobrom društvu. I jedna godina s jednim brojem našeg list Promina traži drugi i novi broj.

Evo nas opet s podatcima o događanjima u župi sv. Mihovila, kako bi vi iseljeni i udaljeni vidjeli što se kroz ovu prošlu godinu događalo u našoj Promini u župi vašeg porijekla ili rođenja.

Sjećam se kao djeteta kako je naša Promina kao župa kotirala i kako se cijenila. Bilo je vrijeme kad su ovdje službovala dva svećenika i dvije časne sestre. Opadanjem stanovništva otišle su časne sestre, a Domovinski rat je učinio svoje. Neprijatelj je istjerao sve iz Promine, odnio što se dalo odnijeti i zapalio što je ostalo. Poslije Domovinskog rata povratio se samo jedan svećenik, a tako je i danas da našu Prominu vodi jedan svećenik. Dio naroda se povratio a jedan dio je pomrao, a jedan dio se kao i zadnjih 100 godina iselio i nije se povratio. Nekima su kuće obnovljene, neki su sami obnovili svoj očinski dom i imaju gdje doći i barem preko ljeta ovdje navratiti. Kao i drugdje poljoprivreda u Promini je zapuštena skoro sva. Blaga je sve manje, zapustili su se i vinogradi i skoro je nestalo prominskog Debita, ili je ostalo malo samo za domaću upotrebu.

Kao vaš župnik sam optimista, nije moguće da ovdje nestane naroda. Promina ima divna polja, krasnih oranica i dobrih pašnjaka. Uz to ovaj čovjek je vrijedan i želi nešto biti, a i nešto imati. Ima ovaj čovjek svoj ponos, ima svoju naciju, svoju vjeru i kulturu,

a ima dugo godina ponovno i svoju političku vlast. To su razlozi koji govore da ovaj narod baš ovdje treba živjeti i baš ovdje oblikovati svoju obitelj, svoju kulturu i živjeti po svojoj vjeri. Zar može Visovac biti bez Promine i Prominjaca, zar Zagreb može biti bez Prominjaca, zar svi ostali gradovi u Lijepoj našoj mogu

biti bez naših župljana? A najbitnije je dali Promina može ostati bez svojih župljana? Ne, ne može biti i nesmiye, neka nas svuda po našoj lijepoj domovini Hrvatskoj i cijelom svijetu. Uz ovo sve što imaju, društvo im treba i mora osigurati još više radnih mjesta i eto života za ovu župu i ovaj narod.

Neka živi naša Promina i svi naši Prominjci ma gdje god bili. U tom raspoloženju želim vam svima

Sretan Božić i Novu godinu

i neka vam bude svima u zdravlju i veselju uz Božji blagoslov.

Fra Petar Ive Pletikosa, župnik

BOŽIĆ

OVA RIJEČ JE TAKO MALA
ALI PUNO ZNAČI
TKO GOD PRIZNA OVO
U DUŠI JE JAČI.

25. PROSINCA NIJE LIPO VRIME
AL JE IPAK TADA ISUSOVO IME.

TOGA DANA ISUS
NA ZEMIJU JE DOŠA
DA BI S NAMA SKUPA
U POBJEDE POŠA.

NA ZEMIJU JE DOŠA
DA SAV NAROD SPASI
A VRAŽIJU MOĆ
DO KRAJA UGASI.

RODILA GA MAJKA
MARIJA DJEVICA
NAGOVJEŠTAJ DONIJELA
NEBESKA NAM PTICA.

ANĐEO JE DOŠA
NAGOVJEŠTAJ DAO
POSLIJE TOGA BRZO
U ZRAKU NESTAO.

I OD TADA SVE DO SADA
BOŽJE IME SVUDA VLADA,
I VLADAT ĆE DOK JE SVITA
TOJ ODGOVOR AKO NETKO PITA.

Ante Dujć Antija

BOG JE ČOVJEK
ČOVJEK JE BOG
I DOHVAĆ BESKRAJA

Ante Barišić

JOSIPOV BOŽIĆ

„Dok je on to snovao, gle, anđeo mu se Gospodnji ukaza u snu i reče: 'Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti k sebi Mariju, ženu svoju. Što je u njoj začeto, doista je od Duha Svetoga. Rodit će sina, a ti ćeš mu nadjenuti ime Isus jer će on spasiti narod svoj od grijeha njegovih'“ (Mt 1, 20-21).

Na stranicama našega župskog lista o Božiću nije mnogo napisano. S različitih strana pokušali smo osvijetliti tu tajnu naše vjere. Tko je zapravo Isus, odakle dolazi, tko je njegova obitelj, kada se, gdje i kako rodio? Na ta pitanja nalazimo odgovore u prvim poglavljima Matejeva i Lukina Evanđelja koja se obično nazivaju "Evanđelja Isusova djetinjstva". Da bi pokazali tko je zapravo Isus, evanđelisti izvješćuju odakle dolazi, koje je njegovo podrijetlo (J. Ratzinger). Opisi Božića koje poznajemo radije slijede Lukin prikaz toga spasenjskog događaja gdje je sve raspjevano, veselo i razdragano od anđela do pastira, pjesme i svjetla, radosti i usklika. Matejev prikaz trijezan je i ozbiljan. Na samom početku svog Evanđelja on objašnjava tko je zapravo Isus. U tu svrhu prikazuje njegovu rodbinsku lozu i navodi dugu listu imena Isusovih predaka. Na njezinu kraju nalazi se Josip, koji Isusa povezuje uz Davidovu lozu i osigurava mu mesijansku baštinu i zakonsko očinstvo.

U prikazbi Isusova rođenja u Evanđelju po Mateju Josip je glavna osoba. Na temelju te činjenice pokušajmo se unijeti u duh toga čovjeka i iz njegova kuta gledanja približiti se otajstvu Božića, po kojem Sin Božji postaje jedno ljudsko Dijete. Josip je potomak iz Davidova plemena, Marijin muž od koje se rodio Isus. To je zapravo sve što

znamo o toj zagonetnoj, ali za Isusa važnoj osobi, čovjeku koji dobiva posebnu ulogu u Božjem planu spasenja. Nijedna njegova riječ nije zapisana. Njegov je život obavijen velom šutnje. O njemu Matej bilježi da je Marijin zaručnik, ali da njih dvoje još uvijek ne žive pod istim krovom.

Taj podatak za Mateja je veoma važan da pokaže Isusovo božansko podrijetlo, njegovo djevičansko začecje po Duhu Svetom. To je već spomenuo pri prikazivanju Isusova rodoslovlja kada tvrdi da Isus nema zemaljskog oca. Nakon duge liste imena u kojoj se muževima rađaju djeca, dolazi se do Jakova kojemu se rađa Josip. Upravo kod Josipa Evanđelist mijenja redoslijed rađanja i ne kaže, kako bi se očekivalo, Josipu se rodio Isus, nego Josip muž Marije, od koje se rodio Isus koji se zove Krist (Mt 1, 16).

Josipova kriza

Evanđelist se ne stidi prikazati Josipovu dvojbu, njegovu unutar-nju borbu kad se našao pred činjenicom da je njegova zaručnica u blagoslovljenom stanju prije negoli je došla u njegovu kuću i prije negoli su živjeli u braku. Nalazimo se pred čovjekom koji se našao u krizi pred činom koji ne poznaje i za koji ne nalazi objašnjenje. Oblaci sumnje izjedaju njegovu dušu. Što učiniti? Pada mu na pamet potaj-

no je otpustiti i ne izložiti je strogu slovu zakona koji kažnjava kamenovanjem. Uza sve to, Evandelist ga naziva „pravednim“ (Mt 1, 19). U biblijskom rječniku pravedan je onaj koji je Bogu odan i pobožan, koji se oslanja i pouzda u Boga te svoj život temelji na Božjoj riječi (J. Ratzinger/Benedikt XVI).

Kome to Bog povjerava svoga Sina?!
Josipu iz loze Davidove.
Čovjeku koji zrači pouzdanošću
i sigurnošću.
Čovjeku koji svojom šutnjom
sve govori.

Josipe, Isusov zemaljski poočime,
izmoli nam jako srce, mudar duh
i otvorenost za potrebe ljudi oko nas.
Nek umjesto nas govore djela.
Josipe, moli za nas!

Činjenica da ga Evandelje naziva pravednim, dovodi do zaključka da Josip drži da je Marija nevina. Zbog toga pomišlja da joj vrati slobodu, prekine zaruke i da se povuče iz javnosti. Na žalost, židovski običajnik ne pozna-

je „potajni otpust“. S današnjeg zrenika, bilo bi normalno da Josip razgovara s Marijom ili da mu sama Marija objasni o čemu se zapravo radi. Kao njezin zaručnik, ima pravo doznati istinu. Uza sve to, on šuti. A možda se i Marija nadala da će i Josipu na čudesan način biti priopćeno što se s njom dogodilo.

Tu Josipovu dvojbu poznavatelji Sv. pisma pokušavaju riješiti tvrdnjom da Josip od samog početka zna što se dogodilo. Marija mu je povjerila tajnu čudsnoga Božjeg zahvata, koji se dogodio po djelovanju Duha Svetoga. No, kad se Josip našao oči u oči u prisutnosti Božjeg djelovanja, ponaša se poput starozavjetnih pravednika, obuzet je strahopoštovanjem. Ne usuđuje se uzeti k sebi Mariju, jer ne želi da ga smatraju ocem Djeteta koje je začeto u tako čudesnim okolnostima. Zemaljski život Djeteta koje Marija nosi pod svojim srcem dolazi od Boga, nije djelo ljudsko nego Duha Svetoga.

Josipov san

Anđeo Gospodnji posreduje upravo u kritičnom trenutku. Ukazuje se Josipu i prodire u dušu čovjeka baš tamo gdje je on kadar i spreman prihvatiti poruku i provesti je u djelo. Josip je pravedan i s Marijom želi postupati pravedno. Anđeo raspršuje Josipovu dvojbu, oslobađa ga iz kriznog stanja i nalaže mu da Mariju uzme k sebi, jer „što je u njoj začeto od Duha je Svetog“. Pritom obrazlaže mu događaj kako bi mogao razumjeti i prihvatiti novonastalu situaciju u kojoj je postao dionikom, a o kojoj se nije usudio ni sanjati.

Božji poslanik otvara Josipu oči za ono što on sam sebi ne može objasniti. Pri tumačenju događaja objašnjava mu da se Djetetovim rođenjem od Marije ostvaruje mesijansko proročanstvo koje je navijestio prorok Izaija: „Evo djevica će začeti i roditi sina i nadjenut će mu ime Emanuel - što znači: S nama Bog!“ (Mt 1, 23). Sam Bog djelovao je u Mariji i obećao joj Sina koji će svoj narod osloboditi od grijeha njegovih. Anđelova poruka povezana je s nalogom. Josip treba uzeti Mariju. On ispunja što mu je

naređeno. Uzima k sebi Mariju i ne "spoznaje ju" dok ona ne rodi sina. Božja poruka daje mu snagu da učini ono što u svom srcu osjeća, a ne ono što slovo zakona nalaže. Pravedan je jer ljubi, otvoren je i osjetljiv. Poruka je ogromna, teška razumjeti, prihvatiti i vjerovati.

Isusovo božansko sinovstvo

Kroz Josipovu muku i jad, dvojbu i krizu Evangelist, sljedeći svoj naum, prikazuje pravo podrijetlo Isusovo. On je najveći Božji dar čovječanstvu. Dolazi od Boga, a ne od ljudi. Duh Božji koji je u početku stvarao svijet (Post 1-2), opet je na djelu. Isusovo rođenje poput je novog stvaranja, početak novog svijeta. I samo Isusovo ime uključuje njegovo poslanje. On je Ješua, što znači „Bog je Spasenje“. Spas naroda ostvaruje se po oproštenju grijeha. Grijeha oprašta jedino Bog (Ps 130, 8), jer to ne može nijedan smrtnik, to je Božja povlastica. Jedno od bitnih svojstava koje Matej pripisuje Isusu jest da je Otkupitelj koji oprašta grijeha svijeta.

Prizivom na Izaijino proroštvo Isusovo ime dobiva konkretno značenje. On je Emanuel, što znači: Bog s nama. Tim imenom označe-

na je Božja pomoć i zaštita. Bog je na putu sa svojim narodom. Isus je Emanuel, Bog s nama, kako su to navijestili starozavjetni proroci. U to ime narodi će postaviti svoju nadu (Mt 12, 21), u to ime bit će i kršteni (Mt 28, 19). To upućuje na trajnu prisutnost Uskrsnuloga u zajednici onih koji vjeruju: „I evo, ja sam s vama u sve dane - do svršetka svijeta“ (Mt 28, 20).

Isusovo Božje sinovstvo, to jest njegova jedinstvena povezanost s Bogom i podrijetlo od Boga za Mateja je Isusov mesijanski identitet. Tu činjenicu zaodijeva u prikazbi začeca po Duhu Svetom. Duh Sveti božanska je stvarateljska snaga, Isusovo začecje Božje je djelo. Jedino Bog svojom stvaralačkom moći može stvoriti ljudski život kojem on udahnuje svoj duh. A djelovanje Božjeg Duha povezano je s djevičanskim rođenjem. Marija ne rađa svoga sina od sebe same nego ga začinje po Duhu Svetom. A djevičansko rođenje dokaz je za Isusovo božansko sinovstvo. Jedino Bog po svojoj stvaralačkoj moći može proizvesti Spasitelja svijeta, očekivanog Mesiju. Na taj način začecem po Duhu Svetom prikazano je Isusovo božansko sinovstvo. U Isusovoj povijesti, na njegovu početku na djelu

je Bog. Isus je za Mateja Božji događaj, Božje djelo, objava Božjeg čovjekoljublja.

Poruka nama

U Matejevu prikazu božićnog događaja Josip je pritisnut dvojmom: bavi se mišlju otpustiti svoju zaručnicu. Anđeo Gospodnji uvjerala ga da njegov život ima smisla, da će Bog s njim izvesti ono što mu je obećao. I u sljedećim događajima iz Isusova djetinjstva Josip djeluje po anđelovu naputka u snu. Kad je Dijete u opasnosti, uzima njega i majku njegovu te bježi u Egipat. A kad je opasnost prošla, opet u snu, Anđeo Gospodnji povjerava mu da uzme Dijete i majku njegovu te ode u zemlju izraelsku.

Josip je uzor vjere u Božju riječ. I u našem životu događa se toliko toga što ne razumijemo, što ne odgovara našim nadama i očekivanjima, ni onome što smo planirali. Pa i onda kad se osjećamo sami i ostavljeni, i kad nam se čini da Bog šuti i da nas je zaboravio. Istina je po-

sve druga. Bog nikad ne šuti, on nam govori u šutnji, molitvi i razmatranju. Potrebno je otvoriti uši i čuti njegov glas. Bog nam se javlja i u snu da bismo mogli vidjeti ono što ne možemo vidjeti i čuti ono što me možemo čuti. Govori nam preko riječi i događaja, osoba i susreta. Na mnoge načine, kao što je u snu govorio Josipu. Potrebno je slijediti glas svoga srca i svoje savjesti. Taj nas unutarnji glas podiže i pridiže, jača nas kad smo slabi i kad nemamo snage. Pomaže nam da podignemo oči i gledamo u Božju budućnost koja nam je obećana i zajamčena upravo rođenjem Kristovim. Svetkovina Gospodinova rođenja poziva nas da, poput Josipa, poslušamo Božji glas koji se često očituje tiho i nenametljivo, snagom istine i ljubavi. Josipov put do Božića bio je pun poteškoća. Djetetovo rođenje obradovalo je njegovo srce. Možda je i tvoj put do Božića posut poteškoćama. Neka Isusovo rođenje obraduje tvoje srce.

Dinko Aračić

DOŠAŠĆE

Došašće – od latinske riječi ad venio, što znači doći – liturgijsko vrijeme očekuje Adventus Domini, Dolazak Gospodina. Dok dani postaju kraći i hladniji, pripremamo se za »Sunce Pravde« koje dolazi kako bi zapalilo naša srca svojim svjetlom i svojom ljubavlju. Vječna Riječ, koja je van svakog vremena, postala je Utjelovljena Riječ u vremenu, te stoga posvetila svo vrijeme.

U vremenu Došašća očekujemo dolazak Krista kao djeteta u štali u Betlehemu (prošlost), kao milost u našim dušama (sadašnjost), te kao suca na kraju vremena (budućnost). Vrijeme Došašća ispunjeno je pripremanjem i iščekivanjem. Svatko se priprema za Božić – kupovinom i ukrašavanjem, spremanjem kolača i čišćenjem. Prečesto, naime, se zaokupimo materijalnim pripremanjima, te gubimo iz vida prave razloge našeg djelovanja: Utjelovljena Riječ dolazi boraviti među nas. Mi kršćani bi trebali usredotočiti pažnju na duhovnu stranu Božića, za razliku od sekulariziranog potrošačkog svijeta oko nas. Usred silne žurbe tipične za ovo doba godine pokušajmo učiniti od

ovog vremena Došašća vrijeme iščekivanja i čežnje, obraćenja i nade, razmišljanja o nevjerojatnoj ljubavi i poniznosti. Prilikom kupovine i spremanja kolača, prisjetimo se nešto kupiti i pripremiti za potrebite. Dok ukrašavamo prostorije svojih domova, ne smijemo zaboraviti pripremiti mirno mjesto u našim srcima, u kojem će boraviti naš Spasitelj.

BOG MIRA I ČOVJEKOV NEMIR

Možda je moguće današnje ljude prepoznati u priči o čovjeku koji bi se rasrdio čim bi ugledao vlastitu sjenu. Toliko je zbog toga bio nesretan i neraspoložen da je odlučio učiniti sve kako bi se oslobodio vlastite sjene. Ali, na njegovo zaprepaštenje, sa svakim korakom, slijedila ga je vjerno njegova sjena. Tada pomisli u sebi: 'Trebam brže trčati!' I trčao je svom snagom dok nije umoran pao na tlo. Nažalost, čovjek iz priče nije se dosjetio nečega vrlo jednostavnog: da zakorači ispod krošnje nekog velikog stabla i da se na taj način oslobodi vlastite sjene.

Poput čovjeka iz priče, ljudi danas trče. A život ne bi trebao biti trka. Život je sposobnost pronaći unutarnji oslonac, uporište, mir i sklad u sebi i s drugima oko sebe. Svima nama potrebno je, slikovito rečeno, 'stablo' pod čije se okrilje možemo skloniti i pronaći mir (usp. Ps 61, 5). To stablo jest živi Bog.

Unutarnji mir - najčudesnije umijeće življenja

Mir je idealno stanje u kojem trebamo susretati sve okolnosti života i suočavati sa svim životnim iskustvima (npr. posao, odgoj, donošenje odluka, itd.). *Nervoza* je suprotnost miru. Rasprostranjenost nervoze u današnje vrijeme poprima razmjere svjetske bolesti. Tko je postao

žrtva nervoze i napetosti, trebao bi biti spreman svoje stanje i probleme *objektivno ispitati* i vidjeti koje su to *mentalne navike* odgovorne da ne može pronaći unutarnji mir. Što je to u mom životu što proizvodi nemir?

Unutarnji mir, to je najbolji *lijek* za naše tijelo, duh i dušu. Unutarnji mir - to je povezanost životnih struja u našem tijelu. Unutarnji mir je stanje, u kojem su *tijelo, duh i duša* u međusobnu skladu. Zato je unutarnji mir najbolji jamac za *stabilno zdravlje*. Tko posjeduje unutarnji mir, taj može unatoč svih protivština života izdržati svoje stanje. Miran čovjek ne gubi lako moć prosuđivanja, osjećaj za pravičnost i smisao za humor, svejedno u kakvoj se situaciji nalazio.

Mir ima svoju cijenu. Mir je rezultat duhovnog rasta. Sveti Pavao piše da je mir *plod Duha* (usp. Gal 5, 22). Za razliku od karizmi Duha koje Bog daje kome hoće i kada hoće, plodovi Duha ishod su *suradnje* između Božje milosti i ljudske slobode. Mir je nagrada za našu *pravednost*. Ne može netko imati mir ako je nepravedan. Isto taklo, mir dolazi *nakon borbe*, nakon kušnje, nakon što smo pobijedili napasti.

Prema filozofu Martinu Heideggeru čovjek je bitno biće koje se brine. Njegov

život je briga. Biti u svijetu znači: brinuti se za vlastitu egzistenciju, biti zabrinuti se za sebe i za druge. Brige čine čovjeka nemirnim. Dokle je čovjek živ, muče ga brige. Isus, međutim, drugačije shvaća čovjeka. Čovjek nije najprije netko tko se brine, nego netko tko ima pouzdanje, netko tko se osjeća uzdignut do povjerenja u Oca koji se za njega brine. U propovijedi na Gori Isus reče: Ne budite *tjeskobno* zabrinuti! Ove Isusove riječi izazivaju kod mnogih ljudi podsmjeh, kritiku, ogorče-

nost. Što zapravo Isus želi reći nama danas pozivom da se ne brinemo? Kod Grka brige su uvijek povezane sa strahom. To je djelovanje iz straha. I to Isus ima pred očima. Život na zemlji izložen je raznim opasnostima. No, nesigurnost ljudske egzistencije ne bi nas trebala tjerati u tjeskobne brige, nego u pouzdanje u Boga! Pobožan će čovjek učiniti ono što je u njegovoj moći i s pouzdanjem se predati Bogu. Jer, *mir je dijete povjerenja u Boga* (usp. Iz 26, 3).

Kršćanska duhovna tradicija govori da je moguće pronaći mir i kada nam izvanjski čimbenici nisu skloni, da postoji mir usred oluje, usred nemira ovoga svijeta. Isus nas uvjerava da je moguće. Isus povezuje mir i protivštine života: "To vam rekoh da u meni *mir* imate. U svijetu imate *muku*, ali hrabri budite - ja sam pobijedio svijet" (Iv 16, 33). To je često mir 'nakon oluje'. Mir koji je Isus osjećao nakon što je odbio napasti u pustinji. O tome nam svjedoči i Pavao kada piše: "U svemu pritisnuti, ali ne pritiješnjeni; dvoumeći, ali ne zdvajajući; progonjeni, ali ne napušteni; obarani, ali ne oboreni..." (2 Kor 4, 8).

Poznata božićna pjesma kaže: "A na zemlji mir ljudi *dobro volje*...". Dobra je volja ona koja vrši Volju Božju. Slušanje Božje volje put je do mira. Psalam 131 veli-

ča mir duše koja se upokojila u svetoj Božjoj volji "kao dojenče na grudima majke". Mir je plod *pobjede nad samim sobom*. "Odakle ratovi, odakle borbe među vama? Zar ne odavde: od pohote što vojuje u udovima vašim?" (Jak 4, 1) Kada bi ljudi uklonili *egoizam*, ne bi bilo ratova. Samo ljudi koji žive u skladu sa svojom dušom i nutrinom, opažaju sklad i oko sebe. Ako je čovjekova nutrina kaotična, tada on posvuda oko sebe vidi samo kaos. Zato *miroljubiv* čovjek ne širi zlo, optužbe, ne sije razdor. Miroljubiv čovjek ne podgrijava tuđe sukobe, već pomaže da drugi uđu u mir.

Franjo Asiški je molio: "Gospodine, učini me oruđem tvoga mira!" Miroljubiv čovjek preuzima prvi inicijativu za pomirenje. On se konkretno u svojoj sredini zalaže za mir ne čekajući "konferencije za mir". Koliko je vjernika praktičnih mirotvoraca u sredini u kojoj žive? *Ne* bi trebalo zaboraviti da mir započinje u obitelji i školi tako što odgajamo djecu da su svi ljudi stvoreni na sliku Božju i da su djeca istog nebeskog Oca... Mir će doći na ovu zemlju *kada odgojimo naše srce da vidi Boga u svima*, a ne samo u onima koji nas ljube i koje mi ljubimo. Mir će nastupiti kada se oslobodimo mnogih predrasuda i pokušamo razumjeti bližnjega.

fra Anđelko Domazet

S Prominskim čuvarima Kristova groba kroz Uskrsno vrijeme 2013.

Ove godine na Cvjetnicu, 24. ožujka, vjernici Prominske okupili su se u župnoj crkvi sv. Mihovila na euharistijsko slavlje koje je predvodio župnik fra Petar Pletikosa.

Nakon mise ovogodišnji čuvari Kristova groba sakupili su se u župnoj kući u Čitluk. Nakon ručka »čuvari« su se dogovorili o svim aktivnostima kroz dane Uskrsa. Uz

saznanje da ove godine ima 7 novih, na popisu se našlo 25 čuvara Kristova groba.

Na Veliki četvrtak, dan Isusove posljednje večere, »čuvari« su se okupili u 18,30

sati ispred župne crkve. Stariji su pripremali nove za službu.

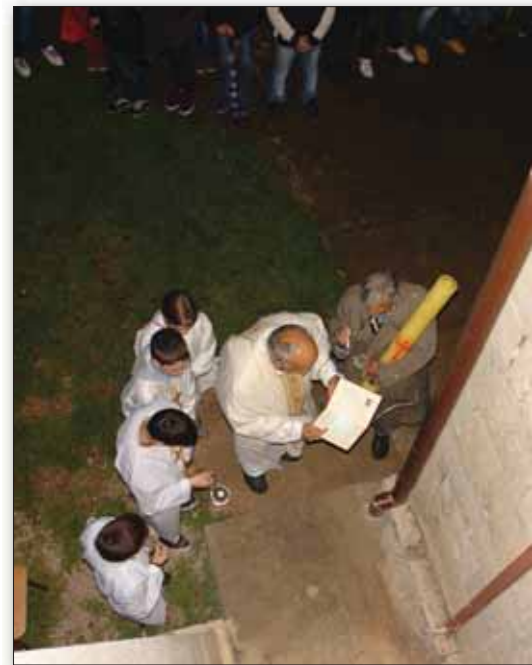
Misa večere Gospodnje je počela u 19,00 sati uz čitanja koja su odradili ovogodišnji čuvari Kristova groba. U dvorani posljednje večere Isus je oprao učenicima noge, isto tako naš župnik fra Petar Pletikosa učinija je i ovogodišnjim čuvarima Kristova groba. Mnogi su bili iznenađeni da je nakon pranja i poljubio noge svima. Šta je to prema onome šta je Isus učinija za sve nas.

Nakon prijenosa Sveto-tajstva započela je služba za čuvare Kristova groba.

Veliki petak, Spomendan Isusove muke i smrti, dan posta i nemrsa. »Čuvari« su se okupili u 14,00 sati u župnoj kući na ručku. Uz dobro pripremljeni bakalar i odlično vino iz župne kuće dogovorili su se o ostalim aktivnostima za dane koji dolaze.

Na Veliki petak ne slavi se euharistijsko slavlje. Oltar u župnoj crkvi je bez križa, svijećnjaka, cvijeća i oltarnika. Na žalost svih čuvara a

pogotovo onih koji prvi put vrše tu službu ove godine, zbog kiše, nije bilo procesije kroz Oklaj.

Velika subota je dan tišine i molitve. Vjernici se zadržavaju kod Gospodina groba te u molitvi razmišljaju o njegovoj mucu. Vazmeno bdjenje je započelo u 20,00 (kad se spusti noć) okupljanjem oko ognja kojega je fra Petar blagoslovio. Plamenom s toga ognja upali se uskrсна svijeća koja predstavlja samoga Isusa Krista. Uz hvalospjev uskr-

snoj svijeći vratili smo se u zamračenu crkvu.

Nakon završetka čitanja župnik fra Petar je započeo pjesmu *Slava Bogu na visini*. Oglasila su se zvona u crkvi i van crkve. Za čuvare Kristova groba to je najljepši i najočekivaniji trenutak njihove službe. Svi se okupe oko Isusova groba i skidanjem kape, klecanjem, molitvom i bježanjem iz crkve obilježavamo Isusovo uskrsnuće. Po starom običaju »čuvari« su ispred crkve zapivali po prominski.

Nakon nekog vremena svi se vraćaju na oltar i sudjeluju u nastavku euharistije. To je slika koju je teško opisati riječima.

Završetkom euharistije »čuvari« nastavljaju zajedničko druženje.

Na sam dan Uskrsa dolaze u narodnim nošnjama na sv. misu.

Na Uskrсни ponedjeljak čuvari Kristova groba krenuli su autobusom u 4,30 sata iz Oklaja u Rogotin. Polazak na put započeli smo molitvom. U Rogotinu ove godine održan je tradicionalni festival žudija-čuvara Kristova groba.

Više od 600 Žudija-čuvara Kristova groba prodefiliralo je Rogotinom. Među trideset i dvije skupine, iz Dalmacije, kontinentalne Hrvatske te Vareša u susjednoj BiH, sudjelovali su i Prominski čuvari.

Kada su kuburaši iz Marije Bistrice i Lobora svojim

plotunima označili početak ovogodišnjeg trinaestog po redu Festivala, Žudije su se postrojile za milenijsku fotografiju Šime Strikomana, nakon čega je nastavljen mimohod mjestom do župne crkve Svetoga Trojstva gdje je upriličena sveta misa te scenski nastup svake pojedinačne skupine.

Prominski grobari prikazivali su dio svojih korizmenih i Uskrasnih običaja, od čuvanja Kristova groba, pa do „padanja“ u noći vazmenog bdijenja. Uglavnom je osnova običaja ista kod svih skupina, koje u svojim mjestima sudjeluju u takozvanoj folklornoj liturgiji čuvanja Svetoga groba tek na

samom kraju postoje određene razlike. Neki u svojim običajima imaju padanje Žudija za vrijeme uskrsnuća dok drugi u strahu bježe.

Stanovnici Rogotina raširenih su ruku dočekali čuvar Kristova groba te ih ugoštili u svom mjestu. Nakon festivala imali smo dogovor s čuvarima iz Baške Vode o

Sudionici trinaestog festivala Žudija

*Presveto Trojstvo Rogotin, Sveti Duh Tisno, Sveti Ante Knin, Sveti Martin Sumartin, Uznesenje Marijino Prvić Šepurine, Majka Božja Bistrička Marija Bistrica, **Sveti Mihovil Oklaj**, Sveti Mihovil Vareš, Sveti Ante Lobar, Sveti Frane Betina, Gospa Karmelska Selca, Gospa od zdravlja Jezera, Velika Gospa Tribunj, Marijino uznesenje Mirlović Zagora, Presveto Ime Isusovo Miljevci, Našašće Svetog križa Vodice, Sveti Luka Gornje Sitno, Sveti Stjepan Brella, Uznesenje BDM Baška voda, Sveti Frane Imotski, Navještenje BDM Vrgorac, Uznesenje BDM Katuni Kreševo, Sveti Nikola Metković, Sveti Stjepan Opuzen, Ledena Gospa Vid, Sveti Stjepan Vlača, Srce Isusovo Mlinište, Gospa Karmelska Bagalović, Sveti Ante Komin, Sveti Jure Desne, Kraljica Mučenika Radun, Gospa Ružarica Vrljika.*

zajedničkom druženju u njihovom mjestu. Domaćini su ugostili prijatelje iz Promine za pamćenje i obvezu uzvratiti takvo druženje u Promini 2014. godine jer se festival održava u Vrlici.

To prijateljstvo traje već godinama i sigurni smo da neće prestati ma šta bilo. Druženje je potrajalo dugo u noć. Povratak u Prominu započeo je molitvom u autobusu i svi skupa sretni i zado-

voljni vratili smo se u Prominu. Završetak ovogodišnjeg druženja »čuvara« iz Promine bilo je u subota, 6. 4. 2013. na ručku kod župnika fra Petra u župnoj kući.

Zvone Bare

MOKRO POLJE

Povijest naselja, crkava i srednjovjekovnoga hrvatskog Keglević-grad

Smješteno je u dolini rijeke Zrmanje, u Spodručju Bukovice, i udaljeno 18 km sjeverozapadno od Knina. Pripada općini Erveniku. U željezno i antičko doba ovi su prostori pripadali Liburnima. Na njima je otkriveno i utvrđeno više gradinskih naselja. Nedaleko od Mokroga Polja, uz rijeku Krku kao graničnu crtu između Liburna i Delmata, bio je podignut rimski vojnički logor Burnum na njezinoj desnoj strani, dok je na lijevoj obali otkriven delmatski castellum (pretpovijesna gradina) Burnum. Iz antičkog rimskog razdoblja na području Mokrog Polja pronađeni su nalazi na više arheoloških lokaliteta. Neke je registrirao fra Luj Marun: ulomke kamenog rimskog nadgrobnog spomenika koji su otkriveni u kućnom zidu blizu pravoslavne crkve, zatim rimsku lucernu pronađenu kod krčenja zemlje i ulomke s rimskim natpisima. Posebice su otkriveni rimski vojnički natpisi koji se odnose na vojne jedinice. To ne iznenađuje, jer je u Mokrom Polju bilo stacionirano odjeljenje XI. legije iz logora u Burnumu, oko 9 km jugozapadno. Tu je prolazila i sjeverna granica legijskog teritorija (*Prata legionis*): Strmica – Pađene – Mokro Polje.

U plodnom području polja vjerojatno su i rimski veterani dobivali zemljišta na korištenje. Pretpostavlja se da su se tu nalazile i gospodarske rimske vile (*ville rusticae*), koje bi se u budućim istraživanjima mogle otkriti. U blizini Mokrog Polja prolazila je trasa rimskog akvedukta od izvorišta u Plavnom polju za logor Burnum. Arheološka istraživanja provodili su fra Luj Marun i E. Dyggve (danski arhitekt i arheolog) tridesetih godina dvadesetog stoljeća u Mokrom Polju, gdje su otkriveni ostaci dviju starokršćanskih crkava. Jedna je otkrivena na lokalitetu iznad zaseoka Sučevića, a druga zapadno od Sučevića na položaju Vagići

(oranica potomaka Pavla Vagića).

Starokršćanska crkva u Sučevićima je jednobrodna građevina s polukružnom apsidom iznutra i poligonalnim oblikom izvana, s narteksom i transeptom te sporednim prostorijama pa dobiva križni oblik.

Uz temeljne ostatke crkvene arhitekture pronađeno je dosta ulomaka ukrasne kamene skulpture. Otkriveni su ulomci dvaju pluteja s različitim ukrasnim motivima. Kod jednoga se javlja „stilizirana rozeta unutar jednoprutih kružnica“, kod drugoga pluteja dekoracija je od kasetiranih polja

Slap Keglević

u „dvoprutu sa cvijetnim motivom u sredini“. Od ostalih ulomaka skulpture su impost-kapitel (ukrašen na strani lica), ulomci dvaju stupova i dijelovi ulomaka koje je teško definirati. Crkva u Sučevićima datira se u drugu pol. 6. st., jer se smatra da je poligonalna apsida crkve nastala pod utjecajem ranobizantske arhitekture. U to se vrijeme može datirati ukrasna skulptura ove crkve. Otkriveni su i grobovi iz toga doba.

Druga starokršćanska crkva na području Mokroga Polja otkrivena je na lokalitetu zvanom Vagići, oko 3,5 km od Suče-

vića. Ova crkva nije u potpunosti arheološki istražena. Po karakteristikama ukrasne skulpture (stilsko-tipološki), obliku i repertoaru koji se pojavljuje kod jedne druge crkve, i crkvu u Vagićima možemo datirati u 6. stoljeće. Uz crkvu i u njezinoj blizini pronađeno je dosta dijelova skulpture koja je pripadala crkvenom kamenom namještaju. Od toga navodimo: četiri ulomka pluteja koji su pripadali donjoj strani oltarne pregrade s različito ukrašenim motivima, dva ulomka ambona (propovjedaonice), također s različitim ukrasima, te jedan ulomak bez ukrasa čija funkcija nije utvrđena. Neki ulomci pluteja iz Vagića su kvalitetnije klesani od onih u Sučevićima. Svi navedeni ulomci iz ove crkve nalaze se u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu.

Mokro Polje - Crkvina, ulomak predromaničke skulpture crkvenog namještaja

Obadvije crkve, i ona u Sučevićima i ova u Vagićima, porušene su u avarskim i slavenkim prodorima.

Treći lokalitet koji pripada arheološkoj topografiji Mokrog Polja nalazi se na suprotnoj obali Zrmanje, 1,5 km zapadno od Vagića, u polju zvanom „Crkvina“. Lujo Marun spominje pronalaženje nekoliko ulomaka u ruševinama crkve koje ubraja u fragmente starohrvatske ornamentike.

Ustanovljeno je da je crkva građena u dvije faze. To je jednobrodna građevina

veličine 13x5,5m s polukružnom apsidom, koji pripadaju prvoj graditeljskoj fazi. U drugoj fazi dogradnje zidovi su prilegli na već postojeće do debljine 80 cm, gdje dolazi do četvrtastog proširenja koji obuhvaća raniju polukružnu apsidu. Tako je došlo do povećanja crkvenog prostora za oko 15 m u njenoj dužini. Prva faza gradnje može se datirati u rani srednji vijek, što potvrđuju i otkriveni nalazi skulpture koji su svrstani u predromaničko stilsko razdoblje. Dogradnja crkve nastala je kasnije, najvjerojatnije u doba gotike. Uz crkvu su pronađene kamene reljefne skulpture, koju su sačinjavala i dva ulomka grede oltarne pregrade (sa istim ukrasima) i dva ulomka pluteja s ukrasima na prednjoj strani sa sličnim motivima (troprutne geometrijske mreže s kružnicama i troprutni koncentrični krugovi).

Navedeni ulomci skulpture pripadali su pregradi ranosrednjovjekovne crkve, a smješteni su u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu. Na sjeveroistočnim blagim obroncima Crkvine nalazi se srednjovjekovna nekropola stećaka, od kojih je „in situ“ osamdesetak. Stećci su u obliku pačevorinastih ili trapezastih kamenih ploča, i većina je bez ukrasnih motiva. Vjerojatno

pripadaju razvijenom srednjem vijeku od pol. 14. st. i dalje u vrijeme proširenja crkve u razdoblju gotičkog stila.

Kasnoantički objekt i Keglevića gradina

Sjevernije od Sučevića, uz samu rijeku Zrmanju s njene lijeve strane, na povišenom platou i položaju pretpovijesne gradine podignuto je kasnoantičko utvrđenje Čuker. Istraživao ga je E. Dyggve i utvrdio da pripada kasnoj antici. Danas je utvrđenje u ruševnom stanju, vidljivi su samo dijelovi kasnoantičke kule. Prema Dyggveu utvrđenje

Keglevići su poznata hrvatska plemićka obitelj, koja potječe iz plemenitog roda Prkalja. Javlja se u drugoj polovici 14. st., a njezin istaknuti član bio je Kegalj, Petrov sin i Budislavov unuk. Od imena Kegalj potkraj 14. st. nastalo je prezime Keglević. Kegalj se spominje 1358. s bratom Martinom i drugim članovima roda, kada im hrvatski ban Ivan Čuz vraća selo Brdari u području Zrmanje, koje im je ranije oteo krbavski knez Grgur Kurjaković. Najistaknutiji član obitelji je Kegalj sin Stjepan koji je 1396. god. od bana Nikole II. Gorjanskoga, a 1412. od kralja Sigismunda (Žigmunda) dobio plemićke povlastice. Stjepan, Šimunov sin, s pridjevkom „Porički“, po posjedu Poričane uz Zrmanju u blizini Kegalj-grada, spominje se 1436. u pismu kralja Sigismunda. Od sredine 15. st. pripadnici ove obitelji u čestim su sporovima s kraljevskim Vlasima zbog posjedovanja nekoliko sela (Konjščica, Brdari, Bahtići i Kriwonos-Vidčeselo). Pred sudbenim stolom u Kninu 1435. Stjepan sa sinovima dobiva spor. Sporova je bilo više. Potkraj 15. st. nastaju nove obiteljske grane Keglevića, kao što su „Bužimski“ po gradu Bužimu u Lici, zatim grane obitelji oko Une i pritoka Unca, a kasnije i ugarska grana Keglevića, koju je osnovao ban Nikola.

Ulomak ukrasne skulpture iz crkve u Vagićima - Mokro Polje, 6. st.

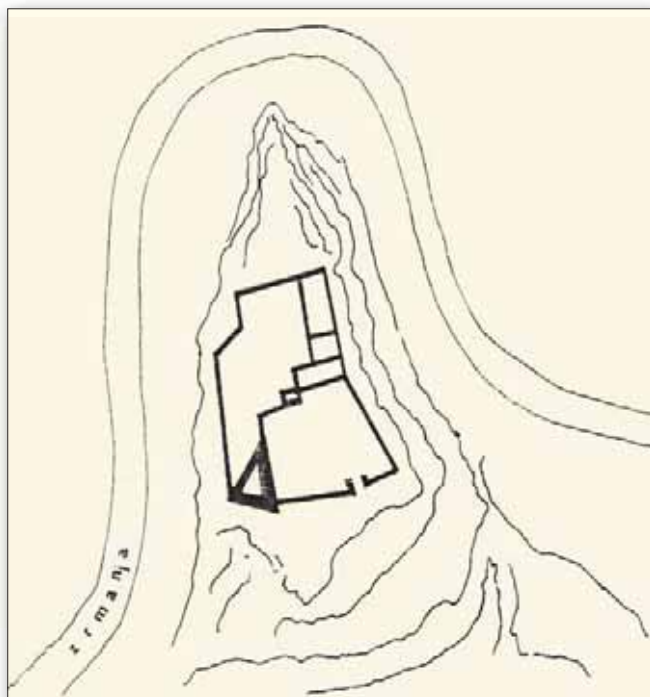
ili za vrijeme avarskih i slavenskih najezdi u Dalmaciju, kako to utvrđuje V. Delonga. U kasnijem razdoblju kroz rani i kasni srednji vijek nije igrao značajnu ulogu u obrambenoj funkciji stanovništva.

Međutim, tada se na području Mokrog Polja uz desnu obalu Zrmanje podiže nova srednjovjekovna utvrda, Keglevića grad. Prvi put se u dokumentima spomogne 1433. godine. Taj grad-utvrda vezan je uz hrvatsku

se sastojalo od dva sklopa-stambenog i gospodarskog. Na sačuvanom tlocrtu (prema Dyggveu) unutar utvrđenog objekta vidljiva je manja sakralna građevina s polukružnom apsidom i dvije simetrične prostorije u visini prezbiterija. Ovaj objekt mogao je nastati tijekom 6. st. ili nešto kasnije, u vrijeme bizantskih ratova s Istočnim Gotima,

Ostaci branič kule Keglevića grada u Mokrom Polju

Mokro Polje, tlocrt utvrđenja Keglević grada

plemićku obitelj Keglević koji su imali svoje posjede oko gornjeg toka rijeke Zrmanje. Kad su ga Turci osvojili 1520. Keglevići su ga napustili i morali se povući u sjeverozapadnu Hrvatsku. Tako napušten ostaje do 18. st. kada su ga kao svoju promatračnicu nakratko zaposjele straže hajduka u mletačkoj službi Zaviše Mitrovića. Na tom mjestu gdje je podignut grad rijeka Zrmanja pravi zavojiti tok u pravcu zapada pa se dobiva dojam da je utvrda potisnula rijeku prema lijevoj obali. Grad je imao izduženi oblik nepravilnog pravokutnika sužujući se prema obali Zrmanje. Građen je u nekoliko faza na tri visinske razine, uvjetovane konfiguracijom terena. Na široj suprotnoj strani nalazio se ulaz koji je vodio u prostrano dvorište, iza koga su bile druge prostorije. Od toga srednjovjekovnog grada do današnjih dana sačuvani su ostaci gradske jezgre i dijelovi fortifikacija s branič-kulom, te tragovi stambene arhitekture. Grad je stoljećima postupno rušen od tražitelja blaga. Već je potkraj 19. st. S. Zlatović zabilježio da je na mjestima potupno razrovan i da su oko njega gromile razrušenih kuća, koje su činile dio varoši (podgrađa) ispod utvrđenog grada.

Keglevića grad nije bio usamljen u području toka rijeke Zrmanje, već je činio dio

obrambenog sustava gradova počev od Rakovnika, pa Zvonigrada, Otona, Keglevića, Zelengrada, Obrovca, Miodraga, Otišine i Dračevca. Grade ih feudalci, osobito nakon upada Tatara radi obrane svojih posjeda. Keglevića grad, podignut na strateškom položaju, kontrolirao je i sprječavao prodor sa sjevera rijekom Zrmanjom, ali je štitiio pristup posjedima i sa zapadne strane.

Godine 1636. u izvješću biskupa Ivkovića navedeno je da u Mokrom Polju živi 400 katolika. Slična je situacija i u drugim mjestima: u Plavnu 500, Pađenima 300, Žegararu 600 i Kistanjama 500, što svjedoči da je u prvoj polovici 17. st. u tim naseljima bio velik broj stanovnika katoličke vjere. Čini se da je katolika bilo u Mokrom Polju i 1729., čije je obrede vodio župnik iz Obrovca koji se spominje kao župnik Keglevića grada. Tijekom 17. st. u Mokro Polje doseljavaju i skupine pravoslavnog stanovništva. B. Desnica (u knjizi: Istorija kotarskih uskoka, II, 1951.) navodi da su godine 1692. iz Bilaja u Bosni doselili novi žitelji, oko pet tisuća osoba i naselili nekoliko sela u Bukovici: Plavno, Zrmanju, Pađene, Oton, i Mokro Polje. Ovdje se misli na stanovnike pravoslavne vjere, koji će u kasnijim stoljećima potpuno prevladati u ovom kraju. Većinu napuštenih katoličkih crkava (tijekom i nakon Kandijskog rata) zauzeli su pravoslavni žitelji i pretvorili ih u svoje. Današnja pravoslavna crkva sv. Luke u Mokrom Polju, u svojim je detaljima srednjovjekovna, gotičkih karakteristika, s gotičkim šiljastim svodom, a iznad portala je polukružna luneta. Crkva je jednobrodna s polukružnom apsidom na kojoj su prozori najvjerojatnije iz srednjovjekovne graditeljske faze. Zvonik je naknadno dograđen ispred glavnog ulaza i iz kasnijeg je vremena. Sagrađen je u obliku izdužene preslice, zidan klesanim kamenom s otvorima za zvona na gornjem katu i zabatnim završetkom. Stradao je u požaru 1999., a obnovljen je poslije 2002. godine. Kroz otvor u prizemlju ulazi se u crkvu.

Ante Juric

PRVA PRIČEST 2013.

PRVOPRIČESNICI

NATALI BRONIĆ
Željko i Marija

ANA BRONIĆ
Ivan i Davorika

NINA ČULINA
Dragan i Jelena

VALERIJA DIZDAR
Bernard i Marica

FILIPA DIZDAR
Marinko i Anka

IVANA IKICA
p. Stanko i Mira

IVAN JAKŠIĆ
Marinko i Silvana

DOMAGOJ JUKIĆ
Miljenko i Silvana

MAJA KNEŽEVIĆ
Darijo i Ana

LAURA RADAS
Nenad i Kristina

JOSIP ČAVLINA
Željko i Mirjana

DANAS

Danas meni zora
sretni danak javlja,
danak slatke sreće
i najvećeg slavlja.

Danas mi sunce
žarče lice zlati,
danas mene anđeo
k Bogu mome prati.

Danas meni srce
tako burno tuče,
danas mene k Isusu
želja žarka vuče.

Danas moja duša
hram će postat bijel,
danas neka kliče
sa mnom svijet taj cijeli.

PRVA PRIČEST 2013.

DRAGI NAŠI RODITELJI

U najljepši dan života
dižem k nebu ruke svoje,
i blagoslov zovem Božji,
na roditelje mile moje.

I danas na Prvu pričest
neka kliče srce vaše
jer je k stolu Gospodnjemu
pristupilo dijete vaše.

Oče, majko, na taj danak,
sve ću pjesme pjevat svete,
na taj danak prepun sunca,
za vas molbe k nebu lete.

LJUBAV SAMA

Mama kaže da sam dobar,
da sam njeno zlato.
Je si l' sa mnom Ti, Isuse,
zadovoljan tako?

Ja bih rek'o da si više
nego moja mama,
u Tebe je srce vel'ko,
to je ljubav sama.

TIJELO KRISTOVO

Sa oltara iz Tijela Kristova,
izvire Crkvi sva snaga,
sa toga vrućka vječnog života,
ističe utjeha blaga.

Iz ovog vrela crpe jakost,
svi tužni, nevoljni, bijedni,
na tom se Suncu griju i jače
svi pravde, ljubavi žedni.

Ostani Kriste, s nama do vijeka
mi ti se klanjamo smjerno
naše će srce ostati Tebi
do kraja života vjerno.

TEBI KRISTE

Tebi, Kriste, u mom srcu
svom se dušom danas klanjam,
tebi srce moje mlado
i sav život ja poklanjam.

Ti mi srce čistim čuvaj
nebeskom ga krijepi hranom,
da uzmogne vazda biti,
tebi milim, svetim stanom.

EUHARISTIJA

Tamo u malom bijelom kruhu,
tamo na sredini oltara,
Isus me čeka,
a u mom srcu
želja se za njim otvara.

O dođi, Isuse,
k meni!
u moje srce dođi!
pa onda sa mnom
u školu, na posao,
u igru – svakuda pođi!

U SVEČANOM ČASU

U svečanom ovom času
znam i vi bi biti htjeli
Isusovo milo cvijeće
i anđeli ko mi bijeli.

Ovjenčano naše čelo
i haljina bijela, čista,
pričaju nam svima danas:
primili smo jutros Krista.

O, molite skupa s nama
dobrog našeg Krista Kralja
da bjelinu našu nikad
grijev ni pako ne okalja.

130 godina Općine Promina

Nizom svečanosti u Oklaju je obilježeno 130. godina od utemeljenja Općine Promina, koja će svoj dan ubuduće slaviti 23. srpnja, umjesto 29. rujna.

Svečanost se odvijala pod sloganom “*Nama je gorjeti, s ponosom ‘oditi, i čežnju kriptiti riči ‘rvackom*” kojoj su uz brojne Prominjce pristigle iz svih krajeva Hrvatske, nazočili i satarski zastupnici Ante Kulušić i Petar Baranović, šibensko kninski dožupan Tomislav Vrdoljak, umirovljeni general HV-a Rahim Ademi, predstavnici Ministarstva branitelja, braniteljskih udruga, OSRH, MUP-a te gradonačelnici i načelnici susjednih gradova i općina.

Proslava 130 godina Općine Promina započelo je koncelebriranom misom u župnoj crkvi sv. Mihovila koju je predvodio župnik fra Petar Pletikosa, a obilježilo ju je otvaranje *Spomen sobe* žrtvama Domovinskog rata.

Razgledavanje Spomen sobe

Upravo u prominskom kraju pale su prve žrtve u rujanskom ratu 1991. godine na drniškom području. Tijekom okupacije zvjerski je ubijeno na kućnom pragu 45 Prominjaca, a ujedno je s ovog područja 21 poginuli branitelj. Njima u spomen uređen je poseban prostor u prizemlju zgrade općine u kojem su izveštene fotografije svih 66 žrtava.

Voditeljica programa prof. Jelena Lojić Pokrovac

Ceremonija otvorenja bila je posebno emotivna, uz okupljene članove obitelji, prijatelje i suborce. Nastup operne pjevačice Milke Gojčete, klape Drniš i Prominskih djevojaka obučenih u narodne nošnje a koje

Sa suzom u oku

Nastup operne pjevačice Milke Gojčete

Otvaranje Spomen sobe

su čitale stihove hrvatskih pjesnika, mnoge je dirnuo u srce.

Dok su na zidovima Spomen sobe gledali njima draga, voljena lica koja su pala za slobodnu Hrvatsku mnogobrojni okupljeni nisu ni pokušali sakriti suze.

Govor predsjednika Općinskog vijeća Općine Promina Danijela Džape

Obilježavanje općinske obljetnice nastavljeno je polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća podno središnjeg križa stradalnicima Domovinskog rata, a potom i svečanom sjednicom Općinskog vijeća koju je otvorio predsjednik

Polaganje vijenaca i paljenje svijeća

Polaganje vijenaca i paljenje svijeća

Predsjednik Općinskog vijeća Danijel Džapo

Danijel Džapo, uvodno kazavši kako novoizabrano prominsko Općinsko vijeće na svojoj prvoj radnoj sjednici održanoj početkom srpnja ove godine, donijelo je odluku o promjeni datuma proslave Dana općine Promina.

Odlučeno je da se Dan općine obilježava 23. srpnja umjesto 29. rujna na blagdan sv. Mihovila, koji će se odsada obilježavati samo kao blagdan prominskog zaštitnika uz crkvene svečanost.

- Na današnji dan 23. srpnja 1883. godine konstituirana je Općina Promina kada je prvim načelnikom postao Marko Škovrlj, dok je prvi tajnik bio Niko Čavlina.

Prominski narod je godinama težio osnivanju svoje Općine, koja bi objedinila ono što je činilo geografsku, ekonomsku, kulturološku ali i mentalnu cjelinu čovjeku koji se nazivao Prominac. Te težnje su uslišane 22. studenog 1882. godine, austrijski car Franjo Josip potpisao je Odluku o osnivanju Općine Promina. Na radost gotovo 5 tisuća tadašnjih žitelja. Ipak prošlo je više od pola godine dok su se održali prvi izbori, na kojima je izabrano 12 vijećnika a tek nakon mjesec dana i da se izabere prvi načelnik. To je bio ujedno i početak rada Općine Promina te konačno odcjepljenje od kninske općine. Iste godine započelo je građenje općinske zgrade, koju su zidali prominski zidari uz svesrdnu pomoć

Prominjana. U četiri godine završeno je velebno zdanje, koje je bilo zapaljeno i u Drugom svjetskom ratu i u Domovinskom ratu ali je uvijek bila obnovljena. I dan danas krasi naše mjesto, predstavlja spomenik svim radostima i svim patnjama žitelja. Ona nije bila samo zgrada općine već i škole i ambulante.

Usljedila su vremena kada je Promina živjela punim plućima, rastao je broj stanovnika, sve do 1. Svjetskog rata kada Prominjani odlaze na ratišta a kraj su zadesile glad, kuga i neimaština i razne druge nedaće. Upravo kad se počela oporavljati snašle su je još veće nevolje. Još krvaviji rat, kada kroz Prominu prolaze mnoge vojske koje su sa sobom odnosile brojne prominske sinove.

Iako je nakon Drugog svjetskog rata Promina brojala najviše stanovnika, gotovo 6 i pol tisuća, 1963. godine Općina Promina se nakon 80 godina postojanja, ukida i pripada Općini Drniš.

Nakon toga slijedi početak demografskog pada zbog teške gospodarske i političke situacije. Da bi Prominjani dobili natrag svoju Općinu, dobili Hrvatsku, morali su opet prolaziti patnje, stradanja i progonstvo. Neki su dali svoje živote kako bi mi danas mogli slobodno živjeti u našoj Promini. Njihove slike izvještene su od danas u Spomen sobi. Zadovoljstvo mi je što je inicijativu

Načelnik Općine Promina Tihomir Budanko

mnogih Prominjana, a posebno na inicijativu bivšeg župnika fra Ivana Čupića, došlo do realizacije otvaranja Spomen sobe, kao jednog simbola, da se oda počast ljudima koji su se žrtvovali i bili žrtva agresije, kako bi mi danas imali priliku sami određivati svoje životne prioritete te kako bi mogli svojim radom i zalaganjem doprinijeti boljem životu u našoj Promini', kazao je Danijel Džapo.

Obraćanje načelnika Tihomira Budanka

Načelnik općine Tihomir Budanko u svom prigodnom obraćanju upozorio je da Promina polako odumire jer demografska slika je sve poraznija, te naglasak stavio na potrebu gospodarskog i infrastrukturnog razvoja kraja u svrhu zadržavanja mladih.

- 'Kad sam se ja radio 1962. godine ovu našu zapljenu školu polazilo je 1.600 đaka, a danas ih je 80. To je podatak koji nas sa ovom danas otvorenom Spomen sobom obvezuje da moramo podvući crtu i zajednički uložiti svi napore.

Od općine, županije do državne izvršene vlasti i predstavničkih tijela moramo sve učiniti da se taj katastrofalan podatak o demografskoj slici naše općine konačno zaustavi. Mi smo u ovih dva mjeseca pokrenuli niz inicijativa kako bi se u Promini nešto radilo, a kad se bude radilo onda će se moći i živjeti. Moramo znati iskoristiti naše resurse,

a to su naša mineralna bogatstva i njihova eksploatacija. Na području Općine Promina imamo 4000 hektara odobrenog eksploatacijskog polja, od kojih je iskorišteno samo 25 hektara', kazao je načelnik Tihomir Budanko dodavši kako i on se zalaže za održivi razvoj, ali da on neće imati svoju svrhu, kao niti izgrađene ceste, vodovodi i sva ostala infrastruktura ukoliko ne bude Prominjaca.

- 'Kroz turizam, otvaranje malih turističkih zona, kroz obnovljive izvore energije i poticanje poljoprivrede posebno vinogradarstva, vidim napredak našeg kraja', naglasio je Budanko dodajući kako će sve to donijeti sa sobom i demografsku obnovu.

O potrebi gospodarskog a time i demografskog preporoda, u svojem prigodnom obraćanju na svečanoj sjednici Općinskog vijeća Općine Promina osvrnuli su se i gosti, dožupan Tomislav Vrdoljak, saborski zastupnici Petar Baranović i Ante Kulušić.

Govor umirovljenog brigadira Roka Mijića

Posebice je srdačno pozdravljen umirovljeni brigadir HV-a Roko Mijić, izaslanik ministra branitelja Predraga Matića i jedan od ratnih zapovjednika iz drniškog kraja. S obzirom na ovacije koje je govor izazvao prenosimo ga u cijelosti:

- 'Mislio sam se hoću li govoriti, i što da kažem. Nisam dobio naputak od ministra, jer ono što ću u nastavku ja reći on se sa tim ionako ne bi složio.

Obnovljeni Dom kulture u Oklaju bio je ispunjen

Mladi članovi KUU Promina uzveličali su proslavu 130 godina Općine Promina

S obzirom na broj stanovnika i broj stradalih u Domovinskom ratu mislim da je Promina jedna od najvećih žrtava u Hrvatskoj i zato mislim da je gospodin ministar trebao danas biti tu, i da je cijela Vlada trebala biti tu.

Ja neću govoriti politički, ja to ne znam. Danas sam ušao u Spomen sobu i vidio sam malu Mariju Pokrovac koja je igrom sudbine umrla na mojim rukama. To me obvezuje da kažem istinu. Izgleda da u Hrvatskoj sve žrtve nisu iste. To su floskule naših političara. Da su sve iste, da zaslužuju isti pijetet, istragu i kažnjavanje. Lažu. Pitam vas tko je odgovarao za 44 ubijena civila sa područja Općine Promina?

Danas kroz razne udruge provlače tezu o nekakvom građanskom ratu. Gospodin Puhovski koji je komentator svega i svačega u Hrvatskoj, 'Documenta', i još desetak drugih udruga. Neka se upita zašto državno odvjetništvo nije nikada istražilo ono što se dogodilo 10. srpnja 1989. godine u Puljanima kada su ubijeni Mišo Čakić pošten Srbin iz MUP-a Drniš i Jasmin Ahmetović razvodnik koji je bio na straži. Možda bi onda saznali prave odgovore, i više ne bi pričali o građanskom ratu.

Bilo je uvijek teško živjeti u ovom kršu. Sada je nekima i teško doći u ovu pustoš. Interesantnije su pozornice od Brijuna do Dubrovnika. Ali jao onima koji zaboravljaju svoje žrtve i prolivenu krv.

Ne pokloniti se njima a klanjaju se drugima, lažno se klanjaju i tim drugima. Ne znam što reći. Toliko je bijesa u meni. Kako da žive ova Promina i kompletna Zagora?

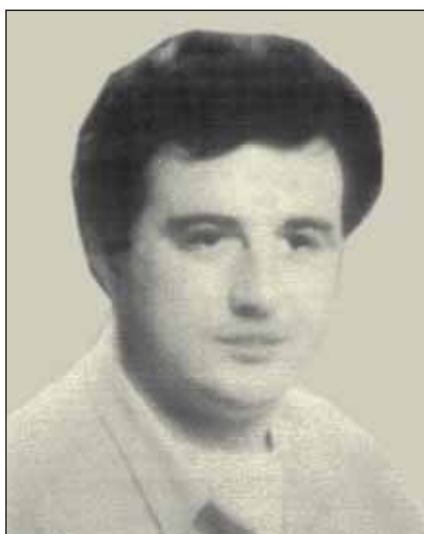
Kako je moguće da Knin ima pet medicinskih timova da ne bi kome od aboliranih Srba pozlilo a na 800 kilometara kvadratnih Drniš ima jedan jedini tim. Jeli to put naših političara? Kad smo branili ovu državu na referendumu smo imali potporu 90 posto građana a sada ih na biralište izađe oko 40 posto. Mislim da to sve govori.

Tiho, želim ti snage i sposobnosti da izvučeš ovaj kraj, imaš našu potporu', poručio je brigadir Mijić, čiji su govor brojni okupljeni Prominjani više puta pljeskom pozdravljali.

Izveden je i prigodan kulturno umjetnički program u kojem su nastupili operna umjetnica Milka Gojčeta, Klapa Drniš, KUU Promina i oklajski učenici sa recitacijama.

BOŽENKO BRONIĆ, Milin, rođen u Oklaju 24. XII. 1965., poginuo u Čitluk-Podi 27. XI. 1992.

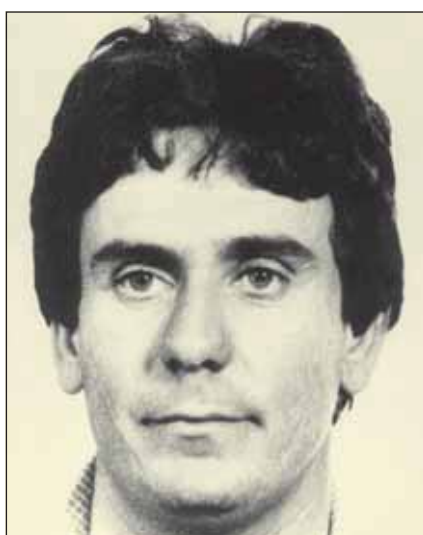

BORIS ČAVLINA, Stankov, rođen u Rijeci 23. IX. 1961., poginuo u Perušiću 26. XII. 1991.

MARKO ČAVLINA, rođen 25. VIII. 1962., poginuo na dubrovačkom ratištu u proljeće 1992.

Poginuli Hrvatski branitelji u Domovinskom ratu

ANTE DUJIĆ (Rejo), Ivanov, rođen u Razvođu 17. X. 1952., pričuvni policajac, poginuo u Žitniću od Jugo-srpske vojske 18. IX. 1991.

ANTE DUVANČIĆ (Toni), Antin, rođen u Razvođu 3. IX. 1971., poginuo pri pokušaju oslobađanja Drniša 28/29. IX. 1991.

MARIO DUVANČIĆ, Josin, rođen 1962., živjeli u Vukovaru, nije izišao iz Vukovara, ne zna se za njega.

DRAŽEN DUVANČIĆ, rođen u Vinkovcima 18. XI. 1966., poginuo 3. X. 1991. i sahranjen u Vinkovcima.

PETAR DUVANČIĆ, Josipov, poginuo 25. X. 1991. i sahranjen na Mirogoju u Zagrebu

ŽELJKO ĐOMLIJA, Milin, rođen u Mratovu 1. III. 1958., poginuo u Bosanskom Brodu 14. X. 1992.

RAJKO JUKIĆ, Ivanov, rođen u Razvođu 1967. Umro od posljedica ranjavanja 1. III. 1996.

DARKO KNEŽEVIĆ, Ivanov, rođen u Kninu 5. II. 1971., poginuo pri pokušaju oslobađanja Drniša 28/29. IX. 1991.

DRAGO KONJEVIĆ, Markov, rođen u Suknovcima 6. I. 1950., nađen mrtav između Visovca i Rupa.

DALIBOR JURJIĆ, Antin, rođen u Matasima 1. IX. 1970., poginuo na dubrovačkom ratištu krajem 1992.

MARKO POKROVAC, Antin, rođen u Selinama 11. III. 1940., ubijen od četnika 20. IX. 1991.

ANTE KARDOV, Antin, rođen u Čitluku 3. VII. 1956., poginuo u Miljevcima 21. VI. 1993.

ŽELJKO SIČIĆ, Josipov, rođen 17. VIII. 1965., poginuo na dubrovačkom ratištu 19. IV. 1993.

MARKO TOŠIĆ, Ivanov, rođen u Razvođu 26. V. 1962., poginuo 23. XII. 1994.

DAMIR VUCIĆ, Milin, rođen u Drnišu 12. VI. 1969., poginuo kad su namjeravali osloboditi Drniš 28/29. IX. 1991.

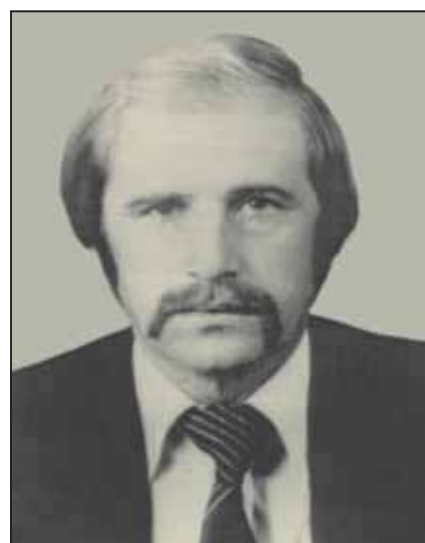
ANTE ZRILE (Toni), Ivanov, rođen u Suknovcima (Vučipolje) 5. X. 1951., poginuo u Posavini 13. XII. 1991..

ŽELJKO UJAKOVIĆ, Nikolin, rođen u Lukaru 4. III. 1963., poginuo 27. XI. 1992.

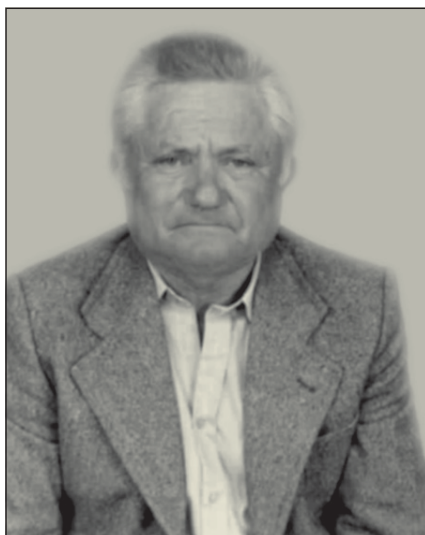
VELJKO ZELIĆ, Nikolin, rođen u Matasima 24. IX. 1970., poginuo na dubrovačkom ratištu u ljeto 1992.

JOSIP ŽULJ (Bili), Krstin - Stjepanov, rođen u Oklaju 3. VIII. 1952., poginuo prilikom granatiranja Lišana 17. VII. 1991.

Civilne žrtve u Domovinskom ratu

MARKO AGIĆ, Ivanov, rođen 9. II. 1931., umro 6. V. 1992.

ROKO AGIĆ, Josipov, rođen 10. II. 1925., umro od posljedica batinja u kninskom zatvoru 6. IX. 1993.

MARKO ARALICA, Filipov, rođen 17. XI. 1911., u siječnju 1993. pretučen i sutradan umro.

ANA BANDALO, Josina, udova Mijatova, rođena 16. VI. 1920., umrla početkom 1993. pod nepoznatim okolnostima.

MARTINA BIBIĆ, Zdravkova, rođena u Zadru 28. XII. 1984., poginula u Zadru od granate 28. III. 1993.

ANA MANDA BRAČIĆ, Džajina, žena Ivanova, rođena 13. VI. 1921., ubijena u svojoj kući 2. II. 1993.

BOŽE KRSTE BRAČIĆ, Ivanov, rođen u Puljanima 23. II. 1940., ubijen ispred svoje kuće 2. II. 1993.

IVAN BRAČIĆ (Bečarić), Lukin, rođen u Puljanima 16. II. 1914., ubijen zajedno sa svojom suprugom i još troje susjeda 2. II. 1993.

MARICA BRAČIĆ (Ivaljeva), Petrova, udova Ivanova, rođena u Oklaju 26. III. 1926., ubijena u kući Ivana Bračić (Bečarića) 2. II. 1993.

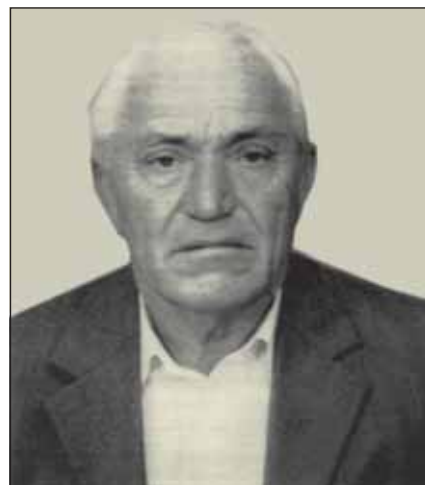
MARIJA ČAVLINA, Markova, žena Paškina, rođena 1923. Majka poginulog vojnika Marka Čavline, nađena obješena ispred svoje kuće - vjerojatno mučena jer su joj tri sina bila u Hrvatskoj vojsci.

ANA DUVANČIĆ, Milina, udova Paškina, rođena 10. V. 1929. u Trbounju, udana u Razvođe, bježeći iz sela nagazila na minu i poginula između 25. i 30. VI. 1992.

MARKO BRAČIĆ (Maka), rođen u Puljanima 26. II. 1913. Zbog svakodnevnog maltretiranja preminuo 28. III. 1993.

IVAN DUVANČIĆ (Ivac), Markov, rođen u Razvođu 28. II. 1914., ubijen na kućnom pragu između 25. i 30. VI. 1992.

MATE BURNAĆ (Maćo), Ivanov, rođen u Selinama (Puljane) 15. XI. 1926., poginuo od granate u Selinama 16. IX. 1991.

MARKO DUJIĆ, Ivanov, rođen u Suknovecima 31. 12. 1927., nakon što je uzeo svoju ušteđevinu iz banke u Kninu nađen je obješen o stablo u svojem dvorištu u prosincu 1991.

KRSTE DŽAJA, Antin, rođen 10. I. 1928., nagazio na minu 27. XI. 1992., odveden u Knin pa u Beograd, umro od posljedica 25. VI. 1996.

ANA ĐAK, Matina, udova Paškina, rođena 25. 1. 1906., umrla pod nepoznatim okolnostima 1993.

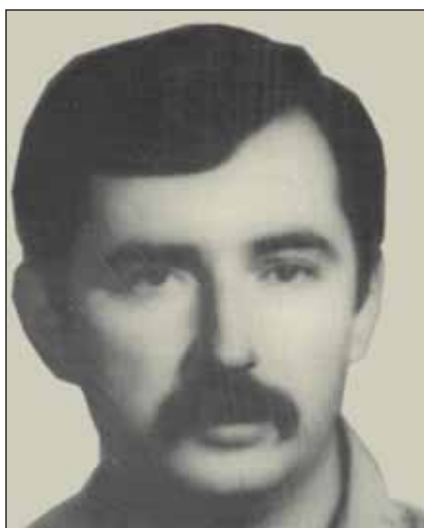
ANTE DŽAJA (Klice), Milin, rođen 25. VII. 1980., poginuo u stanu zajedno s ocem i djedom 2. III. 1993.

PETAR DŽAJA (Klice), Antin, rođen 10. II. 1928., slijep od rođenja, zaklan od četnika ispred kuće 25. I. 1993.

MARKO JOSIP JUKIĆ, Markov, rođen 14. III. 1938., ubijen 15. III. 1993., pokopan u vrtu pokraj kuće u Razvođu.

MILE DŽAJA (Klice), Ivanov, rođen 18. II. 1952., poginuo u Šibeniku sa svojim ocem i sinom 2. III. 1993.

IVAN DŽAPO, Ivanov, rođen u Oklaju 14. VIII. 1912., ubijen od »krajinske milicije« 15. XII. 1992.

PERA JURIC, Pavlova, udova Antina, rođena 1909., nestala za vrijeme »Oluje« i ne zna se za nju.

IVAN DŽAJA (Goso), Antin, rođen u Mratovu 3. X. 1913., poginuo sa sinom i unukom u stanu u Šibeniku prilikom granatiranja 2. III. 1993.

MARIJA MARA DŽEPINA, Markova, udova Antina, rođena u Bogatićima 5. X. 1929., poginula nagazom na podmetnutu minu pored vlastite kuće u rujnu 1992.

ANTE KARAGA (Malac), Antin, rođen u Ljubotiću 12. III. 1923., ranjen u svojem dvorištu od »krajinske milicije«, umro na putu do bolnice 16. VI. 1993.

JEKA LACIĆ, Antina, žena Markova, rođena u Razvođu 10. X. 1904., bačena u bunar.

KAJA PARAĆ (Ćivinica), Mijatova, udova Nikolina, rođena u Puljanima 1. IV. 1928., invalid, nepokretna, zaklali je četnici Arkanovci u njezinoj kući 2. II. 1993.

MILE PERICA, Paškin (Džajičin), rođen u Nečvenu 10. VII. 1944., nagazio na minu postavljenu između Puljana i Nečvena u studenom 1991. i poginuo, ne zna mu se za grob.

ANA PARAĆ, Markova, žena Pavlova, rođena u Lukaru 24. XII. 1928., ubijena u kući Ivana Bračić 2. II. 1993.

ANTE PERICA, (Patić) Matin, rođen u Mratovu 25. X. 1924., ubijen od četnika u vlastitoj kući 19. I. 1993.

KATA POKROVAC, Paškina, ud. Matina, rođ. u Puljanima 4. X. 1920., poginula prilikom granatiranja 16. IX. 1991.

PAVAO PARAĆ, Paškaljev, rođen u Puljanima 1. IV. 1923., ubijen u kući Ivana Bračić (Bečarića) 2. II. 1993.

JOSIP PARAĆ (Miran), Ilijin, rođen 14. X. 1919., ubijen u svojoj kući od četnika 2. II. 1993.

MARIJA POKROVAC, Josipova, rođena u Kninu 16. IX. 1979., poginula u Oklaju kraj crkve Sv. Mihovila za vrijeme granatiranja 16. IX. 1991.

MARIJA ZORKA SARIĆ, Antina, ud. Andrijina, rođ. u Mratovu 10. I. 1937., udana u Lukar, zaselak Drage, ubijena 10. VI. 1993. i bačena u bunar.

KATA VUCIĆ, Paškina, žena Ivanova, rođena u Oklaju 7. X. 1914., ubijena sa svojim mužem i bačena u bunar.

TOMICA VUCIĆ, udova Matina, oko 73 godine, ubijena kod ovaca 24. III. 1993.

MARIJA VEROVIĆ, Paškina, ud. Božina, rođena 13. V. 1911., poginula prilikom granatiranja 16. IX. 1991.

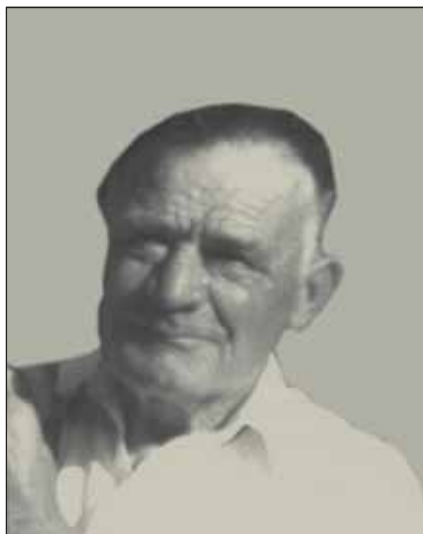
MARIJA VUCIĆ (Maša), Antina, žena Matina, rođ. u Mratovu 1914., ubijena sa svojim mužem i bačena u bunar.

IVAN ZELIĆ, Josipov, rođen u Čitluku 1. X. 1937., živio u Razvođu, nestao za vrijeme »Oluje« i ne zna se za njega.

IVAN VUCIĆ (Prcak), Matin, rođen u Čitluku 22. VII. 1915., bačen živ u bunar od četnika Arkanovaca tijekom veljače 1993.

MATE VUCIĆ (Bili), Matin, rođen u Čitluku 3. V. 1911., bačen u bunar tijekom veljače 1993.

JOSIP ZELIĆ (Jokan), Ilijin, rođen u Matasima 7. III. 1910., ubijen u vinogradu 18. V. 1993. godine.

LJETOPIS FRA MIRKA VALIDŽIĆA (ČELKANOVIĆA)

Prominjska slavlja u Zagrebu

Ljetopis slavlja Male Gospe i Svijećnice Prominjaca nastanjenih u Zagrebu i okolici u svetištu Gospe Lurdske u Zagrebu - i ima što se smatralo potrebno zapisati - Započeo zapise ljetopisa svećenik Mirko Validžić (Čelkanović) 14. 9. 1975. g. i vodio ustrajno i nepristrano do 10. 9. 1995.

Slavlje Kandelore - Svijećnice

5. veljače 1978.

U svetištu - bazilici Majke Božje Lurdske - Kraljice Hrvata, franjevačkoj župskoj crkvi u Zagrebu, održavale su se misije od Svijećnice (2. veljače) do vanjske proslave blagdana Gospe Lurdske (12. veljače). U rasporedu misija za nedjelju - 5. veljače u 10 sati, kad se redovito održava župska misa, bio je izrazito predviđen susret s Promincima. To je bilo označeno na plakatu i na letcima, koji su se dijelili vjernicima: slavlje s Promincima, propovijed na temu «Svoji na svome ili gosti i putnici».

U «Glasu koncila», od 22. siječnja, na str. 18. bio je otisnut uočljiv oglas, u crvenom okviru: - Prominjci u Zagrebu, zimski sastanak održat će se u svetištu Gospe Lurdske... u nedjelju iza Svijećnice... - Fra Srećko poslao je poštaru preko dvjesta obavijesti.

Dan je bio zimski, ali sunčan i ne hladan, veoma lijep. Svijeta je bilo puna crkva, i iz župe i iz grada i Prominjaca. Misije su Svečano. Pjevan je mješoviti zbor. Nošnje, ulaz, darovi... Sve je predvodio misionar iz Rijeke prof. dr. Antun Benvin, uz njega fra Srećko i Mirko. Potkraj prispio je i fra Dražan Bagić.

Misionar je izabrao čitanja iz Starog i Novog Zavjeta u vezi predviđene teme. Obratio se izravno Promincima i raščinjao njihovu migraciju u Zagreb, gornju Hrvasku, južnu Hrvatsku, bliže i dalje, po Europi i svijetu - u svijetu Biblije, opće povijesne i naše uvjetovanosti. Istakao je nedjeljivu vezu naše rodne zemlje i našeg pojedinačnog bića. Rekao je: vi ovdje niste gosti i putnici, već svoji na svome, jer ovo je naša zemlja; - ali ste cjeloviti i puninski domišljeni samo u Promini, jer tamo je vaš izvor, korijen, ishodište i uvorište!...

Na prikazanju su dijeljene kandelorske svićice, blagoslovljene u crkvi Gospe Čatrnjske. Podijeljeno je 1.200 komada i Promincima i ostalima. Nije doteklo. Računa se da je Prominjaca bilo preko petsto, neki vele i do 700, do 800. Teško je točno reći.

Veselje se produljilo po običaju, skoro do 2 sata po podne. Kolo, pjesma, razgovor, čašćenje... Fra Srećkova je vina i preteklo. Slikar Josip Čosić nudio je Mirkove Izabrane pjesme, Danicu '78 i ostale knjige.

«Majka» je u uskrsnom broju (g. III, br. 1, str. 19), donijela kratak prikaz sa slikom mladih u narodnoj nošnji. Za ovo slavlje ispjevao je Krešo Pandža, Prominjac nastanjen u Zagrebu, pjesmu, koja je pročitana na kraju Mise:

Gospa od Čatrnje

*Oj Promino velika i mala,
ispred vas je naša Gospa stala.
Stoji naša Gospa od Čatrnje,
sva Promina ponosi se njome.*

*Ponosna je čitava Promina,
tu je Gospa od starih davnina.
Izdržala j' razne havarije,
ni potres je uzdrmao nije.*

*Njezin zvonik kao biser bijeli
ko da svojim Prominjanim veli:
sve vas vidim od brda do Krke,
svu Prominu i ostale crkve.*

*U Čitluku crkvu sv. Roka
vidim lijepo ko zenicu oka,
u Oklaju sveti Mihovile,
silne zgrade malo mi te skrile.*

*Mi imamo ipak svoju vezu,
kad se naši zvuci svud razliježu,
tvoja zvona zvone pozdravljanje,
moja zvone pred svetkovne dane.*

*Kad se slavi Gospa Visovačka,
pjesma mojih zvona je dugačka.
A pred Malu Gospu od Čatrnje
moja zvona danju - noću zvone...*

Prominjska Mala Gospa

10. rujna 1978.

U dva navrata objavljen je oglas u «Glasu Koncila» o proslavi Male Gospe u svetištu Gospe Lurdske u Zvonimirovoj ulici za sve Prominjce u Zagrebu i okolini.

Za ovogodišnju proslavu Marijina rođenja preuzeo je vodstvo crkvene liturgijske svečanosti prominjski mlađi svećenik - dominikanac o. Dražan Bagić Miljezović iz Bogetića, koji je upravitelj značajne zagrebačke crkvice, na uglu Jelačićeva placa i Illice, - Ranjenog Isusa. On je vodio koncelebraciju s prominjskim župnikom fra Srećkom, župnikom Gospe Lurdske fra Krunom i dvojicom đakona. Održao je odulju propovijed o istinskom Marijinom štovanju i njezinoj izuzetnoj veličini kao Majci Boga - Čovjeka, Crkve i svih nas. Prominjski Isusovac brat Ivan Dujčić, koji na Sljemenu čuva poznatu crkvicu Majke Božje - Kraljice Hrvata, čitao je prvo liturgijsko čitanje, a mjesto psalma recitirao napamet svoju pjesmu - ne baš kratku - o Gospi Čatrnjskoj i Promini u narodnom stihu. Prominjce je pozdravio i župnik fra Srećko, a Mirko je predmolio molitvu vjernika, posebno složenu za ovu priliku.

Nisu izostali ni mladići i djevojke u narodnim nošnjama, a također prineseni su i darovi s prominjskih njiva i vinograda.

Iza Mise produljilo se veselje uz pjesmu, kolo, svirku na diple i šijanje skoro do dva sata iza podne. Ove su nas godine ugodno iznenadili Kneževići iz Čitluka donjeg poklonom pečenog kezmeta (odojka), od preko desetak kilograma, da pjesma i razgovor budu slađi. Tako je fra Srečkova rakija i vino imalo dobru podlogu.

Uočeno je da je ovaj put bilo najmanje svijeta od svih dosadanih prominjskih godišnjih crkvenih proslava u Zagrebu. Da li je to prvi znak opadanja, nakon tri godine, ili ne, - to će se moći provjeriti na idućim našim susretima.

List svetišta i župe Gospe Lurdske u Zagrebu «Majka» registrirao je u br. 2, g. 1978., str. 20. i ovu prominjsku slavu. Uz informaciju donesena je i mala fotografija s proslave, koja posebno ističe prominjskog diplača u narodnoj nošnji.

Prominjska Svijećnica

4. veljače 1979.

Iako je bio zimski kišni dan - nedjelja, baš kao i preklani (1977.), Kandeloru su Prominjci iz Zagreba i okolice proslavili u dobrom raspoloženju. Nije ih bilo onako mnogo kao lanjske godine, ali nije bilo ni mnogo manje. Računaju oni, koji tvrde da imaju dobro oko za procjenu, da ih je bilo svakako preko petstotina. Svakako da je bilo i «novih», a po koji je od dosadanih posjetilaca ili bio spriječen ili nehotice zaboravio. Pojedinačnih obavijesti nije bilo. U «Glasu Koncila» oglaseno je dva puta (fra Srećko i Mirko). Za naše prilike i mogućnosti sasvim dovoljno, pa donekle i više od toga.

Oba su prominjska dušobrižnika - župnik fra Srećko i njegov novi pomoćnik fra Jakov Viro - ovaj put bili u koncelebraciji. To je prvi put odkako se drže prominjska slavlja u Zagrebu da su mogla obojica uzveličati ovu proslavu. Misu je predvodio nadbiskupov tajnik ugledni mladi svećenik i vrstan propovjednik dr Stjepan Kožul. Održao je sažetu i svečanu riječ izravno Prominjcima. U uvodnom dijelu spomenuo je časne predaje Promine i nastavio govor o Kristu, koji je vječno svjetlo našega života. On nas je vodio do sada, on nas vodi danas, on će nas predvoditi i unaprijed. Zgodno se upleo 1100. jubilej pisma pape Ivana VIII. našem hrvatskom knezu Branimiru, koji ove godine spomi-

njemo i slavimo (879-1979) i pozvao sve da ostanemo vjerni vjeri otaca i Kristu našem životnom svjetlu. Njegova poletna i pjesnički protkana riječ uznijela je srca prisutnih. Uz njega su koncelebrirali, osim župnika Promine i njegova pomoćnika, i župnik župe Gospe Lurdske i Mirko V., a pridružio se i jedan franjevački đakon. Ministranata je bilo obilato.

Za ovu su prigodu četiri prominjska mladića i četiri djevojke obukli narodnu nošnju i nosili, kao i obično, domaću pogaču, vina, grožđa, oraha, smokava, cvijeće, janje od slatkiša s hrvatskom zastavom i odebelu svijeću također s trobojkom, koja je izgarala na oltaru u ime svih nas. Župnik je svim Prominjcima i svim vjernicima župe Gospe Lurdske, koji su bili na redovitoj nedjeljnoj župskoj misi, podijelio male kandelorske svijećice, blagoslovljene na blagdan Svijećnice - Kandelore u crkvi Gospe Čatrnjske u Lukaru (u Promini). Bio je veoma lijep prizor, kad smo svi zapalili te blagoslovljene svijećice preko evanđelja i za molitve vjernika. Ponijeli smo ih svojim domovima kao sveti spomen i zaštitu.

Mješoviti zbor, pod ravnanjem maestra fra Anđelka Litre, pjevao je skladno i pobožno preko cijele mise.

Na kraju je sve Prominjce pozdravio župnik fra Srećko Vekić i iznio statistiku Promine početkom siječnja ove godine (1979): - domaćinstava 840, članova 2198; - od toga u 187 kuća živi po 1 član, u 332 po 2, u 121 po 3, a u 89 po 4 člana; - rođenih u Promini u 1978. samo 12, krštenih 44, vjenčanih 20, umrlih 70. Promina je manja za ovu posljednju brojku. - Članova Trećeg reda sv. Franje 35.

Iza Mise su se Prominjci i njihovi prijatelji sabrali u dvorištu samostana i u vjeronaučnoj dvorani, gdje su se malo osladili domaćim kvasanim kruhom ispod peke, ostalim đakonijama i po volji zalijevali vinom i rakijom uz domaći pršut, sve zaslugom i troškom svoga župnika. Oko ure po podne razišli su se kućama raspoloženi, jer su okušali i grlo prominjskom pjesmom i domaćim igrama. Sve u svemu bilo je lijepo i na doličnoj visini, baš kako se priliči u ovakvim zgodama. Svatko je pošao svojoj obitelji, u svakidnji život, ali s neskrivenom željom da što prije dođe opet naš prominjski sastanak.

Prominjska Mala Gospa 8. rujna 1979.

Sutradan po blagdanu Male Gospe, u nedjelju 9. rujna 1979., održali su Prominjci iz Zagreba i bliže okolice svoju proslavu, prema ustaljenom redu, u crkvi Gospe Lurdske, kao što su to činili i proteklih godina.

Ovogodišnju svečanost vodio je domaći prominjski misnik o. fra Ivan Bilušić, sadanji gvardijan samostana sv. Lovre u Šibeniku. On je sudjelovao i na prvoj proslavi Male Gospe pred četiri godine. Održao je pobudnu propovijed, cijelu posvećenu značenju Marije za djelo Otkupljenja, za Crkvu, uopće kršćane, nas katolike Hrvate; posebno se zadržavajući na značenju Gospe Čatrnjske za nas Prominjce.

Uz fra Ivana su koncelebrirali: - prominjski župnik fra Srećko koji je ukratko sve pozdravio prije početka mise, zatim novi župnik župe Gospe Lurdske fra Bernardin Vučić, novi gvardijan fra Mirko Buljac i esc gvardijan fra Petar Pletikosa.

Narodna nošnja, prikazni darovi iz Promine kao i uvijek. Zbor u malom pjevao je pučki i skladno. Stoga je izostalo naše staro prominjsko crkveno pjevanje.

Najavu slijedećeg slavlja i druge obavijesti dao je na kraju mise Mirko Validžić.

U samostanskom dvorištu produžio se razgovor i pjesma, čašćenje (dobrotom fra Srećka) i veselje skoro do 1 sat iza podne.

Prigodna kupnja knjiga i ukrasnih predmeta uslužnošću slikara Josipa Čosića.

Dan sunčan, carski. Brojno stanje prisutnih Prominjaca uglavnom kao i prošlih godina u rujnu.

Svijećnica - 1980.

Kao i za Malu Gospu, tako i za Kandeloru naša je proslava pala odmah sutradan iza svetkovine. Naporno za našeg župnika fra Srečka, jer je iz crkve Gospe Čatrnjske morao žuriti za Zagreb. Stigao je na vrijeme i s potpunim naoružanjem (narodne nošnje, vino, rakija, kruh, grožđe, suha pleća i drugo). Marko Kević i Mirko jedva prenesoše uz pomoć slučajnih prolaznika, dijelom Prominjaca.

Iako je Svijećnica bila sunčana, nedjelja - 3. veljače 1980. osvanula je ponešto kišna. Srećom kiša nije produljila. Tako je brojna prominjska kolonija u Zagrebu i okolici mogla doći na svoj kandelorski susret.

Koncelebriranu misu zajedno s fra Srečkom i dvojičom mladomisnika vodio je župnik fra Bernardin Vučić. Iako je u toku uvijek dobro stilizirana propovijedana devetnica Gospi Lurdske, a Prominjci se uključe u župsku zajednicu, župnik je fra Bernardin učinio iznimku i cijelu propovijed orijentirao Prominjcima. Evocirao je židovska slavlja u diaspori i povezo konkretnu proslavu Kandelore

naglašujući sadržaj i vrijednost za doseljenike, kako bi se duhovno i krvno održali, ojačali i usavršili.

Fra Srečko je pozdravio na početku kratko i sočno. Mirko je na kraju zahvalio svima i dao potrebna obavještenja; i priznao da godine čine svoje pa ne dospijeva sudjelovati u koncelebraciji, jer prije te mise on u svojoj crkvi ima dva euharistijska slavlja.

Mladići i djevojke u narodnim nošnjama, prikazani darovi iz Promine - povratili su nas bar za trenutak u rodni kraj. Iza mise naše zborovanje u dvorištu bilo je i osunčano i osoljeno fra Srečkovom kapljicom, razgovorom i pjesmom. Neki su se sjetili svojih crkava dragovoljnim novčanim darom. Desetak Mirkovih knjiga (Izabrane pjesme) i dvadeset kalendara «Danica» za 1980. (u kojem je i pripovijest o Bići Dundovu) odnijeli su Prominjci svojim kućama. Bilo nas je dosta, ali ne previše, kao i ostalih susreta zimi. Razišli smo se nešto ranije, prije 13 sati. Prvi su otišli motorizirani. Još jednom osjetili smo se svoji.

Mala Gospa - 1980.

Točno pred pet godina započeli smo okupljanje Prominjaca u Zagrebu i okolici na proslavu Male Gospe - Gospe Čatrnjske u prvu nedjelju iza svetkovine. Na tu nedjelju pala je svetkovina sv. Križa, baš kao i ove godine.

Jutro je bilo ponešto tmurno, ali kiša nije padala. Prominjska družina okupila se u već uhodanom broju, ni više ni manje, kako je to bilo i svakoga protekloga rujna.

Župnik je stigao u subotu navečer, i to ravno iz rezerve. To ga ipak nije smelo da poveća broj paketa, kofera, košara, plastičnih demejana. Dosadanih godina je bilo najviše do četrnaest, a ove ravnih sedamnaest. Neumoran.

Mladići u narodnoj nošnji, darovi na Prikazanju - plodovi iz Promine, kao i svake godine. Zbor župe Gospe Lurdske u punom sastavu pjevao je uzletno. Na početku pozdrav gvardijana fra Mirka Buljca, na kraju prominjskog župnika fra Srečka, sudjelovanje prominjskog dominikanca patra Dražana Bagića. Pet koncelebranata.

Misu je predvodio sinjski gimnazijski profesor i urednik lista «Marija» fra Venceslav Glibotić, koji je održao propovijed, procesiju i euharistijsko slavlje u Lukaru na Malu Gospu. Održao je konkretnu propovijed Prominjcima u Zagrebu vezujući svoje izlaganje na biblijske tekstove, spletene od blagdana Male Gospe, Uzvišenja sv. Križa i 24. nedjelje kroz godinu. Evo osnovnih misli:

a) Izraelci su bili izvedeni iz egipatskog ropstva i pred Sinajem počeli sebi lijevati od zlata kriva božanstva. - Pro-

minjci nisu došli u Zagreb iz nekog ropstva, to je i njihov grad, pošli su za boljim životom. Da nisu, možda, počeli kovati sebi ideale od propadljivih nazovi vrednota?

b) Dobar pastir traži izgublenu ovcu, ostavljajući na ispaši ostale. - Prominjski župnik bi morao imati brojna ramena, kad bi htio sabrati sve svoje župljane koji preseliše u Zagreb. Ima ih možda više u našem glavnom gradu, negoli u rođenoj grudi? A koliko ih je od tolikog broja danas bilo na bratskom okupu?

c) Isus je u prisposobi u rasipnom sinu obuhvatio sve nas. - Koliko su od Prominjaca doseljenih u Zagreb i okolice, možda, skliznuli sa starog puta vjere i čudoređa?

d) Kristov Križ i pod njim Marija trajno nas pozivlju na provjeru i vjernost. - Prominjcima su vječni miljokazi: Ras-pelo i Gospa Čatrnjska.

e) Gospe Čatrnjska, ostani s nama. Pomozi nam sazrijevanje u Vjeri, ljubavi prema Hrvatskoj i Promini. Iako živimo u Zagrebu, naša je ljubav uz rodno ognjište. I to nam učvrsti - završio je propovjednik.

Prominjci su u zreloj šutnji saslušali jedro slovo i ponijeli ga u svakodnevni život.

Zborovanje u dvorištu uz prominjsku kapljicu, kruh i druge đakonije potrajalo je do jedan sat iza podne. Pri kraju se oglasila i pjesma. Ona nas je otpratila i kućama u očekivanju novog sastanka.

DAN DOMOVINSKE ZAHVALNOSTI 2013.

Danas zahvaljujemo Bogu za pobjedu, za „Oluju“, za slobodu i za sve naše branitelje, žive, ranjene, poginule, umrle... Oni su ovu Domovinu svojom žrtvom života, uz Božju pomoć branili, stvarali i tako postavili temelj njezine izgradnje i rasta., da bude neovisna i svima lijepa, slobodna i sretna Domovina. I da se svi ponosimo s njom. I ona s nama. Nikoga iz svojih molitava nećemo danas izostaviti.

Biblijska knjiga Izlaska, koju smo danas slušali na ovaj „Dan pobjede, dan domovinske zahvalnosti i hrvatskih branitelja“, donosi izvješće iz povijesti Izraelskog naroda. Nakon dugih stoljeća provedenih u egipatskom ropstvu, u potlačenoj, bespravljivi i robovanju egipatskim faraonima, Bog se smilovao svome narodu. „Čuo je njihove vapaje i molitve i poveo ih je na težak put u slobodu, u slobodnu domovinu. Biblija nam potvrđuje kako je put u slobodu zahtjevan. Kako za slobodu treba podnijeti mnoge napore i žrtve. Kako treba prijeći preko mnogih zapreka, preko „mora crvenog“..., kroz opasnu pustinju, kroz muku gladi i žeđi... I kako put u slobodu traži veliku strpljivost, solidarnost i zajedništvo putnika i boraca. Put u slobodu traži nadasve, čvrstu vjeru da je sloboda dragocjeniji „dar u kom sva blaga Višnji nam Bog je do!“ I da stoga za taj dar Slobode treba biti Bogu zahvalan. Da dar slobode treba istinski prihvatiti, da ga treba čuvati i braniti. Da Slobodu u slobodi treba znati živjeti!!!

Biblija, koja je za nas kršćane Riječ Božja, opominje nas kako put u slobodu i sloboda nosi sobom „opasnosti izazova slobode“. Opasnost napasti da, kad na putu slobode dođu poteškoće i neugodnosti..., naročito kad „ponestane kruha i vode“, kad se pojave smutljivci..., da tada neki počnu misliti kako je ipak ono prije, oni dani „kad su sjedili kraj punih lonaca egipatskih“, pa iako su to bili dani ropstva, zapravo bili bolji..., čak i poželjniji... Mnogi tada olako zažele povrtak „tim stolovima“ starih gospodara... I uvijek se nađe onih, svjedoči nam Biblija, koji su tada

O. Ante Ivas, šibenski biskup

spremniji pobuniti narod, zaluditi narod, obmanuti ga... Spremniji su obezvrijediti slobodu, pomutiti u narodu vjeru u Božji dar slobode, pa čak i Boga i one koji su ga u njegovo ime pozvali na put slobode, optužiti za prevaru, „za opasne namjere“, pa čak i za „udruženi zločin“... (Tako se dogodilo i Mojsiju...).

Uvijek se nađe onih koji su u danima teškoća i iskušenja spremni narodu ponuditi lažne nade, lažne bogove i opasne idole pod prividom novih sloboda, nove pravednosti, novog poretka..., nove mudrosti i bla-

gostanja... I uvijek se nađe onih koji se dadu zavesti, podmititi, pa zaigraju kolo oko „nekog novog zlatnog teleta“, kako se to dogodilo i Izraelcima pod Sinajem na putu... Ali, poručuje nam sveta Knjiga Božja: Bog je u svojim darovima ustrajan unatoč ljudske nevjere i grijeha: „Čuo sam mrmljanje sinova Izraelovih. Učinit ću da vam daždi kruh s neba, da vidim hoće li narod moj živjeti po mome zakonu ili neće!“ I mnogi pomriješ na putu, ali je narod ušao u zemlju Obećanu, zemlju otaca, u novi izazov slobode koju je neprestano trebao čuvati, braniti i krvavo se za nju žrtvovati... A Bog je bio sa svojim narodom! Kako onda, tako i sada po Sinu svome, dovijeka! Ne zaboravi djela Gospodnja..., govorio je Jahve!

Prisjetimo se danas, da ne zaboravimo!!! Nakon dugih stoljeća robovanja svake vrste..., ali i stoljeća čežnji i nadanja, molitava i žrtava, i naš je Hrvatski narod Bog poveo na put u slobodu. I za nas su došli dani velikog prijelaza u slobodu, u slobodnu i neovisnu domovinu Hrvatsku, oslobođenu od svih „Faraona“... Bog

je i među nama podigao našega „Mojsiju“, imenom Franjo, koji nas je poveo kroz „bespuća povijesti“... Trebalo je i nama proći i kroz opasno „more crvene ideologije i njezine idole koji su nemilosrdno smicali još uvijek neizbrojene nedužne žrtve... Ali, s Božjom pomoću, pod Gospinom zaštitom, čudesnim zajedništvom svega naroda, odlučnošću Vođa, vojnika i branitelja, uz molitvenu podršku svega naroda, „potopljena je strašna crvena vojska faraonska, s crvenom zvijezdom i kokardom s tri uzdignuta prsta, i s parolama „ovo je Srbija!“ Smije li se zaboraviti kako su nam rušili putove i mostove slobode, sela i gradove. Na poseban, gotovo sadistički način naše crkve u kojima su pekli janjce i pucali u kipove i slike..., krali naše kulturne spomenike, ranili našu Katedralu..., s neskrivenim đavolskim namjerama da nam (još jednom, mislili su zavazda) otmu slobodu, izbrišu povijest. Da nam satru ime, vjeru, kulturu.. „niste tu ni bili, tad će reći svima!“ (I to pred očima tzv. promatrača).

Mi se danas sjećamo kako je trebalo ustati na obranu svoga doma.., ući u teške borbe, nadvladati „balvane na cestama“, ali još više one teže „balvane u glavama i ljudima“ koji su dugo živjeli u sustavu koji je sustavno trovao dušu hrvatskog naroda najopasnijom ideologijom ljudske civilizacije, tzv „komunističkom partijom“, koja je nemilosrdno satirala kulturu, kršćansku vjeru i kršćanske vrijednosti.., te duhovni identitet i ime hrvatsko... Sve što je bilo hrvatsko bilo je pod trajnom etiketom: „nacionalističko, ustaško, fašističko, klerofašističko“...Hrvatskom se

narodu, uporno i ustrajno, na svim razinama i na sve moguće načine prizivao „kompleks ustaštva“... Takvim informacijama o hrvatskoj su se punili svjetski arhivi i knjižnice, educirala svjetska diplomacija... Time je desetljećima bilo moguće sve hrvatsko ušutkati i osuditi, satri i ubiti... (Na žalost i danas se ponovno javlja slična retorika i slična taktika pa i s najviših vrhova vlasti u slobodnoj državi Hrvatskoj.., u kojoj je eto, opet „Crkva 20 godina skrivala zločince.., u kojoj iza 750.000 potpisa za očuvanje vrijednosti braka, kako čujemo i čitamo stoje ništa manje nego „crne mantije i crne toge!“ kako reče jedan dužnosnik. I nitko za te izljeve mržnje nije odgovarao!)

Danas se trebamo sjećati, da se ne zaboravi, kako smo morali prolaziti kroz „opustjelu i spaljenu zemlju“, kroz dim i vatru koji je sukljao iznad naše zemlje: Šibenik, Dubrovnik, Zadar, Vukovar.., kroz stravični zvuk projektila, granata.., sirena... Kako smo morali gledati na smrt prestrašena lica majki i djece u zbjegovima i skloništima.., slike izbjeglica, ranjenih, masakriranih.., ubijenih. Kako smo morali svakodnevno pokapati branitelje i slušati neutješne

jecaje i krikove majki i djevojaka..., djece i prijatelja... Trebamo se sjećati onih duševno izranjenih logoraša, zatvorenika, prognanika..., onih zlostavljanih i silovanih žena, oboljelih i prezrenih branitelja... Jesmo li to trebali mi ili ne, ispuniti svetu dužnost svakoga poštenog čovjeka: braniti i obraniti svoju zemlju, obitelji, djecu, mlade?... Bio bi grijeh bešćutnosti, grijeh do neba, vapijući grijeh nezahvalnosti sve to zaboraviti, obezvrijediti, zaniijekati, ili iskrivljivati i skrivati činjenice o tim teškim i slavnim danima naše slobode. „Nek se osuši desnica i usta moja, ako spomen na te smetnem ja ikada“, plakali su i zaklinjali se Izraelci u ponovnom ropstvu na rijekama Babilonskim.

„Rat je poguba ljudske naravi“ govorili su stari mudri Dubrovčani. Svaki rat ranjava samu narav i bit čovjeka koji je „slika Božja“. Nitko u ratu ne može ostati potpuno nevin i neokaljan i bezgrešan... To s opterećenjem, tugom i kajanjem priznaju gotovo svi koji su bili primorani prihvatiti obrambeni rat i sve njegove strahote... I zato su spremni oprostiti i uspostaviti mir... Ali ne može se zaniijekati da postoji neka opasna namjera i praksa, da se o Domovinskom ratu govori i piše kao o nekom građanskom ratu u kojem su svi barem jednako krivi i nedužni..., kao da smo mi bili slijepi i gluhi pa nismo dobro vidjeli odakle su dolazili, što su nam poručivali, pisali i pjevali..., odavle iz Knina na posebno okrutan i krvav način! Sve civilizacije svijeta poznaju bitnu razliku između branitelja i agresora... žrtve i lopova.

Stalno se govori o brojkama jedne strane, a rijetko se spominje istina da je veličanstvenu oslobodilačku „Oluju“ izvan svojih domova, dakle rastjerano i raseljeno..., dočekalo preko 380.000. Hrvata i hrvatskih građana koji su bili prisiljeni otići već 1991. godine. I da je to dobro pripreman plan još od „Garašaninova načrtanija“ pa do JNA, koja je svim raspoloživim snagama i sredstvima stala na stranu pobunjenika i podržavala ih. I da i danas još mnogi takve planove nose u svojim glavama..., pa zato „Oluju“ i danas drže zločinačkom akcijom, a sve sudionike i podupiratelje, od predsjednika Franje, do branitelja i njihovih zapovjednika..., zločincima... (Još i danas čame u zatvorima „svjetske

selektivne pravde“ mnogi naši časni branitelji slobode svoga naroda, od gen. Petkovića iz Vrpolja do Praljka i drugih...).

Narode moj, „sjeti se svega puta svoga kojim te Bog vodio, i svega što ti je na putu učinio: kako te vodio kroz pustinju i zemlju punu otrovnih štipavaca i zmija, iz ropstva te i smrti vodio u slobodu i život... I budi Bogu svome zahvalan!“ Tako je Bog opominjao svoj narod... Mi danas ovdje ovom svetom Misom zahvaljujemo Bogu najprije i danas na najvećim Božjim darovima: na daru života, na daru naših obitelji, djece i mladih, na daru naše slobodne domovine Hrvatske i na daru naše vjere kršćanske Katoličke.

Danas zahvaljujemo Bogu za pobjedu, za „Oluju“, za slobodu i za sve naše branitelje, žive, ranjene, poginule, umrle... Oni su ovu Domovinu svojom žrtvom života, uz Božju pomoć branili, stvarali i tako postavili temelj njezine izgradnje i rasta..., da bude neovisna i svima lijepa, slobodna i sretna Domovina. I da se svi ponosimo s njom. I ona s nama. Nikoga iz svojih molitava nećemo danas izostaviti!

Dok Bogu zahvaljujemo danas opet čujemo glas Domovine, da sloboda i zahvalnost obvezuju na trajnu borbu i obranu istine o slobodi. I da slobodu treba živjeti odgovorno, pred Bogom, pred narodom i pred savješću... Da treba nam i danas širiti i braniti cjelovitu istinu o našoj hrvatskoj povijesti, o našim braniteljima, jer je, kako vidimo, neprestano na udaru starih i novih krivotvoritelja... „koji sve glasnije i goropadnije i sustavnije i sve očitije, nastoje

rastakati gotovo sve što podsjeća na hrvatsku domovinu., često puta služeći samo sebičnim i osobnim ili grupnim interesima, podilazeći kapitalu i skrivenim centrima moći...“ (GK). I oholim krojačima sudbine malih naroda.

Treba nam braniti temeljne kulturne i duhovne vrednote naše kršćanske kulture koja je vjekovima gradila i čuvala naš narodni identitet., vrednote koje se gotovo svakodnevno zatiru u javnom, medijskom, gospodarskom i političkom životu. Treba nam odlučno i glasno braniti temeljna prava na ljudski život od začeca do smrti, pravo na rađanje, na obiteljski život, na brak muškarca i žene, pravo na rad, na pravednu plaću i nedjeljni odmor. (Ovih je dana ovdje u Kninu dobila otkaz primalja jer je po svojoj savjesti odbila sudjelovati u činu abortusa.. Kad se u jednom društvu više ne priznaje ni pravo savjesti, nije daleko od diktature)... Treba nam odlučnosti, ne samo potihom i privatno, nego glasno i zajedno, jer je to naša dužnost i pravo, braniti pravo na roditeljski i društveni odgoj djece i mladih, kako u kući tako i u školi, u skladu s Božjim i prirodnim zakonima, a ne tek po „kurikulima“ ljudske samovolje moćnika i ljubija, po

dignutim rukama u Saboru, po izbornim obećanjima ili „političkim poenima!“ Treba nam, sada i u Europskoj zajednici naroda, bez sluganstva i podilaženja, braniti materijalna i gospodarska bogatstva naše zemlje, njezina polja i planine, sunce, more, jezera, rijeke i bogate izvore naše vode. Ova zemlja ima dovoljno bogatstva za sve svoje ljude... To je Božji dar za dobro svima nama i svih, naročito naše djece i mladih...

Naša Gospa, majka i Kraljica, nam stalno, kroz čitavu našu povijest hrvatsku, poručuje da Bogu treba za sve zahvaljivati i Božju pomoć i blagoslov zazivati. „Jer velika nam djela učini Gospodin, sveto je ime njegovo od koljena do koljena dobrota je njegova!“ Držimo da nije slučajno da se upravo na blagdan „Gospe od sniga“ koji slavimo baš na današnji dan, dogodio ovaj veliki dan, ovaj veliki Božji dar „Olujne“ slobode., jer naši su branitelji oko vrata nosili njezinu kunicu!

I dok je srca bit će i Croatiae.

Gospe, satri Zmiju, paklenoga Zmaja. Pokaži nam pute do nebeskog raja. Maranatha, dođi, Gospodine Isuse. Amen.

**O. Ante Ivas,
šibenski biskup, Vrpolje/Knin**

VELIKA GOSPA - znak nade

Gotovo deset tisuća Marijinih štovatelja, među njima i mnogobrojni Prominjani i ove je svetkovine Uznesenja Marijina, 15. kolovoza, došlo na franjevački otočić Visovac na rijeci Krki sa starim franjevačkim samostanom Gospe od milosti i novicijatom, da okupljeni oko svoje nebeske Majke sudjeluju u središnjoj proslavi svetkovine Velike Gospe. Već od ranih jutarnjih sati na Visovac su brodicama samostana i NP "Krka" pristizale tisuće hodočasnika, za koje su prve brodice isplovile za otočić već u 5.30 sati.

I ove godine iz Promine je veliki broj hodočasnika krenuo pješice na Visovac. Jutarnje mise slavile su se od 6.30 sati svakoga sata do 10.30 sati u prostranoj samostanskoj crkvi Gospe od milosti, kao i bogoslužja u 16 i 17 te u 18 sati. Središnja svečana služba Božja počela je u 10.30 sati velikom procesijom u kojoj su Gospin lik urešen bijelim cvijećem ponijele djevojke iz Promine (Čitluka) u narodnim nošnjama. Nakon ophoda praćenoga marijanskim pjesmama te uz vijorenje barjaka župe Promina i ostalih župa, ispred samostanske crkve slavljena je svečana koncelebrirana misa s više tisuća Marijinih štovatelja.

Koncelebraciju je predslavio fra Eduard Sokol, župnik župe Piramatovci s gvardijanom fra Matom Gverićem, franjevcima s otočića te iz župa samostanskog okružja.

Marijina proslava znak je nade i utjehe Božjem narodu na putu. O tom znaku nade i ovdje je riječ. Svi mi, naime, živimo u nadi. Nadamo se da će biti bolje, da će doći bolji dani, da će kriza jednom prestati. Nada je svojstvena svakom ljudskom biću. Ona je pozitivno uvjerenje, da će se ostvariti ono što čovjek želi, ono čemu se nadamo. Svatko se od nas nečemu nada, vjerujemo da još uvijek ima nade, jer nada je ona za koju kažu da posljednja umire.

Nada je za nas kršćane krepost, jedna od triju bogoslovnih kreposti - vjera, ufanje i ljubav (1 Kor 13, 13). Kršćanska nada usmjerena je na Božje kraljevstvo, na život vječni. Sva povijest spasenja može se tuma-

čiti kao povijest nade u kojoj se sve događa po Božjem spasenjskom planu i programu: nada u obećanje i radost zbog ostvarenja.

Iz Svetog pisma znamo da se Abraham nadao protiv svake nade (Rm 4, 18). Za Apostola narodâ nada proizlazi iz vjere te je zalog i sigurnost spasenja: "Nadom smo naime spašeni" (Rm 8, 24). Nada je središnja riječ biblijske vjere i posebna značajka kršćanina.

Tko ima nadu, tko se nada, živi drukčije od onoga koji nema nade, koji se ničemu ne nada (Benedikt XVI.). A nada kojom smo spašeni, sastoji se u spoznaji pravoga Boga, proizlazi iz susreta s Bogom, koji nam je u Kristu pokazao svoje lice i otvorio svoje srce.

Jutarnja misa u samostanskoj crkvi Gospe od milosti

Krist Gospodin - jedina nada

Korisno je odmah na početku objasniti da je tema "Marija znak pouzdane nade" uglavljena u sveopći teološki mozaik iz kojeg izbija slika Krista, koji je naša jedina nada i slika Crkve koja je zajednica nade. Uskrsnuli Krist "koji je uzašao na nebo i sjedi s desna Ocu" postavljen od Boga za Krista i Gospodina, on je naša nada (Dj 2, 36), on je nada slave (Kol 1, 27), temelj sve naše nade. Znak eshatološke nade jest prije svega i danasve uskrsnuli Krist. U njemu smo i mi, po krštenju, uskrsnuli. Isus je pravo svjetlo koje raspršuje tamu povijesti. Da bismo k njemu prispjeli, potrebna su nam bliža svjetla, oso-

Ugodni razgovori prije početka procesije

be koje nam pokazuju kako ga susresti. A upravo je Marija osoba koja nam pokazuje put k Isusu. Ona je "zvijezda nade", koja je svojim pristankom Bogu otvorila vrata u naš svijet. Ona je živi "kovčeg zavjetni", u kojem se Bog utjelovio, postao jednim od nas i "ušatorio" se među nama. Marija sudjeluje u spasenjskom događaju punu nade po kojem je Bog postao čovjekom.

Marija je znak nade, ali ne jedina nada. Njezino značenje sastoji se u tome da je ona, uz Otkupitelja, prva među otkupljenima kojoj Krist omogućuje da sudjeluje na njegovoj konačnoj proslavi: dušom i tijelom. U Mariji Crkva prepoznaje savršenu sliku onoga što se ona nada da će postići i postati kod Krista. U odnosu na vjernike, Marija je pralik, slika i uzor, ali uvijek u Kristu, sudjelujući u Kristovu otajstvu. Djevičina proslava u tijelu i u duhu zasvjedočena je upravo po sličnosti sa svojim uzorom, proslavljenim Kristom, koji je najviši uzor i za Crkvu. Kristovo uskrsnuće uzrok je budućih uskrsnuća, koja se događaju upravo u Kristu i po Kristu. Po svom uskrsnuću i uzašašću Krist je u isto vrijeme stvarni i primjerni uzrok konačne proslave Crkve i svih vjernika.

Kad Drugi vatikanski sabor predstavlja Mariju kao znak pouzdane nade, onda želi ustvrditi da je ona to u zajedništvu s Kristom koji je jedini siguran znak i zalag našega konačnog i potpuna ostvarenja. U Mariji Bog je svojoj Crkvi dao Kristov znak ukoliko i Crkva treba postići potpuno ostvarenje po svojoj zaručничkoj svezi s Kristom. Dok je Crkva još uvijek na hodočasničkom putu, Marija joj je pralik savršena Kristova učenika, eshatološka slika, znak i uzor pouzdane nade.

Marija - znak nade

Veoma je važno da nam govor o Isusovoj Majci kao znaku nade otkriva dio Božjeg otajstva, Krista, jedinu i pravu nadu svijeta i čovjeka. Uloga je bogoslovlja osvijetliti spasenjske događaje koji su se dogodili u vremenu po Božjoj odredbi. U tom zreniku susrećemo Mariju, znak nade, na razmeđu

između dvaju Saveza, osobu koja ih na neki način ujedinjuje, sažimlje nade Izraelove i prenosi ih u otajstvo Crkve kojoj i sama pripada kao najizvršnji član. Marijina je uloga biti znakom nade u povijesti spasenja u događajima koji povijesno određuju i omeđuju Božji plan spasenja. Povijesno-kritički pristup ne smije od znaka nade napraviti osobu koja pripada prošlosti i koja nema životne veze sa sadašnjim stanjem Crkve i njezinih članova. Marija nije osoba koja pripada prošlosti bez odnosa s našom sadašnjošću. Po svom uznesenju, po kojem prebiva u Božjem svijetu, Marija je suvremena svakom vremenu i svakom vjerniku. Ona je i naša suvremenica, znak je nade Božjem narodu na putu. Živi u Božjoj punini odakle se brine za učenike svoga Sina, kojima je postavljena majkom i znakom pouzdane nade i utjehe. Znak i žena nade bila je i još je uvijek u službi drugih, u službi Krista i djela otkupljenja, u službi Crkve i svih vjernika.

Kad govori o Mariji kao znaku pouzdane nade, Sabor uspoređuje proslavljeno stanje Majke Božje s njezinom ulogom u Crkvi na putu. "Kao što je na nebu slika i početak buduće, savršene i konačne Crkve, jednako je tako na zemlji znak pouzdane nade." Isusova Majka, proslavljena tijelom i dušom, uzorak je i pralik eshatološke Crkve, a u isto vrijeme znak nade za hodoča-

sničku Crkvu. Ta tvrdnja sastoji se iz dvaju dijelova. U odnosu na buduću Crkvu, Crkva dana Gospodnjega (2 Pt 3, 10), proslavljena Gospa pralik je i početak. U odnosu pak na povijesnu Crkvu, koja je još uvijek na putu, Marija je predvodnica, znak sigurne nade i utjehe Božjem narodu na putu. Ona podržava nadu naroda Božjega, svih nas koji smo na putu prema vječnoj domovini.

Vjerska istina o Marijinu uznesenju na nebo, koja se posebno svečano slavi kao svetkovina u prološkoj Gospinoj crkvi, kadra je osvijetliti otajstvo buduće nade i vječnog života, a da pri tom ne zanemari otajstvo Crkve i njezin sadašnji trenutak na zemlji. Proslavljena na nebu, Marija se ne nalazi u nekoj "zlatnoj izolaciji", blaženosti i daleku stanju daleko od sudbine svoje braće i sestara, udaljena od kušnja koje potresaju Crkvu i svijet. Budući da je u nebeskoj slavi, ona je nada i utje-

ha za Božji narod na putu sve do posljednjeg časa, do ponovnog dolaska njezina Sina. Ona je vjeran i postojan znak između neba i zemlje, između eshatološke budućnosti i sadašnjeg stanja povijesti. "Zemlje i neba ona je spona." Ona je znak one ostvarene nade koja povezuje i ujedinjuje sveukupni Božji program spasenja. S pravom je tako nazvana "ufanje naše", "zora nade i majka utjehe".

Gospi kao nadi i ufanju našem obraćaju se vjernici kad potonu njihove ljudske

Pred početak procesije

nade, u svojoj bolesti i patnji, u tjeskobi i nezvjesnosti. Naoružani pouzdanjem u zaštitu Majke nade i milosrđa, u srcima vjernika obnavlja se kršćanska nada. Od nje mole zdravlje tijela i utjehu duha, po njezinu zagovoru prose vječni dar Onoga koji ispunja sve ljudske nade. Za vjernike koji se okupljaju u prostranoj prološkoj "zelenoj katedrali", Gospa je znak nade, stvarne i sigurne nade koja nadilazi sve trenutačne i djelomične nade. Kršćanska nada više je nego jednostavan optimizam, ona nadilazi, obuhvaća i ispunja sve ljudske nade.

Fra Eduard Sokol predvodio je misno slavlje

Marija - majka nade

Odnos između Marije i nade treba promatrati pod kutom Marijina božanskog majčinstva. Marija je majka nade jer se od nje rodio Krist, koji je nada naroda. Marija je rodila Krista koji je naša nada (1 Tim 1, 1). U odnosu na Krista i ovisno o njemu, Mariju nazivamo majkom nade. Budući da je rodila Krista, našu nadu, ona majčinski podržava staze nade Crkve. Posred Crkve Marija je majka nade, učinkovito umrežena u povijest spasenja. A ta uloga još uvijek traje u njezinu proslavljenju stanju. Sjedinjena s Kristom, Marija sažimlje u sebi sve radosti, ona proživljava savršenu radost koja je obećana Crkvi kao "Majci punoj svete radosti". I upravo njezina djeca ovdje na zemlji, obraćajući se i utječući se onoj koja je Majka nade i Majka milosti (Pavao VI.), zazivaju je uzrokom svoje radosti. Kršćanska radost plod je dara vjere i nade. Jer prava i trajna radost moguća je zahvaljujući nadi koja u Mariji nalazi savršen uzor.

Marijin pristanak na Božji poziv predstavlja Mariju kao ženu nade jer su u njoj vjera, nada i ljubav dosegнули svijetli primjer punine odgovora na Božji spasenjski poziv. Ta činjenica uokviruje njezino ljudsko biće i dovodi ga do ispunjenja blaženstva. Zapravo djevica koja iščekuje, žena došašća koja prati sva liturgijska došašća Crkve, na puni je način žena nade. Znak sigurne nade koju je na zemlju donio Krist, jednako tako posjeduje lice jedne žene, jedne naše sestre, koja je izabrana između ljudskog roda da bi bila, po svom pristanku, prva suradnica Božje utjelovljene "Nade". Gospa kao znak nade posjeduje ljudsko lice. Ona je, na neki način, prvi član ljudskoga roda koji je potpuno odgovorio ispunjenju i ostvarenju nade. U toj ženi koja slijedi Krista prepoznaje se ostvareni ljudski rod po bogoslovskim krepostima. Ona se ostvaruje u svoj svojoj ljudskosti, upravo preko nade.

Marija - zora nade

Marija je znak nade ukoliko je uzor blažene nade. U tom smislu njezina osoba usmjeruje i sažimlje cilj i smisao ljudskoga

života. Njezino je ime za sve naraštaje zalog sigurne nade, kao što već Dante zapisa: "Ti si nepresušno vrelo nade." Tom vrelu Marijina majčinskog srca pristupaju vjernici kao hodočasnici o blagdanu Velike Gospe u Prološcu, u nadi da osnaže vjeru i zadobiju utjehu, učvrste radost i ljubav, sigurnost i mir. Jasno je da je Krist svojom smrću i uskrsnućem pravi zalog nade i spasenja, mira i otkupljenja, ali je jednako tako pravedno držati da je Marija u tom otajstvu, upravo po jedinstvu sa svojim Sinom, zalog i jamstvo nade. Uznesenje u nebesku slavu garancija je da će Bog i nama učiniti ono što je izveo na Isusovoj Majci, znaku nade i utjehe, zalogu sigurne nade.

Po njezinu primjeru i sami trebamo ostati postojani u nadi pa i onda kad se mračni oblaci nadvijaju nad našim ljudskim sudbinama. U kušnjama i poteškoćama hrabri nas da s nadom gledamo u budućnost.

U svoj okružnici "Nadom spašeni", Benedikt XVI. posvetio je Mariji, "Zvijezdi nade", posljednje poglavlje u kojem sažimlje Gospino otajstvo po ključu nade. Marija je pralik Crkve koja se hrani nadom. Ona pomaže da u vjericima zaživi nada. Zora je novoga svijeta, majka nade i naša nada. Gospina poruka je poruka nade za sve muševce i žene našeg vremena. Na putovima života, koji su često mračni i turobni, ona je svjetlo nade koje rasvjetljuje životne staze. Po svojem pristanku,

Marija, primjer odvažne nade, napredovala je i hodočastila u nadi, počevši od nade Izraela do kršćanske nade. Utjelovila je nade Izraela i donijela svijetu Spasitelja. Ostala je postojana u nadi podno križa te nam postala uzor i pomoć. I u smrtnom času svojega Sina, ona se nada zori uskrsnuća. I u tom trenutku odjekuje u njezinim ušima anđelova riječ: Ne boj se, Marijo! U trenutku tame ostaje sigurnost nade koja kroči ususret uskrsnom jutru.

kad se velikodušno predala Bogu i njemu otvorila vrata u naš svijet i u našu povijest, poziva nas da sudjelujemo s njom u nepobjedivoj nadi. Prati nas svojom majčinskom prisutnošću posred životnih događanja. Sretni su i blaženi oni koji svoju nadu stavljaju u Onoga koji nam je, u trenutku kad je predavao svoj život za naše spasenje, dao svoju majku da bude naša majka, znak pouzdane nade.

Dr. Dinko Aračić

OD BIJELE HRVATSKE DO »GOSPOĐE U BIJELOME«

POBOŽNOST SV. FRANJE ASIŠKOGA PREMA PRESVETOJ DJEVICI MARIJI

Mnogi su pisci pisali veoma zanosno o ljubavi sv. Franje Asiškoga prema Blaženoj Djevici Mariji. Franjina je pobožnost prema Mariji nikla na duhovnim osnovicama njegova vremena, kao i cijeli njegov obnoviteljski pokret. Franjevački red, koji se širio jako brzo Italijom i Europom, našao je plodno tlo na hrvatskom etničkom prostoru, tj. u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Protekla godina obilježena je slavljinama 800. obljetnice dolaska sv. Franje u našu domo-

Giotto: Lik sv. Franje

vinu Hrvatsku. Franjini sinovi po primjeru svoga Serafskog Oca među mnogim pobožnostima posebnu pažnju poklanjali su širenju pobožnosti prema Blaženoj Djevici Mariji. U nemirnim i burnim stoljećima koja su ostavljala duboke i teške rane na duši hrvatskog čovjeka, pobožnost prema Mariji ulijevala je snagu i nadu u bolje i mirnije sutra hrvatskog naroda. Franjevci nadahnuti primjerom i ljubavlju sv. Franje u hrvatskim zemljama zdušno i neumorno poticali su i gajili pobožnost prema Gospi kao odvjetnici i zaštitnici hrvatskoga naroda.

1. Marijino materinstvo

Prvi Franjin životopisac fra Toma Čelanski piše: "Isusovu Majku obasipao je neizrecivom ljubavlju zato jer nam je dala brata, uzvišenoga Gospodina." Središte Franjine ljubavi prema Mariji je zapravo naš brat Isus Krist. Kršćansko srce prije njega vidjelo je u Kristu uzvišenoga Gospodina (Dominus maiestatis), vladara svemira koga se treba bojati i stoga ga štovati. Za Franju Krist je prvotno Sin Božji, utjelovljeni brat svih otkupljenih. Nebeski Otac po Mariji dao nam je svoga

Sina. Stoga Mariji i odaje hvalu jer se "pravi Bog i pravi čovjek rodio od preslavne, preblašene i presvete Djevice Marije". U božićnom himnu i u "Opomenama" (gl. 5) hvali Boga, uzvišenoga i strašnog Kralja koji je prije vjekova poslao svoga ljubljenog Sina po Djevici Mariji. U toj misli Franjo je preteča kasnije uzvišene misli bl. Ivana Duns Skota po kojoj je kod Boga od vječnosti bio plan utjelovljenja, a nije zavisio od Adamova pada. Franjo svojim stavom spaja divljenje Bogu,

ali i strah od njega u vremenu ranoga srednjeg vijeka s "blagom viješću" Utjelovljenja. Odatle i Franjino osnovno polazište marijanske pobožnosti - pobožnost Marijinu materinstvu.

To je naglašavanje bilo potrebno u Franjino vrijeme jer se tada bilo proširilo krivo učenje katarata, albigeza i valdeza. Oni su ponavljali zabludu doketizma iz ranog kršćanstva po kojoj je Krist imao samo prividno tijelo i prema tome Marija nije rodila Krista. Franjo naprotiv naglašava tu za njega najveću stvarnost u "Pismu vjernicima": "Ovu Riječ Očevu, toliko dostojnu, tako svetu i slavnu, najavio je svevišnji Otac s neba po svetomu svom anđelu Gabrijelu u krilo svete i slavne Djevice Marije, iz kojeg je krila primio pravo tijelo našeg čovječstva i krhosti." Franjo je time doprinio borbi Crkve protiv hereza Zapada po kojima je materija zlo i stoga se ne može povezati s Utjelovljenjem, a ni Euharistijom - tim dvama osloncima Franjine pobožnosti. Stoga u svom "Pozdravu Blaženoj Djevici" upotrebljava iste ushite ljubavi koje je prije njega upotrebljavao sv. Petar Damjanski: "dvoru njegov i tabernakul

njegov” - “kućo njegova i ruho njegovo” - “sluškino njegova i majko njegova”. Mariolog Lampen pobrojio je sve naslove koje Franjo pripisuje Mariji i naglašava kako se kod Franje ni jedna ne ponavlja dva puta. To nije samo znak njegova pjesničkoga bujnog izraza, nego i svetačkoga ushita njegova zaljubljena srca u Mariju. Naglašavajući Marijino božansko materinstvo, on se molitvom i pjevanjem Mariji borio protiv krivovjerja jer rasprave nisu bile njegov način uvjeravanja.

Zbog te Marijine odlike Božić je za Franju bila “svetkovina nad svetkovinama”. Stoga u božićnom psalmu svog oficija poziva cijelu prirodu da pjeva novu pjesmu Novorođenom. U hvaljenju Boga i njegovih djela za Franju ne postoji mrtva ili živa priroda. Svi se moraju sjediniti u hvalospjev Utjelovljenja, predigri našeg spasenja. Svetac se nije zadovoljio samo s molitvama i himnama, nego je želio da noćnom svečanošću u Greccio Božansko Dijete bude opipljivo. Kako je bio daleko od apstrakcije i pojmovne znanosti, davao je svojim pohvalama, psalmima, molitvama, a osobito prvim živim jaslicama zornu sliku početka povijesti spasenja i Marijina materinstva, prvi uzrok njegove duboke pobožnosti prema Mariji.

2. Marija i Presveto Trojstvo

Otajstvo božanskog materinstva uzdiže Mariju iznad svih stvorova i sjedinjuje ju s Presvetim Trojstvom. Od nje je Ona primila sve jer je “izabrana - naglašava u ‘Pozdravu Blažene Djevice’ - od presvetog Oca nebeskoga, koji ju je posvetio sa svojim presvetim ljubljenim Sinom i Duhom Tješiteljem, u kojoj je bila i jest sva punina milosti i svako dobro”. Kako je Presveto Trojstvo izabralo Mariju za Majku Božju, ona je bila “čista posuda”. Njeno djevičanstvo nije vrijednost sama po sebi, nego uvjet Božjeg djelovanja koje ju je učinilo plodnom na nama teško shvatljiv način.

Stoga Franjo usko povezuje svoju pobožnost prema Mariji s čašćenjem Presvetog Trojstva: “Presveta Djevice Marijo - moli u svom ‘Oficiju’ - među ženama svijeta nije ti nijedna slično rođena, kćeri i službenice najvišeg kralja, nebeskog Oca, Majko našeg presvetog Gospođina Isusa Krista, zaručnice Duha Svetoga”.

Franjo je dublje od svih ušao u intimnosti evanđeoskih događaja “razmatrajući i cijele noći” o njima. Sav obuhvaćen Otajstvom Utjelovljenja, ulazio je u Božju stvarnost u kojoj je Marija “u svemu čista mogla postati Majkom Sina Božjega” -jedino kao “Zaručnica Duha Svetoga”. To djelomično izvire i iz Franjine duboke pobožnosti prema Duhu Svetom koja je inače tada bila raširena u kršćanskom svijetu.

3. Marija u planu spasenja

U prvom poglavlju “Pisma vjernicima” Franjo opisuje rođenje Božanske Riječi u krilu svete i slavne Djevice Marije. Franjo o tome piše veoma zanimljivo u 9. poglavlju tog pisma: “Majke smo njegove kad ga nosimo u srcu i u tijelu našem po ljubavi i čistoj i iskrenoj savjesti i kad ga rađamo po svetom životu, koji mora svijetliti

Giotto: Čudo izvora

drugima kao primjer”. Svetac se nije ograničio na asketski vid otajstva, kako ga je naglasio sv. Ambroz koji je u srednjem vijeku bio na Zapadu glavni autoritet u tome. Franjo nedjeljivo povezuje bogoslovnu vrijednost duhovnog materinstva: “Zaručnici smo kad se vjerna duša preko Duha Svetoga sjedini s Kristom”.

Kod Franje ono nije plod askeze, nego dar milosti ljubavi Božje preko Duha Svetoga. Po osjenjenju Duha Riječ Očeva postala je u Mariji tijelo, a jednako prosvjetljenjem istog Duha Krist se rađa u dušama vjernih preko kojih Crkva postaje Božji svjedok na ovom svijetu. Za Asiškog Sveca ona obuhvaća cijeli kršćanski život. O toj majčinskoj ulozi vjernika Franjo je često govorio. Tako je riječi prvog psalma (2,5) “nerotkinja rađa sedam puta” tumačio neukoj braći: “Nerot-

kinja je moj siromašni brat koji nije dužan Crkvi rađati djecu. On će na sudu ipak roditi mnoge jer će Sudac tada pripisati njegovoj slavi one što ih je svojim privatnim molitvama obratio”.

Otajstvo Marijina materinstva, prema tome, Franjo je proširio nadnaravnim djelovanjem Duha Svetoga na srca vjernika. Zbog toga je Majka Kristova i Majka onih “koji slušaju riječ Božju i opslužuju ju” (Lk 8,21). Prema tome sv. Franjo nas upućuje da živimo u Crkvi kao Marija.

Stoga takvu povezanost naglašava sv. Klari i sestrama sv. Damjana jer su “...božanskim nadahnućem postale kćerke i sluškinje preuzvišenoga vrhovnog Kralja, Nebeskog Oca i zaručile se Duhu Svetom, izabravši život savršenstva svetog evanđelja Isusa Krista, Sina Božjeg...”. U to je sv. Klara bila duboko uvjerenjena. Ona u svom prvom pismu naziva Janju (riječ je o sv. Janji iz Praga) “zaručnica, majka i sestra Isusa Krista”, a slično naglašava u svojoj “Oporuci”. U procesu njene kanonizacije četiri su sestre svjedočile da je bila puna Duha Svetoga.

Odatle je samo korak do središta Franjine duhovnosti - Otajstva spasenja. Marija, koja je rodila “brata našega Isusa Krista” usko je suživljena s njegovom spasiteljskom misijom. No i spasenje svijeta, kao i duhovno materinstvo, nastavlja se sakramentalnim Kristovim rađanjem u dušama vjernika preko Euharistije. “... dokle ćete sinovi ljudski biti tvrda srca? Zašto ne upoznate istinu i ne vjerujte u Sina Božjega? - pita se Svetac i nastavlja - Eto on se svaki dan ponižava. Kao što je nekoć s kraljevskog prijestolja sišao u krilo Djevice, tako svaki dan dolazi k nama u poniznom obličju, svaki dan silazi iz krila Očeva na oltar preko svećeničkih ruku” (Opomene 1). Biti otvoren Duhu, kao i Marija, predati mu se bezgranično, znači za Franju dozvoliti da se djelo spasenja nastavi preko vjernika koji će Krista rađati u Euharistiji. U tom sakramentu razmatra on jedinu za njega stvarnost, početak i svršetak djela ljudskog spasenja - ta Gospodin je uvijek sa svojim vjericima: “Evo ja sam s vama - rekao je - sve do svršetka svijeta” (Opomene 1).

PRAKTIČNA FRANJINA POBOŽNOST

1. “Siromašna Gospođa”

Franjo se Mariji obraćao kao “Siromašnoj Gospođi”. Ona je prihvaćanjem Božanskog materinstva i Kristova rađanja prigrlila i siromaštvo jer “on, iako je bio neizmjerljivo bogat - piše u “Pismu vjericima” - odluči svojevolutno sa svojom blaženom Majkom izabrati siromaštvo”. Franjo je tu, a i inače, mislio na slične Pavlove riječi iz druge poslanice Korinćanima (8,9).

Stoga je Svetac želio da braća nasljeđuju Krista koji je “živio od milostinje, i on i blažena

Djevica i njegovi apostoli”! (I. Pravilo 9). To je isto naglasio u “Oporuci”, a i sv. Klari, želeći da sestre sv. Damjana u potpunosti prihvate siromaštvo jer je ona kraljica svih kreposti po kojoj, naglašava sestrama “sličite veoma izvanredno na Kralja i na Kraljicu, Majku njegovu”.

O siromaštvu Majke i Sina često je razmišljao... Na svetkovinu Božića, kako piše sv. Bonaventura - sjećao se sa suzama u očima siromašne Djevice koja je na taj dan trpjela, dok se mi siti veselimo. “Dok je jednog dana, opisuje Čelano, (njegov prvi životopisac), sjedio kod ručka, jedan brat spomenuo je siromaštvo blažene Djevice i neimaštinu Krista, njezina Sina. Smjesta je ustao i bolno zajecao. Obliven suzama, pojeo je na gojoj zemlji preostali komadić kruha”.

Kristovo siromaštvo i njegove Majke nije za njega bilo samo povijesna stvarnost dostojna sućuti, nego vremenski preduvjet djelovanja Crkve koja mora okupljati siromahe. Franjine riječi i njegov način života itekako odsijeva i danas ponaosob u riječima, gestama, pozivu na solidarnost, u nastupima današnjeg pape Franje. “Franjino se srce, piše Celano, rastapalo od ljubavi prema siromasima; ako im nije mogao pružiti ruku pomoćnicu, suosjećao je s njima . Ako je kod nekoga opazio bilo koji nedostatak, kakvu neimaštinu, okretnošću svog duha brzo ga je primijenio i prenio na Krista. Tako je u svim siromasima gledao Sina siromašne Gospođe; koga je ona na rukama držala gola, on ga je gola nosio u srcu”. Kad se jedan od braće nezgodno ponio prema nekom siromahu, Franjo ga je opomenuo: “Kad, brate, ugledaš siromaha, pruža ti se zrcalo našega Gospodina i njegove siromašne Majke”.

Za Franju Marija je bila zaljubljena u evanđeoski život siromaštva. Prema njegovu mišljenju, u Marijinim očima život siromaštva više je vrijedio od bilo kojeg oblika vanjske pobožnosti. Veoma je zanimljivo, moguće za nas malo naivna, zgoda što je opisuje Celano: “Kad je jednom svečev zamjenik brat Petar Katanski vidio kako mnoštvo braće dolazi izvana k Svetoj Mariji u Porcijunkulu, a da se snabdiju onim najnužnijim nije dotjecala milostinja, rekao je svetom Franji: “Ne znam brate, što da učinim. Čete braće se

Giotto: Sveti Franjo propovijeda pticama

Propovijedanje pticama Svetoga Franje dio je franjevačke ikonografske tradicije pa su ga drugi slikari već prije Giotta prikazivali, ali je on to napravio naglašeno istaknuvši prirodnost Franjine geste te čuđenje fratra u njegovoj pratnji.

Bonaventura je napisao: „Približavajući se Bevagni, stigao je na mjesto gdje je bilo mnoštvo ptica raznih vrsta. Ugledavši ih, svetac pohita tomu mjestu te pozdravi ptice kao da su obdarene razumom. [...] Gorljivo ih upozori govoreći im: ‘Ptice, sestre moje, vi biste trebale hvaliti svojega Stvoritelja jer vas je pokrio perjem, dao vam krila da letite, ustupio vam je čist zrak te vas hrani bez napora i brige’. Dok je on takve i slične stvari govorio pticama gestikulirajući na ‘čudesan’ način, one su izvijale vratove, širile krilca, otvarale kljunove i okretale mu svoje male uši. On je za to vrijeme, sa zadivljujućim duhovnim žarom, prolazio između njih, dodirujući ih čak svojom tunikom, no ipak se nijedna nije pomakla sa svojega mjesta, sve dok ih nije blagoslovio znakom križa te im dao dozvolu da odu. Tek tada, uz blagoslov Božjega čovjeka, sve zajedno odletješe. Prijatelji koji su bili ostali na putu čekajući ga začuđeno su sve to promatrali.”

sliježu, a nemam čime bi ih dostatno podvorio. Molim te, jesi li sporazuman da se neke stvari novaka, koji dolaze, sačuvaju te da se kad ustreba potroše? Svetac odgovori: Daleko bila od nas takva ljubav, predragi brate, da se mi zbog bilo kojega čovjeka ogriješimo o pravilo. A ovaj će: „Što, dakle, da učinim“? On mu reče: „Oplijeni Djevičin oltar i digni različite ukrase, kad drugačije ne možeš izići u susret potrebnicima. Vjeruj mi, bit će joj milije da se evanđelje njezina Sina opslužuje i da joj se oplijeni oltar, nego da joj oltar bude opremljen, a Sin prezren“. /usporedi David i pojedeni kruhovi u hramu.../ „Gospodin će poslati onoga tko će Majci povratiti ono što nam je posudila“. Te riječi osvjetljaju duboku vjeru, pokazuju s kojom ozbiljnošću je Svetac nasljeđovao Marijino siromaštvo i mjesto siromaštva u njegovu duhovnom životu.

Bazilika sv. Marije Anđeoske - Porcijunkula: Majka i Glava svih crkava Franjevačkog reda

Marijanska Franjina pobožnost nije usamljeni dio njegove duhovnosti. Ona se osniva na njegovu idealu vanjskog nasljedovanja i unutar-njeg života Krista, iznad svega na njegovu ljubav prema najuzvišenijem siromaštvu.

2. Zaštitnica reda

Sv. Bonaventura piše kako je Franjo u prvim godinama svoga obraćenja rado stanovao u Porcijunkuli, svetištu Majke Božje i molio da mu bude “advocata” - zaštitnica ili odvjetnica puna dobrohotnosti. Stoga je nju izabrao za “odvjetni-

cu sebe i svoje braće”. Toma Celanski to isto tvrdi kad opisuje njegove posljednje trenutke života: “No, čemu se najviše radujemo jest to, i što ju je postavio odvjetnicom reda i što je pod njezina krila smjestio svoje sinove koje je morao ostaviti, da ih ona do svršetka grije i zaštićuje”.

Za Franju i njegovu braću taj je naslov imao prvenstveno duhovno značenje. Marija je predstavljala Malu braću kod Gospodina, a oni su joj svojim životom služili. Franjo nije Mariju zvao “Patrona” Reda jer je glavni Gospodar bio sam Gospodin Bog, a ona samo “odvjetnica”. Utjecao se “slavnoj Majci preblašenoj Mariji uvijek Djevici” da bi ju ponizno molio pred svim anđelima i svecima za pomoć i zahvaljivao “Bogu, vječnom i živom” za velike milosti spase-nja i otkupljenja “kako se njemu svidjelo”.

Takva otvorenost još se više odražava u parafrazi “Očenaša”, koju je često i rado izgovarao: “... otpusti nam duge naše, po neizrecivom milosrđu i po neiskazanoj mucu Sina Tvoga Gospodina našega Isusa Krista i po kreposti blažene Djevice Marije i po zaslugama i zagovoru svih izabranika tvojih”.

U svojim pohvalama Bogu Franjo je pozivao sva stvorenja, a Mariju je molio da njenom pomoću bude što sličniji Kristu, da se s njim sjedini što je najveći ideal njegova evanđeoskog života. Kad su ga braća molila da ih nauči moliti, on im je odgovorio: “Kako smo svi puni grijeha, naša molitva ne može se sama prikazati. Treba da ju pomogne i podupre zaštita nebeskih stanovnika. Prije svih je blažena Djevica koja je naša posrednica kod Krista, a Krist posrednik kod Oca”. Tim riječima vidimo ponovno Kristocentričnost Franjine pobožnosti: (“Marija “odvjetnica” majčinski vodi Kristu, čovjeku i Bogu, a Krist je jedini posrednik kod Boga. Put je jasan: Marija “mediatrix ad Christum”, a Krist “mediator ad Patrem”.

3. Porcijunkula

Životopisci opisuju kako je Franjo bio posebno naklon prema marijanskim svetištima, prema crkvama posvećenim Mariji. Tri je takve svojim vlastitim rukama popravio. Najvažnija među njima bila je u njegovu životu, a i u Redu - crkva sv. Marije Anđeoske kod Asiza - Porcijunkula.

Svetac je pričao svojoj braći: "... kako mu je Bog objavio da Blažena Djevica ljubi tu crkvu posebno, čak više od svih crkava koje su u njenu čast podignute. Zato ju je Svetac ljubio više od ostalih". Prema tim jednostavnim riječima vidi se kako je Franjo jednostavnošću svoje duše pristupao Mariji i osobito koliko je cijenio intimnost Porcijunkule. Stoga je pun pouzdanja u Mariju, vodio prvu dvanaesticu u tu crkvicu "gdje je počeo red Male braće - piše Bonaventura - zaslugama Majke Božje, a tu se njenom pomoći i proširio". Uz tu crkvicu nastao je porcijunkulski oprost...

Za neke znanstvenike legenda o postanku porcijunkulskog oprosta nastala je nakon Franjine smrti u Peruggi. Prema njoj, Svetac je doživio viđenje. U njemu je molio Isusa i Mariju da udjele potpuni oprost onima koji pohode Porcijunkulu. Papa Honorije III. to je 1216. godine potvrdio čak i protiv zaključaka Lateranskog IV. koncila iz 1215. godine. Kako taj događaj ne spominju prvi svečevi životopisci, Toma Čelanski, sv. Bonaventura, a ni Tri druga, oni ga dosta uvjerljivo odbacuju.

Pristaše autentičnosti Franjina viđenja i oprosnog privilegija tvrde kako je oprost bio za Franjina života zazoran mnogim prelatima i stoga je Franjo, koji nije želio nikakav sukob s klerom, zabranio njegovo spominjanje jer će se on Božjom snagom proširiti. Naime, privilegij Porcijunkule bio je u biti protiv križarskih ratova koje su prelati organizirali protiv heretika. U svom govoru na spomenutom koncilu papa Inocent III. naglasio je kako se čovjek može spasiti preko znaka TAU. On se ostvaruje nošenjem križa, odlaskom u križarske ratove i obraćenjem grijeha. Sv. Franjo nije prihvaćao "oružanu borbu ni protiv nevjernika, a pogotovu ne protiv heretika, nego je prvenstveno naglašavao obraćenje s oprostom od grijeha što se u njegovo vrijeme, kao i danas, odvijalo u sjeni velikih svetišta pa i u Porcijunkuli. "

Međutim, vrijeme križarskih ratova je prošlo, a franjevački red je postao sve jači i ugledniji u Crkvi. Mase vjernika stizale su u Porcijunkulu. Stoga su se 1277. godine po zapovijedi generala reda Jeronima d' Ascoli, kasnijeg pape Nikole IV. i provincijala Umbrije brata Anđela počela skupljati svjedočanstva o porcijunkulskom oprost.

Mala crkvice iz Franjina doba unutar bazilike sv. Marije Anđeoske

Među najvažnijim svjedocima bili su Benedikt i Renijer iz Arezza, Petar Zalfani i Jakov Coppoli. Braća Benedikt i Renijer opisali su kako im je Franjin sudrug, brat Masseo ispričao naširoko događaje oko Porcijunkule, Franjino viđenje, boravak u Rimu i dobivanje dozvole 1216. godine, usprkos suprotstavljanja kardinala, od pape Honorija III. Petar Zalfoni iz Asiza, koji je služio kod oltara u vrijeme posvete sv. Marije anđeoske, ukratko je iznio govor što ga je Franjo izrekao u toj prigodi u kojem je javno objavio narodu oprost kojeg je papa potvrdio. Jakov je iznio ono što je čuo od najbližeg Franjina sudruga brata Leona.

Bez obzira na vjerodostojnost svjedočanstva, hodočasnici su stizali u Porcijunkulu. Protivnici su žestoko napadali takvo okupljanje, ali je 1308. godine asiški biskup Teobald Offreducci izdao svečanu diplomu. U njoj se iznose svjedoci, među kojima je osim spomenutih i brat Marin, nećak brata Masseja, a napadaju se protivnici privilegija koje su već prihvatili vjernici Italije, Francuske i Španjolske. Porcijunkulski oprost najljepša je ostavština velikoga srca asiškog siromaška,

*Alonso López de Herrera:
Marijino Uznesenje na nebo*

željnog oslobođenja- ljudi od grijeha i uključivanja u plan božanskog spasenja preko Marije i "brata" Isusa Krista Gospodina našega.

Franjo je volio osamu Porcijunkule. Tu je dao sebi urediti priprosti stan. Kad je osjetio da mu se približava smrt, zaželio je i braća su ga donijeli tu "gdje je po zaslugama Blažene Djevice Marije primio duh savršenosti i milosti". Cijeli je, zapravo, život želio probdjeti u Marijinoj kući, ostati u njenoj majčinskoj prisutnosti. Stoga je na času smrti posebno preporučio svojoj braći: "Pazite, sinovi, da ne biste ovo mjesto nikada napustili. Budete li istjerani na jedna vrata, povratite se na druga..."

Svaki dan se Franjo molio u svom "Oficiju Muke", a recitirao je "psalme Majke Božje", veoma vjerojatno "Mali oficij Blažene Djevice Marije" koji je oblikovan u 12. stoljeću. Braću je zaklinjao da nauče "Očenaš" i "Zdravo Mariju" u skraćenom obliku, kako se molilo u srednjem vijeku. Jednako je naglašavao da razmatraju radosti Marijine "jer se Krist s njome sjedinio u

vječnom veselju". "Legenda versificata" - legenda u versima - tvrdi da je Franjo prvi uveo pobožnost prema Marijinim radostima.

Čini se da je najviše volio svetkovinu Marijina Uznesenja na nebo. Na nju se pripremao četrdeset dana u postu i molitvi. "Braću i sestre pokore" - članove Trećeg reda - oslobodio je tog dana posta ako padne na dan kad su oni morali postiti jer tog dana mora vladati veselje.

Marijanska pobožnost našega serafskog oca sv. Franje Asiškoga - koga serafski naučitelj sv. Bonaventura naziva "servus Mariae-Marijin sluga" - bila je u mnogočemu odraz kršćanske tradicije. Ipak u njoj ima i duhovne originalnosti koja se odrazila u Redu, a i u kršćanstvu. Za Franju Marija je "zaručnica Duha Svetoga" i Majka Isusova i stoga je sredstvo Presvetog Trojstva u djelu ljudskog spasenja. Osim toga ona je "Siromašna Gospođa" i odvjetnica Reda Male braće. Njen kult utkao se u sam Red kao dragi amanet i ostao je jak sve do danas. Mogli bismo zaključiti molitvom prvoga Franjina životopisca: "Daj, odvjetnice siromaha, vrši nad nama službu odvjetnice do vremena koje je predvidio Otac."

POZDRAV MAJCI BOŽJOJ

Budi pozdravljena sveta Gospođo, presveta Kraljice, Bogorodice Marijo, koja si uvijek Djevica, izabrana od presvetoga Oca nebeskog, koju je posvetio sa svojim presvetim i ljubljenim Sinom i Duhom Tješiteljem, u kojoj je bila i jest sva punina milosti i svako dobro.

Budi pozdravljena, dvoru njegov.

Budi pozdravljena, prebivalište njegovo.

Budi pozdravljena, kućo njegova.

Budi pozdravljena, ruho njegovo.

Budi pozdravljena, službenice njegova.

Budi pozdravljena, majko njegova i sve kreposti, koje se po milosti i rasvjetljenju Duha Svetoga razlijevate u srca vjernika, da Bogu od nevjernika napravite vjernike.

Iz svega gore napisanog vidljivo je da je sveti Franjo cijelo svoje biće, kao i svoju manju braću, franjevce, i puk u kojem će oni djelovati stavio pod moćnu zaštitnu nebeske Majke Marije.

Bijeli Hrvat

Što znači slaviti Gospin rođendan?

Okolo nas se svega toga događa. Osobito u posljednje vrijeme. Za tolika zbivanja kažemo jednostavno da su - čudes! Kad bih vam postavio pitanje, koje je najveće čudo koje se događa na ovoj zemlji, i to svagdan na očigled moj i tvoj, ne znam što biste odgovorili. Nije li to rođenje?! Jer, roditi, roditi se i biti rođen - ima li većeg čuda na zemlji?! I sreće! Tek po rođenju svaki čovjek ulazi u baštinu i posjedovanje svijeta i Boga.

U mnogim se hrvatskim krajevima svečano slavi Rođendan bl. Djevice Marije, za koji je među Hrvatima već od davnina uhodan naziv *Mala Gospa*. Svečano ga slave vjernici Drniškoga Graca. Za nj se posebno pripremaju, a toliki, koji su iz Graca iselili, za taj blagdan ponovno dođu u rodno mjesto. Vuče

ih nešto što je u njima ostalo od djetinjstva. Usadilo im se u dubinu bića.

DRUKČIJI ROĐENDAN

Blagdan Male Gospe rođendan je drukčiji od drugih. Slaveći, naime, rođendan neke velike povijesne osobe mislimo na život koji je ona prošla, na stvari koje su prošle, na djela koja je učinila dotična osoba i baštinu koju nam je ostavila. Kratko rečeno, mislimo na stvari ovoga svijeta koje nas vežu uz dotičnu osobu. Međutim, s bl. Djevicom Marijom nije tako. Gospa ne govori o samoj sebi. Od prvog trenutka svoga života ona je potpuno "prozirna" za Boga, ona je kao slika prožeta božanskom dobrotom. Cjelovitošću svoje osobe, Majka Isusova živa je poruka Božja nama ljudima. Stoga ona ne

Lucija Tošić, Matea Pandža, Petra Bronić i Kata Pandža nosile su sliku Gospe Čatrnjske na blagdan Male Gospe

pripada prošlosti, ona nas se ne tiče samo kao ona koja je nekad bila nego kao ona koja je i sada s nama zajedno na putu, ona je naša suvremenica. I ne samo naša nego i svih naraštaja. Svojom raspoloživošću volji Božjoj ljudsko vrijeme svoga života povjerala je u ruke Božje i tako ujedinila ljudsko i božansko vrijeme. Stoga svojom trajnom nazočnošću bl. Djevica Marija nadilazi povijest i uvijek je u njoj nazočna, i to nazočna skupa s nama.

Tako je Marijino rođenje nešto izvanredno za sve nas ljude, za čitavo čovječanstvo. Ona je "svemu svijetu bila nada i zora spasenja" koja nam je rodila Sunce pravde. Simbolizam zore upotrebljava se odvajkada da bi označio odnos između Krista, istinskog Sunca pravde (usp. Mt 3, 20) i spasitelja svijeta, i Marije iz Nazareta koja je, budući da mu je prethodila, pravo pozdravljena kao "zora spasenja". Ili, kako reče sv. Franjo Asiški, ona je veličanstvo Božje učinila ljudima Bratom.

Otac od vijeka rađa Sina, a u vremenu Očev Sin postaje čovjekom. Na čudesan je način rođen od žene (Gal 4,4) kad se navršila punina vremena. Onaj koji odvijeka ima Oca bez Majke, htio je u vremenu imati Majku bez oca.

ŽIVOT JE BOŽJI DAR

Što želimo slaveći blagdan Male Gospe? Blagdanom Male Gospe Crkva želi reći da je život Božji dar.

U naše vrijeme svjedoci smo neplodnosti brojnih brakova. Kako idemo naprijed, čini se da na tom području doživljavamo sve više poraza. Iz usta današnjih bračnih parova, a nerijetko i vjerničkih, znade se čuti da "imaju pravo na dijete". Dijete je novi život. Ono je Božji dar. Nitko na taj dar nema pravo, jedino o Božjoj ljubavi ovisi hoće li nam ga udijeliti. Ako nam ga već ne da, Bog sigurno za to ima razloga i uvijek je to za čovjekovo dobro. Jer, kaže se, Bog i po krivim crtama znade pravo pisati. Ako nam ga daje, jesmo li mu zahvalni? Bog je gospodar života. Nitko nas nikad nije pitao želimo li se roditi, od koga, kada i gdje... Jednako tako nitko nas neće pitati dokle bismo htjeli živjeti, kako ćemo svoj život završiti, gdje i kada... O tome vodi računa Bog. On je jedini gospodar života. Stoga nitko nema pravo gospodariti nečijim životom, odlučivati hoće li se netko roditi ili dokle će netko živjeti, pače ni svojim. Život nam je darovan, povjeren, da ga njegujemo i živimo... Bez obzira hoće li državni zakoni dopuštati njegovo ubojstvo već u majčinoj utrobi i hoće

li se ozakoniti eutanazija, ubojstvo starih i bolesnih iz samilosti.

Mogli smo u zadnje vrijeme čuti i češće na televiziji i radiju kako neki zastupaju i promiču drukčija uvjerenja, a u isto vrijeme ističu kako su i oni vjernici, pače katolici. Tko je vjernik, on se podlaže Božjem zakonu.

Tko je katolik, on sluša Evandjelje i prihvaća ga kako mu ga tumače Isusovi nasljednici - papa, biskupi i svećenici. Po krštenju mi smo postali Božja svojina i tek smo istinski vjernici ako Boga slušamo.

Mi smo ljudi pozvani s Bogom surađivati te život svoj i drugih poštivati i štiti od samoga začeca. Slaveći Gospino rođenje mi zapravo slavimo čovjekoljublje Božje, jer vjerujemo da nas Bog voli i s nama računa.

Bog voli! On nas je iz ljubavi i htio na ovom svijetu! "Bog je ljubav", zapisa Apostol Ivan. Ondje gdje je Bog, uvijek će biti ljubavi. U svakom životu, u svakoj obitelji, u svakoj župi, u svakom narodu... I sreće. Današnji svijet na to kao da je zaboravio. I, čudno, svjetski moćnici opet se trude svim snagama stvoriti svijet bez Boga! Bez obzira što su tri najveća zla prošlog stoljeća, sustavi bez Boga, najviše zla nanijeli čovjeku i svijetu više nego ikad. Svojim prvim okružnim pismom, koje je i naslovio "Bog je ljubav", papa Benedikt XVI. upravo istinu o Bogu koji ljubi svakog čovjeka htio je posvijestiti današnjemu čovjeku. Da ne bi i dalje srljao u propast.

P. Lubina

PROMINA

SUSRET KOLEGA IZ SJEMENIŠNIH DANA

Kod kolege o. fra Petra Pletikose, župnika Promine (koji je još jedini od njih u aktivnoj službi), u Čitluku, 11. rujna 2013., okupilo se 16 kolega iz sjemeništa Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja čiji je sjemenišni život počeo daleke 1949. godine i kasnije se povećavao dolaskom novih sjemeništaraca. Promicatelj ovoga skupa bio je o. fra Srećko Vekić (župnik Promine 1975.-1986.).

Ta se skupina kolega svake godine okupljala i zajednički evocirala uspomene iz daleke prošlosti. Taj ih je cilj i ove godine motivirao da se sastanu i da iz velike i bogate prošlosti iznesu mnoge zgode i nezgode, podijele radosti i nadu, koje ih prate kroz današnji život. Treba napomenuti da je ovo njihov 49. susret i da se dogodine spremaju kako će proslaviti zlatni svećenički jubilej onih koji ga još nisu proslavili. Okupljanje je bilo do 11,00 sati a vrhunac njihova susreta bilo je euharistijsko slavlje u 12,00 sati kojemu je predsjedao fra Stjepan Čovo, kolega i uputio im riječ koju donosimo u cijelosti. U molitvi su se posebno sjetili svojih preminulih kolega fra Ignacija Vugdelije i fra Alberta Marića te svojih roditelja, profesora i odgojitelja. Na koncu misnoga slavlja odali su zahvalu Bogu i Domovini himnom *Lijepa naša*.

Sudionici susreta:

fra Stjepan Čovo, fra Josip Čugura, fra Šimun Čugura, fra Mario Jurišić, fra Petar Pletikosa, fra Frano Samodol, fra Milan Ujević, fra Srećko Vekić, fra Bernardin Vučić, fra Josip Zrnčić, fra Oton Bilić, fra Dinko Maslač, fra Ante Perković, fra Stjepan Pupić, don Petar Doljanin i gosp. Darko Šošić. Među kolegama su još bili pok. fra Ignacije Vugdelija i fra Albert Marić.

Poslije euharistijskog stola nastavljen je susret oko bratskoga stola okrepe koju je velikodušno i bratski pripremio domaćin fra Petar. Iako sudionike rese sijede vlasi ili ćelave glave, ipak radosti i pjesme nije nedostajalo. To je ujedno bila prilika doznati i dijelom vidjeti velike prostore prostrane župe, obnovu mjesta i sakralnih objekata koje je četnička mržnja porušila. Promina nekoć gusto naseljen kraj danas je, nažalost, doživio žalosnu depopulaciju. Mnogo se toga promijenilo na gore. Bratskim osjećajima i osvježenim uspomnama sudionici su se vratili svojoj svakidašnjici.

NAGOVOR O. FRA STJEPANA ČOVO

Dragi kolege!

Evo nas zajedno i ove 2013. godine u kojoj udosmo u 50. obljetnicu našega svećeništva. Nalazimo se kod kolege fra Petra u bratskom gostoprimstvu. Na čemu mu iskreno zahvaljujemo. Duša ovog sastanka bio je naš dragi kolega fra Srećko, na čemu mu iskrena i bratska hvala! Naši se redovi smanjuju: jedni odoše u vječnost, druge pritisnuše bolesti i nevolje, a i mi koji dođosmo nismo bez križeva, bolesti i poteškoća. Na nama se ostvaruje ona svetopisamska poruka: »Zbroj naše dobi sedamdeset je godina, ako smo snažni, i osamdeset; a većina od njih muka je i ništavost: jer prolaze brzo, i mi letimo odavde« (Ps 90/89/,10). Dosadašnji naši sastanci uvijek su nam prizivali u pamet Isusove riječi gdje su dvojica ili trojica sabrana u njegovo ime da je

Fra Stjepan Čovo predvodi euharistijsko slavlje

on je s njima (usp. Mt 18,20). Cilj našeg današnjeg sastanka jest osvježenje naše vjere i pouzdanja u Gospodina u godini vjere; jest i poticaj kako bismo postali svjesni da nas Krist i danas prati i pomaže. Mi danas u našim godinama ni u kojem slučaju ne stavljamo sebe ni osobnu važnost u prvi plan nego upravo suprotno, otkrivamo svoju ograničenost, oslabljenost, neprikladnost i svijest da više nismo sposobni

obavljali svoje dosadašnje službe koje nam je zajednica do sada povjeravala. Prije smo mogli računati na sebe i na svoje znanje, zdravlje i sposobnosti, danas one više ne postoje, istrošile su se tijekom života. Danas je naša snaga u našoj vjeri i pouzdanju u Gospodina. Vjera nas vodi prema »nadi koja ne postiduje« (Rim 5,5), otvarajući putove konačne slave.

Draga braćo! Mi smo imali svoje vrijeme koje je uglavnom nazvano dvadesetim stoljećem s nekoliko godina trećeg tisućljeća, koje je ponijelo iz prošlosti teško naslijeđe i koje je bilo svjedokom mnogih i neobičnih zbivanja., puno naizmjeničnih sjena ali i svjetla. Snalazili smo u vrtlogu života, svjesni da smo na strani onoga koji daje snagu i pobjeđuje zlo. U tom vremenu, koliko god smo bili slabi, dopuštali smo Bogu da nas preobrazi, nismo razmišljati da smo mi jedini graditelji svoga života; priznavali smo da smo stvorenja koja ovise o Bogu, njegovoj ljubavi. Bili smo svjesni da ako izgubimo svoj život, u njemu ga zapravo istinski nalazimo. Mi ne očekujemo pljesak, nagrade i odobravanje za ono što smo radili ili danas činimo, jer znamo da ne služimo sebi nego Gospodinu u jednostavnosti i velikodušnosti. Ipak smo jednoga svjesni da će Gospodin biti naša nagrada kako nam je obećao: »Radujte se i kličite od veselja jer vas čeka velika nagrada na nebesima!« (Mt 5,12). Puni smo vjere i nade da ćemo na kraju svoga života susresti licem u lice onoga za kime smo uvijek čeznuli jer smo svoj život, svoje redovništvo i svećeništvo posvetili Bogu, navještaju njegova evanđelju i svjedočanskom životu. Bili smo službenici euharistije, djelatnici sakramenata a navlastito Božjega milosrđa u sakramentu pomirenja, tješitelji duša, voditelji vjernika u olujnim poteškoćama života. Trošili smo se i istrošili za slavu Božju. Sretni smo što smo na taj način ostvarivali svoje svećeništvo, jer smo svjesni da patnje i poteškoće nisu razorile našu nadu u Božju ljubav i njegovo vodstvo, a drugima su bili oslonac na stazama života.

Mi smo se povukli iz aktivnog života, svi smo po samostanskim zajednicama ili u druš-

Znana lica za mnoge Prominjane

tvu druge braće, a ne više odgovorni službenici ili samotnjaci na isturenim obrambenim linijama Provincijskih zadataka. Danas činimo ono što je i Isus učinio: ušli smo u mjesto tišine, povučeni, ograničeni, bez vanjske životne dinamike koja nas je do sada pratila, ali smo duboko uronili u temeljne životne istine u kojima ulazimo u ono bitno u kojem lakše susrećemo Boga. Današnja naša izoliranost, život u samostanskoj bratskoj zajednici jest naša zadnja životna postaja. Ona može biti slika smrti ili još bolje spremanje za konačni odlazak s ovoga svijeta. To je često mjesto usamljenosti u kojem snažnije osjećamo kušnje i poteškoće, ali nam je u tom Isus pokazao put kako je on preuzeo na se naše kušnje, našu bijedu da bi pobijedio zloga i otvorio nam put prema Bogu, potakao nas na potpuni put obraćenja. Svojim kušnjama i križevima ispovijedamo Krista propetoga i tako potvrđujemo da smo Kristovi učenici. Sada se posebno trebamo pitati koje mjesto Bog ima u mojemu životu? Je li on Gospodin ili sam to ja? Da li on danas razveseljava moju starost kao što je razveseljavao moju mladost? Mi znamo da nas Bog prati cijeloga našega života, da nas ne zapušta i danas kad smo ostarjeli i posjedili (usp. Ps 71,18).

U godini smo vjere koja nam može pomoći da se ostvari pojedinačna i zajednička vjera i obnoviteljska snaga Crkve u vremenu kad njezin sjaj mnogi žele umanjiti pa ga čak i ugasi. Vjera u Boga kao temeljni kriterij našega života i života Crkve uvijek je sa sobom nosila borbu, duhovnu borbu koju nam je po-

kazao Krist. On je od nas uzeo kušnje da bi nam darovao svoju pobjedu. Jasno nam je progovorio Krist svojim životom da nas je uvijek tražio kao što je tražio sv. Augustin i neprekidno nas pozivao da mu se potpuno predamo sa svim svojim slabostima. Stoga se nismo bojali suočiti s borbom protiv duha zla i ideoloških zabluda koje su nas zapljuskivale. Važno je da smo to činili s Kristom Pobjednikom u kojem je bila naša snaga i pobjeda. Tada smo govorili sa sv. Pavlom: »Zato ne malakšemo, naprotiv, ako se naš izvanjski čovjek i raspada, nutarnji se iz dana u dan obnavlja« (2 Kor 4,16).

Možda smo kroz život imali svoje programe i planove, ipak naš pravi životni program nije bio vršenje vlastite volje, niti ostvarenje vlastitih planova, nego oslušivanje s cijelom Crkvom riječi i volje Gospodnje da nas on nadahnjuje i vodi. Što smo kršćani, redovnici i svećenici nije rezultat neke etičke odluke ili neke velike ideje i naših zasluga. To je susret s događajem, s Osobom, koja životu daje novi obzor i time konačni pravac, a to je Krist Gospodin. Starost je sjedište mudrosti, ublažava silinu strasti, »povećava mudrost čovjeka i pruža promišljenije savjete«. (Sv. Jeronim, *Commentaria in Amos*, 2, 263-264.). Starost je pogodno vrijeme za konačno ispunjenje ljudskoga života u kojem sve teži za tim da čovjek bolje shvati smisao života i sa stekne »mudrost srca«. »Jer duljina dana ne čini starost časnom, niti se ona mjeri brojem godina. Već razboritost – to su sjedine ljudske, i krepostan život – zrela starost« (Mudr 4,8-9). Starost je razdoblje ljudske zrelosti, izraz Božjeg blagoslova. Starije su oso-

Molitva za pok. kolege, roditelje, profesore i odgojitelje

be svojim iskustvom i zrelošću sposobne pružiti mladeži dragocjene savjete i pouke.

Zahvalimo Bogu milosrđa i ljubavi za sve milosti koje nam je kroz život velikodušno darivao. Svjesni smo da smo bili grješni, ali da nas je Bog ljubio na povlašten način. Ne zaboravimo se obratiti Majci Mariji, zazivajmo je povjerenjem i danas u časovima kušnje, malaksalosti, bolesti ili drugih opterećenja, budimo uvjereni da će nam pomoći da i danas velikodušno prihvatimo volju Božju i spremno reknemo: »Budi volja tvoja, Gospodine!«

Draga braćo! Na koncu vas potičem na izdržljivost u sadašnjim izazovima križa, bolesti i svih drugih poteškoća koje dolaze u godinama u kojima se nalazimo. Ne smijemo klonuti duhom, jer naše djelo nije naše djelo, već Božje. Znajmo i duboko budimo uvjereni da nas Gospodin ne će ostaviti ni danas. Sada molimo sa psalmistom: »Bože, ti mi bijaše učitelj od mladosti moje, i sve do sada naviještam čudesa tvoja. Ni u starosti, kad posijedim, Bože, ne zapusti me, da kazujem mišicu tvoju naraštaju novom i svima budućima silu tvoju« (Ps 71/70/,17-18). Krist je svojim uskrsnućem potvrdio da na drugoj strani uistinu postoji život, a to je vječnost. To smo kao svećenici često kod sprovodnih

obreda naglašavali i govorili: »Tvojim se vjernima, Gospodine, život mijenja, a ne oduzima; i pošto se raspadne dom ovozemaljskog boravka, stječe se vječno prebivalište na nebesima«. (Rimski misal. Predslovlje pokojničko, I.). Mi smo ostarjeli i svakoga dana bivamo sve stariji, ali se ne smijemo okameniti, otvrdnuti duhom kako se događa s našim tijelom. Mogu nas drugi zapustiti i zaboraviti ali nas ne će zapustiti i zaboraviti Onaj koji nas je pozvao da mu služimo a mi mu se pokušavali približiti i slijediti.

Svima će doći čas posljednjeg prijelaza, raskinut će se okovi zemaljskoga života, molimo Gospodina, da ga dočekamo vedre duše, bez ikakva žaljenja za onim što ostavljamo. Čitavi život smo tražili i čeznuli za Gospodinom, vjerujemo da ćemo se pridružiti svima onima koji su nas prethodili u znaku vjere, ljubavi i ufanja. Kako rekoh na početku, mi smo u 50. obljetnici svećeničkog ređenja, a nju još ne proslavimo. Žudno je čekamo! Hoćemo li je svi dočekati? U Božjim je rukama. Nadamo se tom danu i tom daru koji će nas bratski okupiti i ujediniti u ljubavi Gospodnjoj da mu na svemu zahvalimo. Neka nas Gospodin uvijek krijepi da bismo dostojanstveno i to proslavili te završili trku zemaljskoga života i dobili vječnu nagradu! Amen.

Legenda o princezi Miljevi iz Ključa i knezu Bogdanu iz Bogočina ili Viliin grada

Teške nevolje zavladaše ljepotom kršne Zagore, u utvrdi Ključ na desnoj strani padine rijeke Čikole, kao orlovo gnijezdo, neosvojiva u svoj svojoj ljepoti, blistala je otmjena utvrda na ponos njenih gospodara, a na zavist okolnog plemstva...

Njena vladarica otmjena Banica Čika, užurbano je koračala širokim hodnicima utvrde... pomalo sjetna, jer u toj ljepoti nije prisutan njen suprug Ban Domagoj...

Primamljivi mirisi cmilja lepršali su zrakom i donosili svježinu u koju je utonula banska ljepota, a zrake sunca su se odbijale od vapnenske litice... Sluge su smeteno jurile posvuda naokolo... Mjesečina je rasprostirala svoje srebro na dvorac i blistavo polje prepuno plodova i svjetlosti za nastupajuću raskoš... U toj ljepoti, u tom vječnom nemiru, u kojem je sunce zlatom sijalo i prelijevalo se preko kose prelijepe mlade princeze Miljeve.

O njenoj ljepoti se pričalo i pisalo, njenu naklonost htjedoše zadobiti mnogi plemići i vlastelini, ali ona u u svoj svojoj raskoši i ljepoti, već je svoje srce obećala Knezu Bogdanu, sinu vladara grada Bogočina, plemenitog Kneza Bogoja...

Toplo podnevno sunce se spustilo na grad Ključ... Banica i njezine prijateljice, plemenite gospodarice sa okolnih imanja, slagale su darove i pratile pripremu raskošne gozbe za udaju svoje jedinice, Princeze Miljeve...

U dvorcu se osjećala neka tiha strepnja, podovi su škripali i pucketali pod nogama užurbanih slugu... Sjene smreka u daljini su izgledale kao patuljasti ratnici, spremni zaskočiti svakoga tko se nađe na putu, crvenilu sunčevih zraka...

Bogatstvo i raskoš se uzdizalo i pretapalo u lagane valove okolnih oranica, Princeza Miljeva je drhtala u čežnji za voljenim Knezom Bogdanom... Zaogrnuti nekom tihom tlapnjom... Sa rumenih usana ispustila je uzdah, kao da je slutila svu bol koja će se spustiti na nju i njene prelijepe dvore...

Između gustih trepavica, nazirala se modrina njena pogleda, iskra njenog zanosa, čežnja i nježna slabost, okrunjena ljepotom koja se stapala sa povjetarcem, koji je donosio sve mirise s obližnjeg mora i drage joj rijeke Čikole...

U toj ljepoti, u toj sedefasto-grimznoj raskoši, na tom licu romantičnih misli i molitve, razlila se blaga toplina i iščekivanje...

Dok je Princeza Miljeva bila djevojčica, njezin otac, Ban Domagoj u naletu tuđinskih vojski, obeća svoju jedinicu za sina susjednog imanja Vlastelina Martinušića.

Dogovor je učvrstio dvije obitelji u nakani da se zajedničkim snagama odupru tuđinskoj vojsci, da ujedine svoja bogatstva, svoje utvrde, a vojske spoje u snagu koja će stoljećima vladati tim sunčanim kršem... Nisu ni slutili da će njihov savez kratko trajati i uzrokovati sve nevolje, koje su pratile te dvije obitelji.

Ban Domagoj pogine u borbi, u nasrtaju neprijateljskih hordi... Mladi Vlastelin Martinušić, odrastao u raskoši i ljepoti... još kao dječarac zaljubljen u otmjenu Princezu Miljevu... Jahao je uz rijeku Krku i sanjao dan kada će zajedno sa svojom Princezom gledati odraze svojih tijela u bistrini ledene rijeke... U tom sanjarenju njegov se konj Plamenac posklizne i zajedno sa Princem nestanu u jezeru

Brljan... Tuga se obavila oko obitelji Martinušić... Savez dviju obitelji nestade kao oblačak na vedrom nebu, a Princeza svoje srce obeća Knezu Bogdanu...

Mistično jezero Brljan promijeni svoj oblik, od mirnoće se pretvori u pjenu iz koje se noću čuju rzaji Plamenca i bolni siktaji Zmaja u kojeg se pretvorio mladi Vlastelin Martinušić...

Princeza Miljeva nije patila za Vlastelinom Martinušićem, sa odrastanjem je bila sve sigurnija da to nije put kojim treba kročiti njezino srce... Ljubav ju je dočekala u svoj svojoj silini... Poput najjačeg vjetera, poput bure što kotrlja sve pred sobom... Bogdan je bio njezin izbor i njezina sudbina...

Utvrda Ključ je isijavala puni sjaj... Silina svijeta se okupila da isprati prelijepu Princezu, došlo je cjelokupno plemstvo... Sedam Banova i dvanaest Župana, praćeni sjajnom pratnjom...

Dan je bio topao... posvuda se osjećao miris bilja i zujanje kukaca... Sjajni svatovi u sedam boja... crna... crvena... žuta... zelena... ljubičasta... bijela... i... plava... Princezina kosa spletena zlatnim špangama i cvijetnim vijencem, sezala je gotovo do poda... Isijavala je svu punoću sunca, čije su zrake nježno milovale neponovljivu ljepotu...

Mladoženja, Knez Bogdan, kao znak svoje bezgranične ljubavi, na bogato urešenom konju... sa još bogatijom pratnjom... koja se vijugala poput rijeke, na ruci je nosio sivog Sokola, kojeg je namjenio svojoj dragoj...

Sjajni svatovi krenuše prema gradu Bogočinu... Najednom se na nebu otvori rascjep... vjetar je zakovitlao lišće... nebo se zamračilo... stabla su se povijala do drhteće zemlje... grimizni sjaj je potamnio, a ispod klisura kanjona rijeke Krke, doleti krilati Zmaj... Vlastelin Martinušić, ugrabi zlaćanu Princezu, te je odnese u jezero Brljan...

Ptice su utihnule... Sunčeve zrake su poput vodopada potonule u dubinu jezera... Sjajni svatovi su popadali u svojem tragičnom dostojanstvu... Samo se miris divljeg cvijeća uzdizao prema nebesima...

Bogdan izbezumljen od straha... pomračena uma... u jecaju srca... u boli ne savladive gorčine, pojuri za svojom princezom i potoni u jezero, zajedno sa svojim Sokolom...

Otac Bogdanov, plemeniti Knez Bogoje, uronjen u tamu, mišljaše da je oslijepio, u srcu iskopa duboki grob u koji pokopa sina jedinca i njegovu princezu...

Svatovi se pretvoriše u sivo kamenje, u litice što strše nad Čikolom i Krkom, a jezero Brljan se i danas čudnim sjajem ljeska i pjeni... ispuštajući noćne vriske nesretnih ljubavnika...

Grad Bogočin potoni u mračnu potištenost, mjesečina je padala po sablasnim kulama... Ljepota grada utoni u sklopljene ruke putnika namjernika, koji moliše za spas duša, a tmasti oblaci odjuriše do jezera Brljan i strmoglaviše se svom svojom silinom... Knez Bogoje u svojem očaju... U zbrci svojih misli... U prestravljenom pogle-

du... U prevelikom očaju... Ne videći tračka nade... U bol uronjen... Pozva svoje vjerne podanike i naloži im da se sva bogatstva njegova razdijele hrvatskim Banovima i okolnoj sirotinji... Da ga se spominje po dobroti... Te da u tom zanosu mole za spas duše njegova jedinca...

Ostatkom novca dade sagraditi samostan Arandelovac, koji i danas sija mističnim sjajem nasuprot gradu Bogočinu, a molitva redovnika za Kneza Bogdana, Princezu Miljevu i Vlastelina Martinušića, odjekuje među stijenama... kao krik noćnih ptica, prestravljenih dušama mističnih valova što zapljuskuju tvrde stijene u razvalinama tuge i očaja... Obzida Čučevo i Nečven... dva grada što se gledaju preko grimizne rijeke Krke...

U kule što do neba sežu, uzida dvije sestre, koje danju i noću nariču za Bogdanom jedincem... Sagradi mostove na Roškom slapu i Brljanu... gdje putnici suzom plaćaju carinu za njegova Bogdana...

Knez ostari preko noći... izgubi mir... kao istrunuli panj viri iz svoje velikaške odore... u dubokoj boli... u oblaku podivljalog vjetra, vrijeme je stalo... Rukama starca je kopao po svojim mislima, kao po gnojnom čiru... osjetio nedvojbenu miris smrti i dade spaliti raskošni grad Bogočin... A sam se otisne u nepoznatom pravcu... bez traga... bez glasa...

U svitanju zore... pognuta sjena promiče kroz vrbino šiblje uz vijugavu rijeku Krku... to Knez Bogoje traži mir svojoj napaćenoj duši... nestajući u bezbojnoj izmaglici, noseći svoj teret duše i tijela...

Banica Čika sagradi Kulu prema gradu Ključu u kojoj noću bljeska čudni sjaj svijetla za spokoj duša Miljeve i Bogdana...

Od prelijepog grada Bogočina samo su ostale spaljene kule, koje strše prema nebu, kao baklja... kao bljesak djevičanske bjeline... U gluho doba noći čuju se vilinski koraci i šuštanje crnog baršuna, pa narod grad prozva i Vilin gradom...

Pregolema tuga zavlada nesretnim gradovima na uzburkanoj rijeci, ostade samo majka Zemlja i otac Nebo... Ostadoše prestravljene modre oči princeze Miljeve, po kojoj područje oko grada Ključa dobi ime Miljevci...

Grad obasjan mjesečevom svjetlošću izgleda poput blijede kosti, a njegov obris na kamenju nalik je teškom teretu koji se povija pod križem vremena... Izbezumljeni svatovi noću lutaju po okolnim poljima... tonu u travu prekrivenu mirisom divljeg cvijeća, čežnje i utrnule nade...

Vilin grad iščupan iz korijena i bačen u orbitu nemilosrdnih godina... strši prema nebu kao sunce koje je prestalo sjati... A svijetla zore nježnim sjajem miluju sablasne kule... U tom kraju se i danas rađaju i odrastaju najzgodniji mladići, koji svojom ljepotom podsjećaju na božanska bića u bajkovitom svijetu... rasutih slika... Bića koja rastu pod teretom Vilin grada... koji šapće svoje tajne... koji kuje svoje zavjere... koji zlatnim sjajem sija raskoš namjenjen Bogdanu i Miljevi... gradom koji se ljeska kao vatra nošena vjetrom... Gradom koji dočekuje noćne konjanike, što jašu... smiju se... i plešu u šarenicama prekrasnih Bogočinskih momaka...

Bura i danas puše preko smeđih oranica... grli prekrasne maslinike... dodiruje lelujave vinograde... A olovno nebo, kao oklop pritišće bedeme umrlog grada... koji stenje pod teretom tuge... Obasjan mutno crvenim zalaskom sunca...

Crna Kraljica

„Navik on živi ki zgine pošteno“

Povodom blagdana Svih svetih učenici od 1. do 4. razreda Osnovne škole A. M. Petropoljski - Oklaj zapalili su svijeće kod centralnog spomen obilježja i u Spomen sobi žrtava Domovinskog rata. Održana je i zajednička molitva u Spomen sobi zajedno s fra Petrom Pletikosom, župnikom župe Promina i izvršnom vlasti Općine Promina.

PREMINULI U 2013.

1. ANA Perić, 13. 1.
2. ANA Džapo, 15. 1.
3. DRAGO Kulić, 16. 1.
4. ANTE Škarica, 24. 1.
5. MANDA Perica, 29. 1.
6. IVAN Džapo, 31. 1.
7. MARIJA Duvnjak, 10. 2.
8. ANTE Pokrovac, 16. 2.
9. JOSIP Perica, 19. 2.
10. SLAVKO Škovrlj, 21. 2.
11. MARIJA Parać, 24. 2.
12. ANA Jurić, 5. 3.
13. NENAD Perica, 11. 2.
14. MARKO Čulina, 18. 3.
15. KATA Mlinar, 19. 3.
16. MARKO Sarić, 31. 3.
17. PAŠKO Bračić, 8. 4.
18. MAŠA (Marta) Mlinar, 9. 4.
19. MILKA Tošić, 13. 4.
20. IVAN Duvnjak, 18. 4.
21. JOSIP Perić, 19. 4.
22. ANA Zrile, 28. 4.
23. LIDIJA Ćorić, 3. 5.
24. LUCA Barišić, 1. 6.
25. JOVANKA Zelić, 11. 6.
26. BRANKO Bakmaz, 17. 6.
27. ANA Bračić, 18. 6.
28. BOSILJKA MILKA Mudrinić, 7. 7.
29. ANTE Bračić, 20. 7.
30. MARKO Suman, 30. 7.
31. SLAVKO Pijuk, 1. 8.
32. ANA Ujaković, 6. 8.
33. ANA Traljić, 7. 8.
34. ANTE Bilušić, 16. 8.
35. MARIJA Bračić, 20. 8.
36. BRANKO Berša, 20. 9.
37. MARIJA Perica, 10. 10.
38. ZORKA Sarić, 13. 10.
39. KRSTE Mudrinić, 24. 10.
40. MILKA Knežević, 25. 10.
41. NEDA Lacić, 25. 10.
42. ZORKA Bronić, 26. 10.
43. ANDRIJA Validžić, 3. 11.
44. PERA Aralica, 5. 12.
45. MARKO Džaja, 11. 12.

Krštenji u 2013.

ANDREA BUDANKO - r. 18. 10. 2012., k. 26. 1. 2013.,
otac Jurica, majka Kristina, kuma Martina Alegić-Vučemilović.

IVAN BRONIĆ - r. 29. 12. 2012., k. 14. 4. 2013.,
otac Denis, majka Franka, kum Ivan Kardov.

EVA DŽAPO - r. 5. 10. 2012., k. 3. 2. 2013.,
otac Šime, majka Danijela, kuma Andrijana Džapo.

MIHAEL MARTINOVIĆ - r. 30. 8. 2012., k. 28. 4. 2013.,
otac Mate, majka Anđela, kumovi Luka Batović i Idra Kifer.

MAK-MILJENKO MUŽINIĆ - r. 6. 9. 2012., k. 28. 4. 2013.,
otac Filip, majka Ana r. Knežević, kuma Olga Gornik.

JOSIP ZELIĆ - r. 6. 11. 2012., k. 7. 4. 2013.,
otac Ante, majka Blaženka, kum Zoran Perica.

NELA BRONIĆ - r. 13. 1. 2013., k. 4. 5. 2013.,
otac Josip, majka Marija, kuma Dijana Ramljak.

*TIN ANTE BRAČIĆ - r. 22. 6. 2009., k. 19. 6. 2013.,
otac Željko, majka Marija, kumovi Dinka Karaga i Nikica Barišić.*

*LUKA VALIDŽIĆ - r. 20. 6. 2013., k. 16. 8. 2013.,
otac Ante, majka Tea, kum Josip Aladrović.*

*SLAVKO ŠKOVRLJ - r. 28. 4. 2013., k. 18. 8. 2013.,
otac Antonio, majka Ana, kum Marko Čulina.*

*TEO GABRIEL ANDRETIĆ - r. 19. 7. 2011., k. 11. 8. 2013.,
otac Oliver, majka Romana r. Džepina,
kumovi Ivica i Marija Pijaca.*

*LUKA FLORES - r. 29. 12. 2012., k. 8. 9. 2013.,
otac Francisko, majka Ivana r. Pandža,
kumovi Ivo i Ivana Roguljić.*

*LUCIJA IVANČAN - r. 11. 5. 2013., k. 8. 9. 2013.,
otac Michel, majka Marija r. Čulina, kuma Marija Puljić.*

*ENI KARDOV - r. 2. 7. 2013., k. 21. 9. 2013.,
otac Drago, majka Petra, kum Josip Čulina.*

IVAN JUKIĆ - r. 2. 8. 2013., k. 15. 9. 2013.,
otac Marin, majka Anita, kum Dragan Duvančić.

LENI ZELIĆ - r. 13. 8. 2013., k. 26. 10. 2013.,
otac Josip, majka Nikolina, kum Mate Kaćunke.

Obitelji Sanimira Sarića, Marija Škarice i Joška Jakovljevića uplaćuju svaki mjesec po 50 kuna za potrebe rasvjete kod Gospe Čatrnjske. Hvala im!

Darovali cvijeće za blagdan Male Gospe:
Gordana Županović r. Pandža i Marija Rapo r. Čulina.

Veliko hvala svima koji uređuju naše crkve.
Mole se župljani da se uključe u održavanje naših crkava.

DAROVATELJI ZA POTREBE ŽUPE (crkve, mrtvačnice, župni list...)

Fra Srećko Vekić 100 kn, fra Vinko Prlić 100 kn, Željko Džapo 1.000 kn, Jerko Džaja pok. Nikole 375 kn, Zdravko Perić pok. Marka 375 kn, Anka Bare 400 kn, Nediljko Dujic pok. Ivana 200 kn, obitelj Nikole Ujaković 400 kn, Marina Kardov ud. Ante 400 kn, Marko Sičić 400 kn, obitelj pok. Mate Bare 600 kn, obitelj Bandalo 350 kn, obitelj Dražen Bračić pok. Nikole 1.400 kn, Josip Dujic pok. Ivana 200 kn, Mile Duvnjak pok. Ivana 600 kn, Kata Sredoja 100 kn, Miro Knežević 200 kn, Željko i Dijana Zelić 500 kn, Zoran Bronić 150 kn, Josip Jakovljević 200 kn, Mario Juric Antin 750 kn, Ive Čilaš pok. Luke 200 kn, obitelj Nikole Ujaković 400 kn, Branko Kamber 500 kn, Mara Duvančić ž. Ilije 200 kn, Zoran Dodig 100 kn, Marija Bakmaz ud. Ante 500 kn, obitelj Kaje Validžić 1.000 kn, Kata Marić 200 kn, Nikola Dizdar pok. Marka 300 kn, Dragica Kanjir 100 kn, Marko Sičić 400 kn, Hidromehanika d.o.o. 2.000 kn, Hrvatska zajednica računovođa 3.000 kn, Dražen Bračić pok. Nikole 1.500 kn, obitelj pok. Marka Bibića 200 kn, Ante Džaja pok. Ivana 200 kn, djeca pok. Nedjeljke Lacić 200 kn, obitelj pok. Jole Aralica 600 kn, Nedjeljka Renert r. Džaja 200 kn, Petar Sičić pok. Ivana 200 kn, Danica Alpeza r. Vucić 200 kn, Milka Lipanović r. Pandža 200 kn, Branka Kamber 500 kn, Marko Sičić 400 kn, Meri unuka pok. Križana (Matasi) 200 kn.

Bilo je nekoliko osoba koje su dali pomoć ali nisu želili da ih se oglasi. I njima hvala.

DAROVALI GROŽĐE ŽUPNIKU

Joško Jakovljević, Milka i Marica Gojčeta, Mile Svetina, Manda (Čezira) Bronić, Ante Budanko, Krste Bakmaz, Ante (Gašo) Bilandžija, Željko Zelić, Marinko Jukić, Dragan Juric, Zvone Bare, Drago Karlo, Drago Agić, Branko Marić, Mirko Kardov, Nikola Barišić, Drago Čulina, Ivan Žulj, Marko Sičić, Ive (Brko) Jakovljević, Šime Validžić, Mia i Lovre Džapo, Vinko (Cini) Validžić, Ivan pok. Mate Zrile, Zdravko Džepina, Petar Pandža, Branko Perica, Slavko Džapo, Željko Bronić, Ivan Vucić, Stipe Knežević, Razvođe, N.N. 150 kn, N.N. 200 kn, Branko Džaja 100 kn.

Vjenčani u 2013.

FRANE Goreta i MARTINA Bagić vjenčani 6. travnja kod sv. Roka.

DRAGO Kardov i PETRA Gojčeta vjenčani 27. travnja kod sv. Roka.

IVAN Vidović i TEA Škarica vjenčani 25. svibnja kod sv. Roka.

JAKOV Vrbatović i MARTINA Džapo vjenčani 17. kolovoza kod Gospe Čatrnjske.

DARIO Ljubas i MARIJA Zelić vjenčani 6. rujna kod sv. Roka.

HRVOJE Bandalo i MARIJA Markić vjenčani 12. listopada kod sv. Roka.

MARKO Perić i KATA Džapo vjenčani 19. listopada kod Gospe Čatrnjske.

MATEJ Cota i MARION Zajakala vjenčani 26. listopada kod sv. Mihovila.

Martina i Jakov Vrbatović

Marija i Hrvoje
Bandalo

Tea i Ivan Vidović

Kata i Marko Perić

Petra i Drago Kardov

Marion i Matej Cota

Marija i Dario Ljubas

Značajnija događanja u Župi sv. Mihovila

Župu sam preuzeo isti dan kad sam predao mjesto župnika u Gradcu 3. 8. 2012. godine u kojem sam bio jedanaest mjeseci. Župa sv. Mihovila veća je i zahtjevnija župa u kojoj su zadnjih godina radili mlađi svećenici, a prije su bila i po dva svećenika i dvije časne sestre. Poslušao sam upravu svoje Provincije i preuzeo ovu župu koja je blizu moga rodnog kraja s narodom slična mentaliteta.

Zrelija dob i narušeno zdravlje priječili su me u odluci o preuzimanju ove župe, a evo godina i pol da sam tu, a problema nisam imao. Nedjeljom i blagdanom držim dvije svete mise, a treću sv. misu u Razvođu održa gvardijan s Visovca. Vjenčanja, kao i krštenja, održavam sa župnom misom što je i želja i preporuka naših biskupa. Nažalost, krštenja i vjenčanja je sve manje, a sprovoda sve više. Svi koji imaju svoje grobove u župi, a tri su groblja, rado se u rodnoj župi pokapaju.

Župni vjeronauk održavam ponedjeljkom i subotom. Uveo sam prvi četvrtak u mjesecu klanjanje Presvetom sakramentu. Redovno u svibnju i listopadu održavamo krunicu, kao i svete mise po želji stranaka.

Mnoštvo je naroda iselilo iz ovoga kraja, međutim na smanjenje broja stanovnika ipak je najviše utjecao Domovinski rat, svi su bili istjerani, a kuće opljačkane i zapaljene. Slična je sudbina zadesila i župnika. Poslije Domovinskog rata župnik se, zajedno s narodom, vratio na ruševine. Veći dio je obnovila država, a neki su svoje očinstvo obnovili sami i nastanili se. Pojedinci povremeno dođu iz Zadra ili Zagreba kamo ih se najviše iselilo. Dok su se obrađivala polja i vinogradi, Promina je bila bogata i bilo je dosta stanovnika. Uz poljoprivredu stanovništvo se bavilo i stočarstvom, a imali su i neke pogone. Nadaleko poznat prominski debit i danas je zadržao svoju popularnost, ali ga je malo. Mnoštvo plodnih njiva danas leži neobrađeno.

U župi djeluje dom za stare i nemoćne koji broji 70-ak potrebitih za koje župnik svake subote u 17 sati održava svetu misu, a po potrebi ispovjedi nemoćne. Za Božić i Uskrs svećenici iz Knina pomognu u ispovijedi, jer su stanovnici doma većinom vjernici koji rado pristupaju sakramentima.

U Čitluku se slavi blagdan Sv. Roka. Ove godine je misu s procesijom predvodio profesor fra Bruno Pezo s kojim je koncelebriralo više svećenika. Na Malu Gospu misu je predvodio fra Anđelko Domazet, profesor s katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu, a ispovijedali su i misno slavlje uzveličali dekan fra Marko Duran, fra Bernardin Vučić i fra Tomislav Brekal. Osamstotinjak vjernika prisustvovalo je ovim obredima. Svake nedjelje pričesti se preko 50 župljana. Nažalost, mogu konstatirati da se mali broj djece vidi na sv. misama. Kad bi roditelji češće dolazili na svete mise i djeca bi slijedila njihov primjer.

Prominski dan u Zagrebu održava se jednom godišnje i to poslije Kandelore. Tom prilikom iseljeni Prominci budu upoznati sa sadržajem župnog lista, godišnjom statistikom, kao i ostalim događanjima u župi.

Za vrijeme mog župnikovanja uredili smo i povećali mrtvačnicu kod Gospe Čatrnjske. U mrtvačnici su postavljene električne instalacije, klimatizacijski uređaj, još bi trebalo urediti pod. Svi su se župljani, a posebno iz Lukara i Vučipolja, rado odazvali akciji prikupljanja sredstava za uređenje mrtvačnice. Ne moramo više svoje pokojnike voziti u Knin, Drniš ili neko drugo mjesto.

Veći dio radova na uređenju mrtvačnice u Mratovu je napravljen i uskoro ćemo je moći koristiti, tako će i Promina, poput ostalih župa, napokon imati uređene mrtvačnice.

Kod župne crkve Sv. Mihovila pripremaju se dokumenti i teren za predstojeće radove koje će voditi naša općina. U Matasima smo uveli struju u crkvu Svetog Duha, a do Božića se nadam da ćemo postaviti i novi krov s kupom kanalicom.

U Razvođu ćemo postaviti već nabavljena vrata na šematoriju i kod zvona urediti krov kako ne bi ulazila voda u crkvu.

Uz sve ove radove ukazuje se potreba za malom dvoranom od 50-60 kvadrata u kojoj bi se održavali vjeronauk i drugi župski sadržaji. Plan, prostor, struja i voda su osigurani, jedino što nedostaje je, naravno, novac. Pokušavam na ovaj način ukazati na naše najnužnije potrebe kako bi nas i vi u ovome pomogli. Kriza je zahvatila sve pore našeg života, ali teška vre-

mena ovakve geste čine još i većima, tim više što će ovakav projekt vjerski život obogaćivati duže vrijeme.

Vjera prominskog čovjeka i njegove vjerske potrebe vidljive su i u izgradnji dviju novih kapelica.

Na kraju bih vam rekao: žao mi je što sam u poznijim godinama došao u ovu župu, ali uz dobru volju naroda i vašu pomoć možemo puno učiniti. Bog je s nama!

Dragi moji iseljeni Prominci i Prominke, ma gdje bili, bili mi sretni, zdravi i veseli i neka vas prati Božji blagoslov i zagovor naše Gospe Čatrnjske. U ime toga kličem ama svima i svuda neka je

sretan Božić i blagoslovljena Nova 2014. godina!

To želim u ime svoje i u ime svih župljana.
fra Petar Ive Pletikosa

MALA GOSPA

8. RUJNA NAŠAJ MALA GOSPA
OD DAVNINA TO JE BLAGDAN POSTA.
TOGA DANA SAMO'J JEDNA CESTA
KOJA VODI DO LUKARA MJESTA.

KOJA VODI DO GOSPINE CRKVE
I DO GROBLJA NAŠE BRAĆE MRTVE.
DO GROBNICE OD NAŠIH DJEDOVA
I OD NAŠIH SLAVNIH PRADJEDOVA.

ŠTO NAM LEŽE POD HLADOM ČEMPRESA
I POD SVODOM ZVJEZDANIH NEBESA.
SVI SU ONI U GOSPINU KRILU
SAD BI ZAZVA NAŠU MAJKU MILU.

DA I NAMA BUDE U POMOĆI
LIPIM DANOM I U MRKOJ NOĆI.
DA PROMINAC NIKAD NE ZALUTA
DA NE SKRENE SA GOSPINA PUTA.

A OSMOGA KAKO KAZAH PRIJE
JEDNA CRKVA NA BREŽUJKU SIJE.
ONA SIJA OD VELIKE SRIĆE
MASA SVITA PREMA NJOJ SE KRIĆE.

PROMINA JE SVA NA JEDNOM MISTU
I IMADE JEDNU ŽELJU ISTU.
DA IH GOSPA I ČUVA I VOLI
PROMINJANIN SVAKI NJOJ SE MOLTI.

ZAVITI SU TADA SVAKOJAKI
AL NA KRAJU POSTADOŠE LAKI.
USLIŠI IH NAŠA DRAGA GOSPA
I ZAVITNIK SVAKI SRITAN POSTA.

TU DOLAZE I SA STRANE SVITA
ZA GOSPINU CRKVU SVATKO PITA.
SVATKO HOĆE UZANJU DA BUDE
GOSPE DRAGA ČUVAJ SVOJE LJUDE.

GOSPE DARGA ŠTO SI NA LUKARU
PODAJ ZDRAVLJE SVAKOM PROMINJANU.
PODAJ ZDRAVLJE I ČUVAJ PROMINU
NAŠU ZEMLJU NAMA JAKO FINU.

NE DAJ DA NAM PROMINAC NESTAJE
SVOJU ZEMLJU DA TUĐINU DAJE.

KAD SE SITIM UHVATI ME JEZA
BILO NAS JE KAO I KINEZA.
ALI DANAS KAD SE PRIBROJIMO
MI ŽALOSNU BILANCU VIDIMO.

UZALUD TI DIVNA ZEMLJO MOJA
SVE BOGATSTVO I LIPOTA TVOJA.
SINOVI TE MNOGI NAPUSTILI
DILJEM SVIJETA POSA POTRAŽILI.

OSTAVILI STARCE I STARICE
I SUZNO IM PREKRIVENO LICE.
KAKVA LI SU TO VRIMENA LUDA
DA NEMAJU POMOĆ NI OD KUDA?

VINOGRADI PLANTEŽE SU PRAVE
KAKO LI IH MLADI ZABORAVE?
DA NE DOĐU KAD JE POLJSKO DOBA
VEĆ TO RADE PO DVA STARA GROBA.

U DVA SATA NJIMA JE USTAJANJE
PRIJE DVADEST I TRI NEMA NA SPAVANJE.
CILOG DANA NJIZIH SUNCE PEČE
A OD DANA JOŠ JE TEĆA VEĆE.

JER MORAJU I BLAGO SPREMITI
I TEK TADA U KREKET KRENUTI.
MNOGO PUTA BEZ IKAKVOG ILA
NA SPAVANJU IDU MRTVA TILA.

I SVE TAKO DO OSMOG MISECA
NEMA PRAZNIKA NITI SVETCA.
KAD IH PITAŠ DA LI IKOG IMAJU
TEŽAK TERET NA SRCE PRIMAJU.

M IMAMO PET-ŠESTERO DICE
NE VIDISMO VEĆ IM DUGO LICE.
NA TO'J TEŠKO BILO ŠTO IM REČI
JER SU BOLI U SRCU IM VEĆI.

JA POŽIVAM MARIJU DIVICU
DA DOVEDE IZGUBLJENU DICU.
DA DOVEDE IZGUBLJENA STADA,
NEKA DOĐU TAMO DI IH SPADA.

OJ MARIJO MAJKO OD MILOSTI
MLADE VRATI I SVE IM OPROSTI.
NEK ČUVAJU STARE RODITELJE
DAJ ISPUNI TI NJIHOVE ŽELJE.

IZ PROMINE KADA NETKO ODE
KAO MI NOŽEM SRCE BODE.
ZAMOLIT ĆU MLAĐE NARAŠTAJE
DA U SVOJOJ PROMINI OSTANU.

NEMA LIPŠEG ZEMLJASKOGA RAJA
OD PROMINE I RODNOGA KRAJA.

Ante Dujčić Antija

PROMINA

LIST ŽUPE
SV. MIHOVILA - PROMINA
Godina VIII., broj 1 (8)
Božić 2013. - Promina

Izdavač:

Župni ured Promina

Glavni urednik:

Fra Petar Pletikosa

Grafički urednik:

Zvone Bare

Adresa uredništva:

Župni ured Promina

Čitluk

22303 Oklaj

Tel.: 098/943-4154

E-mail: zupapromina@net.hr

www.zupapromina.com

Kunski račun:

2330003-1100046038

Splitska banka dd

Dopise, priloge i narudžbe
slati na adresu Uredništva.

List izlazi uz dopuštenje
crkvenih i redovničkih poglavara.

List se uzdržava dobrovoljnim
prilozima župljana i dobročinitelja.

Naklada:

500 primjeraka

Put naše Gospe Čatrnjske

Napokon, slika Gospe Čatrnjske ide na obnovu. Zahvaljujući ljudima dobre volje slika će se restaurirati. Pitam se, dali sam ja mogao biti od pomoći u svemu tome?

SADRŽAJ

RIJEČ ŽUPNIKA	1
JOSIPOV BOŽIĆ	3
BOG MIRA I ČOVJEKOV NEMIR	7
S PROMINSKIM ČUVARIMA KRISTOVA GROBA	9
MOKRO POLJE	17
PRVA PRIČEST 2013.	21
130 GODINA OPĆINE PROMINA	28
PROMINJSKA SLAVLJA U ZAGREBU	41
DAN DOMOVINSKE ZAHVALNOSTI 2013.	45
VELIKA GOPA - ZNAK NADE	49
OD BIJELE HRVATSKE DO »GOSPOĐE U BIJELOME«	54
ŠTO ZNAČI SLAVITI GOSPIN ROĐENDAN?	61
SUSRET KOLEGA IZ SJEMENIŠNIH DANA	65
LEGENDA O PRINCEZI MILJEVI IZ KLJUČA I KNEZU BOGDANU	69
»NAVIK ON ŽIVI KI ZGINE POŠTENO«	72
PREMINULI U 2013.	73
KRŠTENI U 2013.	74
TAJNA I LJEPOTA MASLINOVOG ULJA	65
KRŠTENI U 2012.	76
VJENČANI, DAROVATELJI I DOBROČINITELJI	77
ZNAČAJNIJA DOGAĐANJA U ŽUPI SV. MIHOVILA	78

Bilješka o povratku "Gospođe od Čatrnje" kući

Dana 6. studenoga 1996. godine oko devet sati prije podne, tek što sam došao u ured Veleposlanstva u Beogradu, službenik naše sigurnosti Zoran Gavran, dovede naočita čovjeka srednje dobi i kaza: "Doktore, ovaj čovjek Vam želi nešto važno reći". Došljaka koji je držao u ruci zamotan u papir nekakav plosnati predmet veličine manjeg prozora, ponudio sam da sjedne. On je to učinio i zamotani predmet je stavio pažljivo na pod uz koljeno, te se predstavio: "Ja sam Sreten Radulović, majka mi je Hrvatica. Došao sam u posjed slike "Gospođe od Čatrnje" iz jedne srušene katoličke crkve blizu Promine i želim je vratiti. Evo sam donio okvir te slike (podigne zamotani predmet što je stajao uz koljeno) a sliku sam predao katoličkom svećeniku u crkvi "Krista Kralja" - velečasnom Hočevaru 1992. godine." To reče i dade mi okvir. Čovjeku sam zahvalio i rekao da će mu se to upisati u dobro djelo.

Istog dana sam posjetio velečasnog Hočevara. Primio me je u župnom uredu. Odmah po dolasku - uz pruženu ruku na pozdrav - rekao sam: "Nas dvojica danas možemo zaslužiti zasluge za raj!" ... Kako? reče velečasni, - nastavljam: "Čovjek je danas donio ovaj okvir (pokažem ga držeći u lijevoj ruci) i rekao mi je da je prije četiri godine Vama predao iz ovog okvira izvadenu sliku okrunjene majke Božje sa djetetom - "Gospođe od Čatrnje". Velečasni je načas ostao zburjen, ali se ubrzo snašao i kazao: "Jeste tako je ... Eno je ..." - pokazavši rukom na sliku na radnom stolu, naslonjenu uza zid. Velečasni donese sliku a ja izvah okvir iz papirnatog omota. Stavismo sliku u okvir i obojica utvrdismo "da jedno drugom točno paše". Zahvalio sam velečasnom Hočevaru i krenuo nazad u Veleposlanstvo, zadovoljan kao nikad, od kada sam na službi u Beogradu.

Na putu do Veleposlanstva bio sam neobično sretan što se Gospa eto vraća svome kraju i vjernom puku, ali i činjenici što sudjelujući u tom činu "vraćam dug" svome suborcuzi iz KPD Stara Gradiška - časnom fra. Julijanu Ramljaku.

U Beogradu uoči "Male Gospe" godine Gospodnje 1997.

Prim. dr. Ivo Kujundžić, mr. sci.
Savjetnik za humanitarne poslove
u Hrvatskom Veleposlanstvu

LOVČEVA LJUBAV

Jedno jutro kad zabili zora
ja s' uputim od mojega dvora.

Prikrstim se uz pomoći Boga
i povedem pasa ognjenoga.

To je bilo nediljnoga sveca
pođem lovom potražiti zeca.

Dok sam proša goru i sve brine
sunce zrake spušća s Promine.

Tog sam dana bio slabe sreće
lov nikakav na oči mi neće.

Kad sam bilu vilu razumija
ja na noge odma' sam skočija.

Pođem lovit to mi srce sladi
i povedem dvoje pasića mladi.

Pas mi Ognjen tragom zeca gleda
a meni se odat više neda.

Izvalim se na zelenu travu
pušku ja metnem pod glavu.

Tu sam malo na ledinu lega
teški umor život mi pritega.

Ja bi tebi kazala što mi je
ne pomaže jer korisno nije.

Ovog puta slaba mi je srića
ja bolujem jer nemam mladića.

Kad sam je mladu saslušava
savit sam joj ja ovaki dava.

Ti si cura ka prominska vila
kad bi mene poslušat tila.

Ti si lipa grana jorgovana
uzmi mene za svoga dragana.

Sidem malo počiniti u ladu
svake misli mira mi ne dadu.

Tog vrimenta zaboravit neću
u Boga sam zaziva sreću.

Mili Bože sa tvojom milosti
teške grije mladu mi oprosti.

Vedro nebo - pomalo tišina
glas razumi vila sa planina.

Javi mi se odkud sunce sine
sa Promine visoke planine.

Mlado momče materino dite
slušaj vile posestrime svite.

A kad sam se preno iza sana
pokraj mene sidi cura mlada.

Ona j' lipa ka dukat od zlata
suze lije, šudarićom vata.

Ja, kad vidi' kako cura cvili
smili mi se moj kolega mili.

Pa je uzmem ja za ruke bijele
podignem je od trave zelene.

I pitam je, djevojčice mila
kakva te je muka uvatila.

Ona tužno odgovara meni
oj mladiću, ti đule rumeni.

Obut ću te ja u bilu svilu
držat ću te ka anđel u krilu.

Dolazit ću svake nediljice
lipa moja bila golubice.

Dat ću tebi prsten s ruke moje
pristajat će tebi zlato moje.

I dat ću ti mnogo para
milo moje srce iz nidara.

Živit ćemo uvik u ljubavi
dušo moja ka drugovi pravi.

Živit ćemo tako do kraja vijeka
poslim toga znamo što nas čeka.

Prominska narodna guslarska pisma, jedna je od dvadesetak prikupljenih, iz zbirke guslara ing. Marka Kneževića - Brke. Pisma izražava želju, nastojanje, maštanje i doživljaj snonimnog prominskog lovca čiji lov se odvija u: brini, gaju, polju, ispod Promine i na Promini, onda u davna vrimenta i danas. Pismu posvećujem svim prominskim lovcima, mladima, a i starijim do moje generacije. Promina je, ne tako davno, imala desetak dobrih guslara, a danas jedino moja malenkost. Prominski guslari, ako digod koji još ima, oglasite se, pa da zapišemo i zaguslimo, i spasimo od zaborava sve što se spasit dade. Svaki stih koji govori i koji spominje Prominu i prominske običaje, to je naše blago i narodna baština.

Pozdrav svim čitateljima i štovateljima lista župe sv. Mihovila - Promina.

Marko Knežević - Brko

